

T.C.
MARAMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLAHİYAT ANA BİLİM DALI
İSLAM MEZHEPLERİ TARİHİ BİLİM DALI

BAHAİLİKTE İNANÇ VE İBADET

Yüksek Lisans Tezi

SÜMEYRA TEYMUR

Danışman: PROF. DR. MAZLUM UYAR

İstanbul, 2009

Marmara Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Tez Onay Belgesi

İLAHİYAT Anabilim Dalı İSLAM MEZHEPLERİ TARİHİ Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi SÜMEYRA TEYMUR nın BAHÂİLİKTE İNANÇ VE İBADET adlı tez çalışması ,Enstitümüz Yönetim Kurulunun 28.05.2009 tarih ve 2009/09-33 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

- Tez Savunma Tarihi : 23.10.2009
- 1) Tez Danışmanı : PROF. DR. MAZLUM UYAR
- 2) Jüri Üyesi : PROF. DR. ADİL BEBEK
- 3) Jüri Üyesi : PROF. DR. ALİ DURUSOY

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	ii
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	vii
ÖNSÖZ.....	x
KISALTMALAR.....	xi

GİRİŞ

BAHAİLİK'İN TARİHSEL GELİŞİMİ

1. Bahailik'in Ortaya Çıkışını Hazırlayan Sebepler.....	1
a. İran Kültürü ve Mehdi İnancı.....	1
b. Siyasi İstikrarsızlık ve Dış Ülkelerin Tesiri.....	3
c. Şeyhlik Tarikatı.....	4
2. Babilik Hareketi.....	8
a. Mirza Ali Muhammed'in Hayatı ve Babilik'in Doğuşu.....	8
b. Görüşleri.....	13
3. Mirza Hüseyin Ali ve Bahailik.....	18
a. Mirza Hüseyin Ali'nin Hayatı.....	19
b. Eserleri.....	26
4. Bahau'llah'tan Sonra Bahailik.....	28
a. Abdulbaha.....	29
b. Şevki Efendi.....	31
c. Emrin Elleri Devri.....	33
5. Bahaîlerin İdari Düzeni Ve Günümüzdeki Durumu.....	34
a. Umumi Adalet Evi.....	34
b. Milli Ruhani Mahfiller.....	35
c. Mahalli Ruhani Mahfiller.....	37
d. Günümüzdeki Durum.....	38

BİRİNCİ BÖLÜM
BAHAİ İNANÇLARI VE ÖĞRETİLERİ

A. BAHAİ İNANÇLARI.....	40
1. Allah İnancı.....	40
a. Tevhid İnancı.....	41
b. Allah'ın Varlığının Delilleri.....	42
c. Tanrı Mazharları.....	43
2. Peygamberlik İnancı.....	45
a. Peygamberliğin Son Bulmaması.....	48
b. Diğer Peygamberler Hakkındaki Görüşleri.....	50
3. Din İnancı.....	51
4. Melek İnancı.....	54
5. Kutsal Kitap İnancı.....	56
6. Ahiret İnancı.....	58
a. Ruh.....	58
b. Kıyamet.....	59
c. Cennet ve Cehennem.....	60
B. BAHAİ ÖĞRETİLERİ.....	62
1. İnsanlık Âleminin Birliği.....	62
2. Gerçeğin Araştırılması.....	64
3. Bütün Dinlerin Birliği.....	65
4. Din ve Bilim Arasındaki Ahenk.....	66
5. Kadın-Erkek Eşitliği.....	67
6. Taassupların Kaldırılması.....	69
7. Dünya Barışı.....	70
8. Genel ve Mecburi Eğitim.....	72
9. Aşırı Zenginlik ve Fakirliğin Kaldırılması.....	73
10. Evrensel Yardımcı Dil.....	74
11. Milletlerarası Bir Mahkemenin Kurulması.....	76

İKİNCİ BÖLÜM
BAHAİ DİNİNDE İBADETLER VE MUAMELAT

A. İBADETLER.....	78
1. Abdest.....	79
2. Namaz.....	79
a. Büyük Namaz.....	81
b. Orta Namaz.....	84
c. Küçük Namaz.....	85
d. Kaza Namazı.....	86
e. Cenaze Namazı.....	86
3. Oruç.....	87
4. Hac.....	89
5. Mali İbadetler.....	90
a. Zekat.....	90
b. Tanrı Hukuku.....	91
6. Dua.....	92
7. Kutsal Ayetlerin Okunması.....	95
8. Günde 95 Defa “Allah’u Ebha” Demek.....	96
9. Mabedler.....	97
B. MUAMELAT.....	99
1. Dine Giriş.....	99
2. Evlenme ve Boşanma.....	101
a. Evlenme.....	101
b. Boşanma.....	103
3. Miras ve Vasiyetname.....	105
4. Bahaî Takvimi.....	107
5. Çalışılması Haram Olan Günler.....	110
6. Bağımlılık Yapan Maddelerin Hükümü.....	113
7. Din Adamlığının Olmaması.....	114
8. 19 Gün Ziyafeti.....	117

9. Hükümete Sadakat.....	121
10. Ocak Başı Toplantıları ve Tebliğ.....	122
11. Diğer Şer’i Hükümler.....	125
SONUÇ.....	129
EKLER.....	133
Ek1: Bahai Mabedleri.....	133
Ek2: Bahai Nikah Akdi.....	138
KAYNAKÇA.....	139

GENEL BİLGİLER

İsim ve Soyadı	: Sümeyra Teymur
Anabilim Dalı	: İlahiyat
Programı	: İslam Mezhepleri Tarihi
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. Mazlum Uyar
Tez Türü ve Tarihi	: Yüksek Lisans – Mayıs 2009
Anahtar Kelimeler	: Bahailer, Bahai Dini, Bahai İnançları, Bahai İbadetleri

ÖZET

BAHAİLİK’TE İNANÇ VE İBADET

Bahailik, Bahauallah lakabıyla anılan Mirza Hüseyin Ali tarafından yeni bir din olma iddiasıyla kurulmuştur. Bahaîliğin ortaya çıkışında İran kültürü ve mehdi inancı, o dönemde bütün dünyayı etkileyen siyasi istikrarsızlık ve Şeyhlik tarikatının etkisi büyüktür. Bahaîliğin ilk tohumları Mirza Ali Muhammed tarafından kurulan Babilik hareketi ile atılmıştır. Önceleri Mirza Ali Muhammed’in talebesi olan Bahauallah, onun ölümünden sonra kendi ekolünü kurmuş ve peygamberliğini ilan etmiştir.

Mirza Hüseyin’in ölümünden sonra yerine oğlu Abdalbaha, ondan sonra da Abdalbaha’nın torunu Şevki Efendi geçmiştir. Şevki Efendi ölmeden önce hareketin sistemleşmesini sağlamış ve Bahaî yönetimini İsrail’in Hayfa şehrinde bulunan Umumi Adalet Evi’ne bırakmıştır. Günümüzde Bahaîlerin yönetiminden Adalet Evi sorumludur. Adalet Evi dünya üzerindeki Bahaîler ile her ülkede bulunan Milli Ruhani Mahfiller ve her şehirde bulunan Mahalli Ruhani Mahfiller vasıtasıyla iletişim kurmaktadır.

Bahailik inancı Allah’ın birliğine ve peygamberlerin sürekliliğine dayanır. Onlara göre peygamberlik hiçbir zaman son bulmaz. Allah tarih boyunca Musa, İsa ve Muhammed gibi kişileri peygamber olarak seçtiği gibi şimdi de Bahauallah’ı göndermiştir. Bahauallah, Hz. Muhammed’i; kitabı Akdes de Kuran-ı Kerim’i neshetmiştir.

Bahaîliğin üzerinde durduğu birtakım öğreteler vardır. Bunlar; insan âleminin birliği, dünya barışđı, kadın-erkek eşitliği, genel eğitim, evrensel yardımcı dil, bütün dinlerin birliği gibi öğretilerdir.

Bahaîlerin namaz, oruç, zekat, hac gibi ibadetleri vardır ancak bunların pratiği diğer dinlerden farklıdır. Bunların yanında günde 95 kere Allah'ı Ebha demek, Tanrı hukuku ve kutsal ayetlerin okunması gibi kendilerine özgü ibadetleri de mevcuttur. Bahaîlikte ilmihal konuları henüz ayrıntıya kavuşmamıştır. Ancak evlenme ve boşanma, miras ve vasiyetname, bağımlılık yapan maddelerin durumu gibi konularda çeşitli kurallara rastlamak mümkündür.

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname	: Sümeyra Teymur
Field	: Divinity
Pogramme	: The History of Islamic Sects
Supevisor	: Prof. Dr. Mazlum Uyar
Degree Awarded and Date	: Master – May 2009
Keywords	: Bahism, Bahai Religion, Bahai Faith, Bahai Prayers

ABSTRACT

FAİTH AND PRAYERS IN BAHAIİSM

Bahaism was found and claimed to be new a religion by Mirza Hüseyin Ali who is also knows as Bahauallah. The belief of Mehdi and Iran culture, political unsteadiness and the sect of Sheyhi played a big part in the foundation of Bahaism. The first seeds of Bahaism was thrown by the sect of Babism which was found by Mirza Ali Muhammed. Bahauallah who was at first a student of Mirza Ali Muhammed, found his own school and declared himself as a prophet after his teachers death.

After Mirza Hüseyin Ali's death his son Abdulbaha and after Abdulbaha his grandson Şevki Efendi took his place. Before Şevki Efendi died, he systematized the sect and left the Bahai administration to the Universal House of Justice. The Universal House of Justicelocated in Hayfa, city of Israel. Today still Bahaism is managed by the Universal House of Justice. The House of Justice communicate whit Bahais via National Spiritual Assemblies and Local Spiritual Assemblies.

Bahaism is based on tawhid and according to them prophethood never ends. As God send Jesus, Moses and Mohammad as prophets, now he choose and sent Bahauallah.

Bahau'llah succeeded prophet Muhammad as the book of Akdes succeeded the Holy Qurane.

Bahaism stresses on principles such as "Women and men are equal", "All prejudice is destructive and must be overcome", "World peace is the crying need of our time" and "We must investigate truth for ourselves, without preconceptions".

Bahais have prayers like salat, fasting, charity and pilgrimage. But the performing of these prayers are slightly different from the other religions. Other than that they have in their individual prayers such as to cite Allah's name 95 times, Huququ'llah and reading of the holy verses. In Bahaism, the subjects of catechism have not yet been detailed. However they have rules about subjects such as marriage and divorce, inheritance and testaments.

ÖNSÖZ

Bahailik din olma iddiasındaki oluşumların en yenilerin bir tanesidir. 19. yüzyılın sonlarında İran'da doğmuş, daha sonra Hayfa merkezli olarak tüm dünyaya yayılmaya başlamıştır. Bu konuyu seçmemdeki en büyük sebeplerden bir tanesi Bahaîliğin yeni bir oluşum olmasıdır.

Konuyu çalışırken, elimden geldiği kadar objektif ve tarafsız olmaya çalıştım. Bahaîliği ikinci el kaynaklardan ziyade kendi kaynaklarından öğrenmeye çaba sarf ettim. İstanbul'daki Bahaîlerle tanışıp, onlarla çeşitli mülakatlar yaptım ve bazı toplantılarına katıldım. Böylece daha tarafsız bir çalışma imkânını yakaladığımı düşünüyorum.

İlk olarak sadece Bahaî İbadetlerini çalışma kararı almıştım. Ancak ibadetlerle ilgili yeterli bilgi olmaması ve ibadet mefhumunun Bahaîlikte henüz tam olarak gelişmemiş olması nedeniyle, inançlar, ibadetler ve muamelat konularını birlikte çalışmaya karar verdim.

Konuları anlatırken bazı yerlerde İslam dini ile karşılaştırmalar yaptım. Bunun nedeni Bahaîliğin, İslamiyet'i neshetme iddiasıdır. Çalışma içerisinde de anlatıldığı gibi Bahaîlere göre Bahauallah Hz. Muhammed'i; kitabı Akdes Kuran-ı Kerim'i; dolayısıyla Bahaî Dini de İslam Dinini neshetmiştir.

Çalışmamda gerek konu seçimimde, gerek araştırmamı yönlendirme ve eksiklerimi giderme konusunda, gerekse moral vererek beni her zaman motive etmesi dolayısıyla üzerimde büyük emekleri olan danışmanım Prof. Dr. Mazlum UYAR'a teşekkür ediyorum. Ayrıca bir yıllık çalışmamda bana her türlü desteği veren aileme ve Bahaîlerle tanışmamı ve onlarla toplantılara katılmamı sağlayan İstanbul Bahaileri Ofis'inden Selda Kalender ve Fehime Hanım'a teşekkürü bir borç biliyorum.

Sümevra TEYMUR

Mayıs, 2009

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı Geçen Eser
bkz.	Bakınız
c.	Cilt
ev.	Çeviren
Fak.	Fakültesi
s.	Sayfa
T.	Tercüme
T.D.V.	Türkiye Diyanet Vakfı
nv.	niversitesi
Y. Lisans.	Yüksek Lisans
y.y.	Yüzyıl

GİRİŞ

BAHÂİLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ

1. Bahâiliğin Ortaya Çıkışını Hazırlayan Sebepler

a. İran Kültürü ve Mehdi İnancı

Bahâilik; İran'da daha önce İmamiyye Şia'sına bağlı Şeyhîlik tarikatına mensup olan Mirza Hüseyin Ali tarafından kurulan ve yeni bir din olduğu iddiasını savunan bir oluşumdur.

Bâbilik ve Bahâilik İran'da doğmuştur. Bâbiliğin kurucusu Mirza Ali Muhammed'in Şiraz'da doğduğu, ölümüne kadar da İran topraklarında yaşadığı bilinmektedir. Yine Bahâiliğin kurucusu Mirza Hüseyin Ali de Tahran'da doğmuş ve öğrenimini İran'da tamamlamıştır.¹ Dolayısıyla Bahâiliğin ortaya çıkmasında İran kültürü ve İran'ın resmi mezhebi olan İmamiyye'nin büyük bir etkisi olduğunu söylemek yerinde olacaktır.

İmamiyye Şiası adından da anlaşılacağı üzere İmamet inancı merkezinde şekillenmiştir. İmamet; Resulullah'tan sonra imamın nass ve tayin ile Hz. Ali olması gerektiği ve imamların onun soyundan devam edeceği inancıdır. İmamiyye'ye göre imamet insanların seçimine bırakılabilecek bir mesele değildir. Nitekim Allah imamlığa Hz. Ali ve soyunu tayin etmiştir, imamlık Ali soyundan dışarıya çıkamaz.

İmamiyye Şiasını bel kemiğini oluşturan görüşlerden birisi de mehdi inancıdır. On birinci imam Hasan el-Askeri'nin 260/873 yılındaki vefatından sonra yerine geçmesi gereken oğlu on ikinci imam gaybete gitmiştir. Zira Şii inancına göre o gaybettedir. Zamanı gelince mehdi olarak ortaya çıkacak ve zulüm ve haksızlıkla dolan dünyayı hak ve adaletle dolduracaktır.

¹ Fırlalı, Ethem Ruhi, *Bâbilik ve Bahâilik*, Mecca Yayınevi, 1981, s. 24.

Şii-İmamiyye'ye göre, onbirinci imam Hasan el-Askeri, onikinci imamı yani oğlu Muhammed'i, doğduğu zaman ve kendi vefatına kadarki zaman zarfında yakınlarından birçok kişiye göstermiş ve onun kendisinden sonra imam olacağını bildirmiştir. Ancak Hasan-el Askeri 260/873 yılında vefat edince, oğlu Muhammed gizlenmiştir.²

Halen sağ olduğuna inanılan bu onikinci imamın kaybindan, yani 160/873 yılından itibaren başlayan döneme gaybet dönemi denir. Bu dönemin 260/873'dan başlayıp 328/940 yılına kadar olan bölümüne küçük gizlilik (gaybet-i suğra) adı verilir. Bu dönemde insanların gözünden uzaklaştığına inanılan onikinci imamla Şiiler arasında, arka arkaya dört kişi onunla görüşerek irtibatı sağlamış, sefirlik hizmeti görmüşlerdir. Dördüncü sefirin 328/940 yılındaki ölümünden itibaren ise büyük gizlilik (gaybet-i kübra) başlamıştır.³ Şiilere göre gaybet-i Kübra halen devam etmektedir. Bu dönem Gaib İmam'ın gelmesi ile sona erecektir ve dünya onun getireceği adaletle huzur bulacaktır.

Bu konu ile ilgili olarak Şia'nın Gulat fırkalarından söz etmemiz yerinde olacaktır. Galiyye; imamları hakkında, onları yaratılmışların hududundan çıkaracak derecede aşırılık gösterenler, onlarda ilahi özellikler bulunduğuna hükmedenler, bazen imamlardan birini ilaha, bazen de ilahı yaratılmışlardan birine benzetenlerdir.⁴ Galiye'nin ilahi ruhun Hz. Peygambere, ondan da Hz. Ali'ye geçmesi ve Hz. Ali'nin ilah olduğu, Allah'ın kula yahut kulun Allah'a benzetilmesi demek olan teşbih inancı, Allah'ın bir şeyi bilmezken daha sonra bilmesi, yahut bir şeyin iyi veya kötü şeklinde ortaya çıkacağını bildirmişken aksinin zuhur etmesi manasına gelen ve Allah'ın bilgisinin kesin olmadığı anlamına gelen beda inancı gibi görüşleri vardır. İmamların yetenekleri ve dindeki konumları hususunda aşırı iddialar ileri süren Galiyye, onların Hz. Peygamberin vasisi olduklarını, nübüvvet otoritesine sahip bulduklarını, gaybı bildiklerini, bir kısmının ölmeyip gözden kaybolduğunu ve bir gün mutlaka döneceğini iddia etmektedir. Kuran-ı Kerim'in sembolik ve batını tefsirini geliştiren Galiyye'nin bunların dışında; belirli bir dereceye ulaşıldığında dini mükellefiyetlerin düşmesi, dinin

² Fığlalı, Ethem Ruhi, *İmamiyye Şiastı*, Selçuk Yayınları, İstanbul 1984, s.174.

³ Fığlalı, *İmamiyye Şiastı*, s. 174–178.

⁴ Eş-Şehristani, Muhammed Abdulkerim, *el-Milel ve'n-Nihal*, T: Mustafa Öz, Ensar Neşriyat, İstanbul 2005, s. 176.

emir ve yasaklarının kabul edilmemesi, mal ve kadında ortaklık gibi aşırı fikirleri bulunmaktadır.⁵

Şiilikteki mehdinin halen sağ olduğuna ve günün birinde geri geleceğine olan bu güçlü inanç pek çok kez istismar edilmiş, farklı farklı kişiler mehdi iddiasıyla ortaya çıkarak taraftar toplamaya çalışmışlardır. Bahâiliğin ortaya çıkmasında Şiilikteki bu mehdi inancının rolü büyüktür.

b. Siyasi İstikrarsızlık ve Dış Ülkelerin Tesiri

Bahâiliğin doğuşunu hazırlayan sebeplerden bir tanesi de, ortaya çıktığı 19. yüzyılda İran'da hüküm süren siyasi istikrarsızlıktır. Bilindiği gibi Osmanlı Devletinin de çöküşe geçtiği 19. yüzyıl bütün dünya tarihi açısından çalkantılı bir dönemdir.

19. yüzyılda İran her yönü ile bir kargaşanın içinde bulunmaktaydı. İngiltere, Fransa ve Rusya'nın ekonomik, siyasi ve askeri etkileriyle, İran'da karışıklık ve belirsizlik hâkimdi. 1828'lerden itibaren Rusya ve İngiltere arasında, İran üzerinde bir rekabet başlamıştı. İngiltere'nin amacı, Rusya'nın nüfuzu altındaki İran'ın gelişmesini önlemektir. İran bu dönemde topraklarının bir kısmını Rusya, bir kısmını İngiliz hâkimiyetine bırakmak zorunda kalmıştı.⁶

19. yüzyılın başlarında İran'ın başında Kaçar soyundan Fetih Ali Şah bulunmaktaydı. Bu dönemde Rus tehdidine karşı İran, Fransa ile işbirliğine gitmiştir. Bu işbirliğinin Fransa ile Rusya'nın anlaşması dolayısıyla bozulması üzerine İran, İngiltere ile yakınlaşmıştır.⁷

Fetih Ali Şah'tan sonra İran'da, İngiltere ve Rusya'nın nüfuz mücadelesi aralıksız sürmüştür. Muhammed Şah döneminde İran üzerinde İngiltere'nin etkin olduğu görülürken, Muhammed Şah'ın oğlu Nasırdin Şah döneminde İngiltere yerini

⁵ Öz, Mustafa, "Galiyye", *T.D.V. İslam Ansiklopedisi*, c. 13, TDV Yayınları, İstanbul 1996, s. 335.

⁶ Özkaya, Süleyman, *Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığında Bahâilik Hareketi*, Akademi Kitapevi, İzmir 2000, s. 3.

⁷ Adanalı, Zeynel, *Bahâiliğin Tarihsel Gelişimi*, Erciyes Üniv. Sosyal Bilimler Ens. Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 2001, s. 14.

Rusya'ya bırakmıştır. Bâbiliğin ortaya çıktığı dönem olan Muhammed Şah ve oğlu Nasıreddin Şah dönemlerinde İran'a gerek içte gerekse dışta siyasi bir istikrarsızlığın hâkim olduğu açıktır. Bu dönemde siyaset ve ekonomide Rusya ve İngiltere'ye tavizler verildiği görülmektedir. İstikrarsız bir ortamda halkın ictimai ve sosyo-ekonomik bakımdan huzurlu olması mümkün değildir.⁸ Bu huzursuzluk haklı yeni birtakım arayışlara itmiştir. İşte o dönemde ortaya çıkan hareketlere ve Bahâiliğe gösterilen alakanın bir sebebi de halkın bu çözüm arayışıdır demek mümkündür.

c. Şeyhîlik Tarikatı

Şeyhîlik; Şiiliğin, onikinci imamın kaybından itibaren Gaybet-i Kübra döneminde, Şiilerin kayıp imamlarının nurunu yansıtabilecek ve ona açılacak bir kapı (Bâb) anlamında bir Kamil Şii'nin varlığına inanma esasına dayanan bir koludur. Şeyhîlik tarikatının kurucusu Ahmed el-Ahsai bu anlamda bir Kamil Şii'dir.⁹

Şeyh Ahmed el-Ahsai 1752 veya 1753'de Basra Körfezi'nin güneyindeki küçük adaların birinde doğmuştur. Küçük yaştan itibaren zâhidane bir hayatı benimsemiştir. Hatta kendi hayatını anlattığı Siretu's-Şeyh Ahmed el-Ahsâ'î başlıklı eserinde çocukluğu ve gençliğinde gördüğü bir dizi sadık rüyalar ve aldığı ilhamlar yoluyla Oniki İmam'ın birçoğunun ve Hz. Peygamber'in kendisine bâtni ilimleri öğrettiklerini anlatır.¹⁰

Ahsai 40 yaşında iken Kerbela ve Necef'e gitmiştir. Buralarda Şeyh Kaşif el-Gıta ve Seyyid Bahru'l-Ulum'dan ilim öğrenmiştir. Necef'te hocasından icazet alıp müctehid olmuştur.¹¹ Ahmed el-Ahsai Irak, Necef ve Kerbela'da İmamiyye ulemasının Şiiliğin içine düştüğü buhran ve bölünmeler hakkındaki tartışmaları yakından takip

⁸ Adanalı, *a.g.e.* s.14.

⁹ Adanalı, *a.g.e.* s. 18.

¹⁰ Fığlalı, *Bâbilik ve Bahâilik*, s. 4.

¹¹ Adanalı, *a.g.e.* s. 19.

etmiştir. Nitekim o sıralarda İmamiyye Şiası, Onyedinci yüzyılda Usulilik ve Ahbarilik¹² adları altında ortaya çıkan bir bölünme ve çekişme ile çalkalanmaktadır.

Şeyh Ahmed, Irak'ta her iki okulun mensuplarıyla temaslarda bulunmuş ve onların görüşlerini doğrudan öğrenme fırsatı elde etmişse de, ne Usuli okulun akılcılığına, ne de Ahbari okulun muhafazakârlığına meyletmemiştir. Bu arada o, ilmi ve zühdü ile şöhret kazanmış ve etrafında geniş bir talebe ve hayran kitlesinin doğmasını da sağlamıştır. 1806'da İran'a geçerek Yezd şehrine yerleşmiştir.¹³

Şeyh Ahmed el-Ahsai, İmamiyye'nin; tevhid, nübüvvet, imamet, mead ve adalet'ten oluşan beş prensibini tevhid, nübüvvet ve imamet olarak üçe indirmiştir. Bunlara "Kamil Şii" dediği dördüncü bir esas eklemiştir. Kamil Şii imamlar ile inanlar arasında bir aracıdır. Kamil Şii, manevi müşahede yoluyla imamların lutfuna mazhar olmuştur. Dolayısıyla Kamil Şii'nin din bilgisi, müctehidlerin yanılabilir akıl yürütmelerinin sonucu değil, imamlarla kurduğu derin alakanın ihsanı olduğundan ve imamlar tarafından hidayet edildiğinden hatadan arınmıştır. Her ne kadar Şeyh Ahmed, Kamil Şii'nin kendisi olduğunu açıkça söylememişse de yaptığı tasvirlerden bu kişinin kendisi olduğu anlaşılmaktadır.¹⁴

Ahsai'ye göre Allah hakkında iki çeşit bilgi vardır. Biri, bizzat en yüksek varlık olup, ihtimallerden tamamiyle münezzehtir. Diğeri ise sonradan yaratılmış yeni bir bilgidir. Bu bilgi malum olan şeylerin varlığıdır ve imamlar bu bilgiye açılan kapı (Bâb)'lardır.¹⁵

Ahmed Ahsai, Yezd'de bulunuyorken Gilan'dan gelen Kazım Reşti ona intisab etmiştir. Şeyh'in onu ilk gördüğünde "Hoş geldin, gelip beni bu cahil zümrenin verdiği üzüntülerden kurtarman için seni çoktan bekliyordum" dediği¹⁶ rivayet edilmektedir.

Şeyh Ahmed, Yezid'den Horasan'a, oradan da Tahran'a geçer. Şeyh, Tahran'da bulunduğu sırada Bahâullah'ın dünyaya geldiği ve Şeyh'in Allah'ın onu

¹² Usulilik ve Ahbarilik hakkında daha geniş bilgi için bkz: Uyar, Mazlum, *İmamiyye Şiası'nda Düşünce Ekolleri: Ahbarilik, Ayışığı* Kitapları, İstanbul 2000.

¹³ Fığlalı, *Bâbilik ve Bahâilik*, s. 6.

¹⁴ Fığlalı, *Bâbilik ve Bahâilik*, s. 8.

¹⁵ Huart, Cl, "Şeyhiler", *İslam Ansiklopedisi*, Devlet Kitapları, İstanbul 1979, c: 11, s. 478.

¹⁶ Zerendi, Mahmut, *Nebil Tarihi*, çev. Minu Derahşan Sabit, Ankara 1973, s. 5.

koruması için dua ettiği¹⁷ söylenmektedir. Bir müddet sonra Şeyh, yerini Kazım Reşti'ye bırakarak Mekke ve Medine'ye gitmeye karar verir. Kabe'yi ziyaretten dönerken, 1242/1828 yılında 81 yaşında iken vefat eder.¹⁸

Şey Ahmed Ahsai'nin vefatından sonra onun yerine geçen ve bütün Şeyhiyye tarikatının mensuplarını etrafına toplayan Seyyid Kazım-ı Reşti, Ağa Seyyid Kasım'ın oğlu olup 1199/1783 yılında doğdu. İyi bir eğitim-öğretim görerek 11 yaşında iken Kuran-ı Kerim'i ezberledi.¹⁹

Kazım Reşti, 26 yaşında iken Şeyh Ahmed el-Ahsai ile görüşmek üzere İran'a giderek onun en yakın talebesi oldu. Hocası Şeyh Ahmed ile birlikte Horosan'a gitti. Hocası burada talebelerin başında onu bırakarak Mekke ve Medine'ye gitmek üzere yola çıktı. Reşti'nin önderliğinde Şeyhlik hareketi, Şiilik içinde ayrı ve teşkilatlı bir yapı haline geldi.

Reşti, Hocası el-Ahsai tarafından örtülü ifadelerle ileri sürülmüş olan Şeyhlik inancını açıkça ortaya koymuştur. Kazım Reşti, Şeyhiliğin iki Muhammedî çağın varlığına inandığını söyler. Birinci Muhammedî çağ zeval dönemi ve şeriatın kemal devridir. İkincisi ise batını gerçeklik dönemidir. Birinci çağ hicri onikinci asrın bitimi ile sona ermiştir. Bu görüşler Şeyhiler arasında, yüzyılın sona ermesiyle zuhuru yaklaştığına inanılan Mehdi'yi bekleme ve bir Kamil Şii'nin varlığını aramaya sevketmiştir.²⁰

Kazım Reşti Kerbelda'da Ahmed Ahsai'nin görüşlerini yaymaya başlayınca oradaki ulema mahşerin cismen olmaması, miracın ve kıyamet alametlerinin inkarı gibi aşırı görüşleri sebebiyle ona cephe almışlardır.²¹ Ancak Bahâilere göre ulemanın Ahmed Ahsai ve Kazım Reşti'ye karşı cephe almalarının sebebi, bu iki şahsın ve fikirlerinin halk nezdinde şöhret bulması ve halkın onlara teveccühüdür.²² Neticede

¹⁷ Zerendi, *a.g.e.* s. 6.

¹⁸ Özşuca, Neyir, *Bahâi Tarihi Özeti*, Bahâ Basım Dağıtım, İstanbul 1987, s. 11.

¹⁹ Özşuca, *Bahâi Tarihi Özeti*, s. 11.

²⁰ Fığlalı, *Bâbilik ve Bahâilik*, s. 10.

²¹ Özkaya, *a.g.e.* s. 9.

²² Daha geniş bilgi için bkz: Zerendi, *a.g.e.*, s. 2-22.

sebebi ne olursa olsun İran ulemasının bu iki kişiye ve fikirlerine şiddetle karşı çıktığı ortadadır.

Reşti'nin "Vaat edilen, şu topluluğun arasında yaşamaktadır. Zuhurunun vakti artık yaklaşmıştır. Ona yol açın. Ruhlarınızı temizleyin ki onun cemalini görebilesiniz. Ama bu cemal, ben bu âlemden ayrılmadıkça görülmeyecektir. Artık ben ayrıldıktan sonra onu aramaya başlamanız gereklidir. Bulana kadar bir an bile boş durmayınız." şeklindeki sözleri talebelerini beklenen Mehdi'nin her an ortaya çıkabileceği fikrine alıştırmıştır. Hatta Reşti'nin bazı sözlerinde Mehdi'nin özelliklerini, şeklini ve ahlakını tasvir ettiği görülmektedir. Kazım Reşti'nin talebelerinden Mirza Ali Muhammed'e, teveccüh ettiği bilinmekte ve Mehdi tasvirlerine bu talebesini anlattığı söylenmektedir.²³ Bahâilere göre Kazım Reşti'nin bu kişinin adını vermemesinin nedeni onun öldürülmesinden veya zarar görmesinden duyduğu endişedir.²⁴

Reşti'nin ölümünün bir çobanın rüyasıyla bildirildiği iddia edilmektedir. Anlatıldığına göre; Reşti, Kazımeyn'e gitmek üzere Kerbela'dan yola çıkar. Berete Camiine vardıklarında yanlarına bir çoban gelmiş şöyle demiştir; "Üç günden beri sizi burada bekliyorum. Gördüğüm bir rüyayı size anlatmakla vazifeliyim. Rüyamda Hz. Muhammed'i gördüm. Bana 'Ey Çoban, benim bu sözlerimi dikkatle dinle ve aklında tut, çünkü bu sözler tanrının emaneti sayılır. Dediğimi tam manasıyla yerine getirirsen büyük bir mükafat alacaksın. Fakat bu sözlerimi ihmal edip unutursan sonsuz azaplara uğrayacaksın. Burada kal. Üç gün sonra Seyyid Kazım adında, benim evlatlarımdan biri arkadaşlarıyla birlikte buraya gelecek ve tam öğle vakti bu camiinin karşısındaki ağacın altında duracaktır. Onun yanına git, benim selamımı söyle ve ona de ki 'Müjdeler olsun ki ölüm saatin yaklaşmıştır. Kazımeyn'i ziyaretinden hemen sonra Kerbela'ya dön, çünkü Kerbela'ya vardığının üçüncü günü, yani arefe gününde (31 Aralık 1843) öleceksin. Senin vefatından az sonra tanrının vaat ettiği zuhur zahir olacaktır ve dünyayı

²³ Abdulhamid, Muhsin, *İslama Yönelen Yıkıcı Hareketler: Bâbilik ve Bahâiliğin İcyüzü*, Çev: M. Saim Yeprem, Hasan Güleç, İstanbul, s. 56-57.

²⁴ Zerendi, *a.g.e.* s. 15.

kendi nuruyla aydınlatacaktır.’dedi.” Bu olay anlatılarak, Kazım Reşti’nin ne zaman öleceğinin bizzat Hz. Muhammed tarafından söylendiği iddia edilmektedir.²⁵

Kazım Reşti 1259/1843 yılında 60 yaşındayken ölmüştür. Reşti’nin yerine bir halef tayin etmeden ölmesi, Şeyhileri üç fırkaya ayırmıştır. Bunlardan biri Mirza Ali Muhammed’in etrafına toplananlarca oluşturulan Bâbilik’tir. İkincisi; Reşti’nin vefatından sonra Bâb’ın iddialarını reddederek Reşti’nin işaret ettiği kişinin kendisi olduğunu iddia eden Hacı Kerim Han Kirmani’nin tesis ettiği Kirmaniyye kolu; üçüncüsü ise yine Reşti’nin müritlerinden Hacı Mirza Şefi’nin kurduğu Şefiyye koludur.²⁶

2. Bâbilik Hareketi

a. Mirza Ali Muhammed’in Hayatı ve Bâbilik’in Ortaya Çıkışı

Lugat anlamı kapı demek olan “Bâb” kelimesi, Arapçada farklı şekillerde ve mecazi anlamlarda kullanılmıştır. Terim olarak; tasavvufta, girilen kapı ve derun ile münasebet sağlamaya yarayan vasıta; İsmaililik’te, mezhebin sınırlarını öğretene ve Asâs denilen ruhani; Nusayrilik’te ise neşir ve irşada memur Selman-ı Farisi demektir. Ancak bu kelime, kendisini ilahi hakikati tanımaya ileten kapı olarak ilan etmiş olan Şirazlı Seyyid Ali Muhammed tarafından özel isim edinilmesi ile meşhur olmuştur.²⁷

Bâbullah lakabıyla anılan Mirza Ali Muhammed, 20 Ekim 1819’da (1 Muharrem 1235) Şiraz’da doğdu.²⁸ Babası Seyyid Muhammed Rıza, annesi Fatma hanımdır. Küçük yaşta babasını kaybetmesi üzerine bakımını dayıları Hacı Seyyid Ali ve Hacı Seyyid Muhammed üstlendiler. Anlatılanlara göre Bâb, küçük yaşlardan itibaren zekâ ve vakarıyla önce çıkan bir çocuktur. Zamanının çoğunu namaz ve dua ile

²⁵ Çandır, Ahmet Fuat, *Tarihten Günümüze Bahâilik*, Marmara Üniv. Sosyal Bilimler Ens. İlahiyat Ana Bilim Dalı, İslam Mezhepleri Tarihi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2006, s. 36.

²⁶ Adanalı, a.g.e. s. 25.

²⁷ Bozkuş, Metin, “Bahâiliğin Arka Planı ve Söylemi Üzerine Bir Değerlendirme (Sivas Örneği)”, *Cumhuriyet Üniv. İlahiyat Fak. Dergisi*, c. 5, sayı. 2, Sivas 2002, s. 143.

²⁸ Özşuca, Neyir, *Bahâi Dini; Tarihi, Prensipleri ve Dini Hükümleri*, Ankara 1967, s. 7.

geçirirdi. Maddi problemler kendisini ilgilendirmezdi.²⁹ Ancak ergenlik yıllarında dayısıyla birlikte Şiraz'dan Buşehr'e giderek burada ticaret yaptığı da bilinmektedir.³⁰

Dayıları, Mirza Ali Muhammed'i çocukken Şeyh Muhammed'in medresesine vermişlerdir. Şeyh Muhammed, diğer adıyla Şeyh Abid, Kazım Reştî'nin talebelerindedir. Ancak Mirza Ali Muhammed'in bu yaşlarda dersleriyle pek alakadar olmadığı rivayet edilmektedir. Bahâiler bu durumu Bâb'ın çocukluğundan itibaren vehbi ilme sahip olması şeklinde açıklamaktadırlar.³¹ Bu konu ile ilgili, Bahâiler; hocası Şeyh Abid'in Mirza Ali Muhammed hakkında söylediği birtakım olağanüstü sözler rivayet ederler. Örneğin *Nebîl Tarihi*'nde şöyle anlatılır; “Şeyh Abid şöyle anlatmıştır: Bir gün Hz. Bâb'a Kuran-ı Kerim'in ilk cümlesi olan Bismillahirrahmanirrahim'i okumalarını söyledim. Bana; ‘Manasını bilmediğim cümleyi okumam’ dediler. Bu cümlenin manasını bilmezlikten geldim. Buna karşı; ‘Ben biliyorum, müsaade ederseniz anlatayım’ diye buyurarak cümleyi anlatmaya başladılar. Bu cümleyi tefsir ederken, o zamana kadar bilmediğim ve kimseden duymadığım konular anlattılar. Bu çocuğun böyle konuşması karşısında şaşırdım. Onu alıp dayısının yanına götürdüm, onun korunması ve yetiştirilmesi için lüzumlu tavsiyelerde bulundum.”³² Ancak kitapta rivayetle ilgili herhangi bir kaynak gösterilmediği gibi, rivayet; çocuğun önceden besmelenin anlamını bilmiyorum deyip sonradan kimsenin bilmediği şekilde tefsir etmesi gibi çelişkili ifadelerle doludur. Nedenleri yukarıda açıklandığı üzere, Mirza Ali Muhammed, medreseye verildikten kısa bir süre sonra dayıları tarafından alınarak ticaret yapmaya başlamıştır.

Mirza Ali, ticaret için gittiği Buşehr'de, 22 yaşında iken Hatice Begüm adlı hanım ile evlenmiş, dokuz ay sonra da Ahmed ismini verdikleri çocukları dünyaya gelmiştir. Bu çocuk henüz bebek iken 1843'te vefat etmiştir.³³ Bâb, oğlunun ölümünü,

²⁹ Özşuca, Neyir, *Bahâi Tarihi Özeti*, İstanbul 1987, s. 14.

³⁰ Özşuca, *Bahâi Tarihi Özeti*, s. 14.

³¹ Ünsal, Mustafa, *Ali Muhammed Şirazi ve Bâbilik Hareketi*, Marmara Üny, Sosyal Bilimler Ens. İlahiyat Anabilim Dalı, İslam Mezhepleri Tarihi Bilim Dalı, Y. Lisans Tezi, İstanbul 2003, s. 28.

³² Zerendi, *a.g.e.* s. 33.

³³ Özşuca, *Bahâi Tarihi Özeti*, s. 13.

Hız İbarahim'in, oğlu Hz. İsmail'i kurban etmeye götürmesine benzeterek kendi davası uğrunda Allah'a kurban verdiğini iddia etmektedir.³⁴

Mirza Ali Muhammed Bşehr'de iken matematik ve felsefe öğrenmeye başlamış, astroloji ve Hurufilik ile meşgul olmuştur. Ancak bundan sonra Mirza Ali'nin birtakım garip davranışlar içine girdiği rivayet edilmektedir. Mesela Buşehr'de başı açık bir şekilde evin damına çıkar, kızgın güneşin altında akşama kadar saatlerde güneşe bakarak oturur ve böyle yapmakla zikir gücüne kavuştuğunu iddia ettiği söylenmektedir. Onun bu davranışları üzerine dayısı, onu, mukaddes yerleri ziyaret ederek şifa bulması için Kербela ve Necef'e göndermiştir.³⁵

Bu sıralarda yirmili yaşlarda olan Mirza Ali, Necef'te Kazım Reşti'nin talebesi olmuş ve bizzat ondan ders görerek fikirlerinin tamamını benimsemiştir. şeyhîlik tarikatının anlatıldığı bölümde de değinildiği gibi, Mirza Ali, Kazım Reşti'nin en gözde talebesi olmuştur. Hatta Kazım Reşti, isim vermeksizin, birtakım nitelermeler ve tasvirlerle Mirza Ali'nin kendisinden sonra gelecek mehdi olduğunu talebelerine bildirmiştir.

Hocası Kazım Reşti'nin 1259 yılındaki ölümü zerine, Mirza Ali Muhammed, Mehdi'nin zuhur ettiğini ilan için uygun ortamı bulmuştur. Nitekim 22 Kasım 1844 (5 Cemaziyelevvel 1260) tarihinde, şiraz'da, kendisinin beklenen imama açılan Bâb (kapı) olduğunu Molla Hüseyin'e açıklamıştır. Mirza Ali, bu iddiasını "Ben ilmin şehriyim, Ali de onun kapısıdır." şeklindeki hadise dayandırmıştır. Buradaki Ali'nin kendisi olduğunu iddia etmiştir. Buna göre insanların beklenen Mehdi'ye nüfuz edebilmeleri, onun emir ve yasaklarını alabilmeleri için gerekli yola girmeleri, ancak o yola açılan kapıya (Bâb) başvurmakla olur. O kapı da Mirza Ali Muhammed'dir.³⁶ Anlaşılacağı zere Mirza Ali Muhammed'in "Bâbullah" şeklindeki lakabı da buradan gelmektedir.

Ali Muhammed'in "Bâb" sözünden, sadece Beklenen Mehdi'ye açılan bir kapıyı mı yoksa bizzat kendisini mi kastettiği hususu çok açık değildir. Ancak bazı tarihçiler, Ali Muhammed'in, "tıpkı müminlerin emiri Ali'nini ilmin şehri olan

³⁴ andır, *a.g.e.* s. 38.

³⁵ Fığlalı, *Babailik ve Bahâilik*, s. 15.

³⁶ Fığlalı, *Bâbilik ve Bahâilik*, s. 17.

Peygamberi'in kapısı oluşu gibi, ben de Gaib İmam'ın kapısıyım ve bundan dolayı da onun vekiliyim” şeklindeki sözünden hareketle, onun sadece Beklenen Mehdi'ye açılan kapı olduğunu naklederler. Bunun yanında şu da bir gerçektir ki, Ali Muhammed bu iddiadan hemen sonra, kendisinin bütün Peygamberler gibi Hz. Muhammed tarafından haber verilen Mehdi'den başkası olmadığını ileri sürmüştür.³⁷

Onun bu iddialarını ilk anda Molla Hüseyin'le beraber 18 kişi kabul etmiştir. Bunlara ebced hesabından hareketle huruf-u hay (ha=10, y=8, hay=18) denmiştir.³⁸ Bu sayıya Mirza Ali Muhammed de eklendiğinde sayı 19'a çıkmaktadır. Bilindiği gibi 19 sayısı Bâbilik'te kutsal olarak kabul edilmektedir.

Mirza Ali Muhammed iddiasını kanıtlamak amacıyla, Yahudilik ve Hıristiyanlıkta “bin yıl” inanişinin Müslümanlığa yansıyan şeklinde hareket etmiştir. Müslümanlar arasında hicretin onuncu yüzyılının, yani birinci binyılının tamamlanıp ikinci binyılının başladığı sıralarda, “Nebi kabrinde bin yıl kalmayacaktır.” şeklindeki bir söze dayanarak mehdi fikrinin canlandığı görülmektedir. Ancak Mirza Ali, bin yılın başlangıcını Resullah'ın hicretine değil de Şii İmamiyye'nin, Şeyhîlik takikatının on ikinci imam anlayışına dayandırmaktadır. Şöyle ki; onikinci imam 260/873 yılında kaybolmuştur. Onun gaybından sonra 328/940'a kadar Gaybet-i Suğra dönemi sürmüş ve kayıp imam sefirler vasıtasıyla insanlarla görüşmüştür. Ancak 328/940 yılında son sefirin ölümü ile Gaybet-i Kübra dönemi başlamış ve Mehdi'ye açılan kapı kapanmıştır. Bu kapı ancak bin yıl sonra açılacaktır ki o da Mirza Ali'nin ilan ettiği yıl olan hicri 1260'a tekabül eder.³⁹

Bâb, Molla Hüseyin'i dâisi olarak Tahran'a gönderir. Kendisi de davasını ilan etmek üzere Mekke'ye doğru yola çıkar. Bâb'ın kendi davasını ilk ilan edeceği yer olarak Mekke'yi seçmesinin nedeninin, Şii kaynaklarda geçen “Mehdi'nin Mekke'de ortaya çıkacağına dair rivayet” olabileceği düşünülmektedir.⁴⁰

³⁷ Fırlalı, *Bâbilik ve Bahâilik*, s. 17.

³⁸ Fırlalı, Ethem Ruhi, “Bahâilik”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, c. 4, İstanbul 1991, s. 465.

³⁹ Fırlalı, Ethem Ruhi, *Çağımızda İtikadi İslam Mezhepleri*, İzmir İlahiyat Vakfı Yayınlar, İzmir 2004, s. 287.

⁴⁰ Çandır, *a.g.e.* s. 44.

Bâb, 1844 yılında davasını ilan etmek için Kuddus ve zenci hizmetçisi ile önce Buşehr'e, oradan da buharlı bir gemi ile Mekke'ye gelir. Hac merasimi sonunda Bâb, Mekke Şerifi'ne bir mektup yazarak Kuddus ile gönderir. Bu mektupta Bâb, emirlerini açıklayıp, Şerif'i iman etmeye çağırır. Ancak Mekke Şerifi'nin yoğunluğu sebebiyle mektubu okuyup cevaplandıramadığı rivayet edilmektedir.⁴¹ Bazı araştırmacılara göre Bâb, Mekke'ye hiç gitmemiş, Buşehr'in yakınlarındaki doğduğu yere dönmüştür. Bir başka görüş de Bâb'ın gerçekten Mekke'ye gittiği fakat korktuğu için iddialarını açıklamadan geri döndüğü yönünde ise de, bu görüş aştırmacılar tarafından şüpheli olarak değerlendirilmiştir.⁴²

Bâb, Medine'yi de ziyaret ettikten sonra, yolculuğunu tamamlayarak Cidde'ye, oradan da Buşehr'e dönmüştür. Bâbilere göre Bâb, burada kendisinin yakında şehid olacağını yol arkadaşına söylemiştir.⁴³

Bâb, 1845 yılında Şiraz'a giderek burada propaganda faaliyetlerine başlar. Bâb'ın İslam inancına zıt fikirlerin propagandasını yapması ve sonunda müritlerinden birinin ezanı Bâbiliğin yeni tarzına göre okuması üzerine Bâbiler halktan ve Şii ulemadan çok tepki görerek, Vali'nin emriyle tutuklanmaya başlarlar.⁴⁴ Bu olaylar üzerine Bâb, hapsedilir ancak daha sonra serbest bırakılır ve Isfahan'a gitmesine izin verilir. Isfahan'da şehrin valisi Mutemed'ud-Devle'den himaye görür. Hatta Şah'ın arzusu üzerine onunla görüşmek için Tahran'a davet edilir. Ancak Vezir Hacı Mirza Agası'nin telkiniyle Şah, bu arzusundan vazgeçer ve Bâb, yeni Isfahan valisinin emriyle Azerbaycan'da Mâkû kalesine hapsedilir. Bu sıralarda, taraftarların propagandaları sonucunda Mirza Yahya Nuri (Suph-i Ezel) ile Mirza Hüseyin Ali (Bahâullah) Tahran'da yeni inanca girerler.⁴⁵

Mirza Ali Muhammed, Maku'da dokuz ay hapis yattıktan sonra Çehrik kalesine nakledilir. Çehrik kalesinde 27 ay kalan Bâb, idamına hükmedilerek, buradan Tebriz'e gönderilir. Bu arada Mayıs 1946'da Bâb'ın önde gelen adamlarından Molla

⁴¹ Çandır, *a.g.e.* s. 45.

⁴² Adanalı, *a.g.e.* s. 31.

⁴³ Şevki Efendi, *Bahâî Dini I. Yüz Yılı*, çev. Suna Bozkır, Bahâ Basım Dağıtım, İstanbul 1995, s. 10.

⁴⁴ Şevki Efendi, *Bahâ Dini I. Yüz Yılı*, s. 11.

⁴⁵ Fırlalı, *Bâbilik ve Bahâilik*, s. 21.

Hüseyin ve Kuddus lakaplı Molla Muhammed Ali de öldürülürler.⁴⁶ Bâb, Tebriz’de bütün iddialarından vazgeçtiğine dair bir mektup yazsa da Şii ulema tarafından kendisine mürted cezası uygulanmıştır. Mirza Ali Muhammed bir müridiyle beraber 9 Mayıs 1950’de (12 Cemaziyelahir 1266) Nasruddin Şah’ın emriyle kurşuna dizilerek öldürülmüştür. Cesedi, atıldığı hendekten Bâbilerce alınarak Tahran’a götürülmüş ve rivayete göre burada yirmi yıl saklı tutulduktan sonra Bahâullah’ın isteğiyle, kemikleri, Akka’da Kermil dağına gömülmüştür.⁴⁷

Bâb, Mirza Ali Muhammed’in öldürülmesinden sonra iki Bâbi’nin 16 Ağustos 1852 yılındaki başarısız bir suikast teşebbüsünde bulunması üzerine birçok Bâbi yakalanarak öldürülür. Bu hadise sonunda hapsedilen Bâbilerden, daha sonra Bahâullah adıyla anılacak olan Mirza Hüseyin Ali en-Nuri ile kardeşi Subh-i Ezel Mira Yahya en-Nuri, Rus ve İngiliz hükümetlerinin baskıları üzerine Bağdat’a sürgün edilirler. Bu tarih aynı zamanda Bahaîliğin, Bahâilik adı altında devam etmesinin başlangıcı olarak kabul edilebilir.⁴⁸

Bahâullah, Bâb’ı kendisinin müjdeleyicisi olarak görmektedir. Adalet Evi; Bâbiliği, “Bahâullah’ın dini ile birlikte tek bir mevcudiyet, yani öncekinin sonrakinin gelişi için hazırlık olarak görmeliyiz.” açıklamasını yapar ve Bâb’ın yasalarının geçici ve gerçek mazharın onayına bağlı olduğunu belirtir. Bu nedenle Bahâullah, Beyan’da bulunan bazı yasaları Kitab-ı Akdes’te onaylamakta, bazılarını değiştirmekte ve birçoğunu da iptal etmektedir. Ayrıca Kitab-ı Akdes’in 179 ayetinde Bahâullah, Beyan kitabının kendisini övmek için indirildiğinden bahsetmektedir.⁴⁹

b. Görüşleri

Mirza Ali Muhammed’in en önemli görüşü, yukarıda da açıklandığı üzere, propagandasını yaptığı, kendisinin beklenen Mehdi’ye açılan kapı olduğu iddiasıdır. Mirza Ali Muhammed kendisinin bu davaya başlama nedeninin gördüğü bir rüyaya bağlayarak şöyle der; “Benim Allah için dünyayı terkim, dualarım ve ibadetlerim

⁴⁶ Fırlalı, *Bâbilik ve Bahâilik*, s. 21.

⁴⁷ Özyaka, *a.g.e.* s. 15.

⁴⁸ Fırlalı, “Bahâilik”, s. 466.

⁴⁹ Çandar, *a.g.e.* s. 47.

davayı ilandan bir sene önce gördüğüm bir rüya sebep olmuştur. O rüyada ben, Şehidlerin Efendisi İmam Hüseyin'in başını bir ağaca yaslanmış olarak gördüm. Kesik boğazından bol bol kan damlıyordu. Ağaca yaklaştım, o sırada çok heyecanlıydım, iki elimi de uzattım, o mukaddes kandan bir miktar avuçladım ve ihlâsla içtim. Uyanınca bir de baktım ki Allah'ın nuru vücudumu yarmış, bütün ruhumu kaplamış. Kalbim ilahi varlığın huzurunun sevinci ile heyecanlandı. Bütün güzelliği ve şerefi ile ruhi, ilahi sırlar gözlerimin önünde tecelli etti.⁵⁰ Ancak Mirza Ali Muhammed'in propagandasına, davasını ilandan önce gördüğü bir rüya üzerine başlamış olması iddiasına itibar etmek mümkün görünmemektedir. Zira, henüz Kazım Reşti hayattayken, Mirza Ali Muhammed'i kendi yerine düşünmüş ve çeşitli imalarla bunu talebelerine bildirmiştir. Mirza Ali'nin de bu tip bir davaya kendisini henüz talebeyken hazırlamış olması kuvvetle muhtemeldir.

Mirza Ali Muhammed, yukarda anlattığımız rüya hadisesinin haricinde, “Bâb'lık” iddiasını iki delile dayandırmaktadır. Birincisi; Bakara Suresi 189. ayetteki “Evlerinize kapılardan (Bâb) giriniz.” ifadesidir. Bâb, bu ayetteki kapıdan kastın kendisi olduğunu söylemektedir. İkincisi ise; Hz. Muhammed'in “Ben ilmin şehriyim, Ali de kapısıdır.” hadisidir. Bâb, bu hadisteki kapının da kendisi olduğunu ve Allah'a ancak böyle ulaşılabileceğini; Risalet, Nübüvvet ve Velayet mertebelerine en büyük vasıta olan kendisi ile ulaşılabileceğini söylemiştir.⁵¹

Mirza Ali Muhammed'in kendisini Bâb olarak lanse etmesi bir yana, bu kapının kime veya nereye açıldığı konusu da muallâktır. Bâb'ın bazı sözlerinden “Mehdi'ye açılan kapı olduğu” manası bazılarında ise “Allah'a açılan kapı olduğu” manasını çıkmaktadır. Zaten, Mirza Ali Muhammed “Bâb” olduğu sözünde durmamış, bir süre sonra bunu da aşarak Beklenen Mehdi olduğunu, çünkü Samerra'da kaybolan Mehdi'nun ruhunun kendisine hulul ettiğini ve artık bundan sonra, zulümle dolmuş olan yeryüzünü adalete gark edeceğini söylemeye başlamıştır.⁵²

Mirza Ali Muhammed, ilk önce gelmesi beklenen Mehdi'ye açılan kapı olduğunu söylemiş, bir müddet sonra da bu iddiasını daha da ileriye götürerek

⁵⁰ Abdulhamid, *a.g.e.* s. 88.

⁵¹ Adanalı, *a.g.e.* s. 27.

⁵² Abdulhamid, *a.g.e.* s. 66.

Peygamberlik iddia etmeye başlamıştır. Beyan adlı kitabında; “Allah daha önceden Muhammed’i göndermiş olduğu gibi şimdi de beni göndermiştir.” demektedir.⁵³ Aşağıda da değinileceği üzere Bâb, kendisinin Hz. Muhammed’den, kitabı Beyan’ın da Kuran’dan daha üstün olduğunu iddia etmektedir.

Bâb, bu iddialarından sonra uluhiyet anlamına gelen birtakım sözler söylemeye başlamış ve kendisine el’ala (en yüce) anlamını vermiştir. Ayrıca o, kendisine “bismillah”taki “b”nin altındaki noktayı kastederek “nokta” veya “noktatu’l-beyan”, “nokta-i ula”, “nokta-i a’la”, “nokta-i meişet” gibi unvanları vermiştir. Bununla; “b” olmadan bismillah denemediği gibi, kendisi olmadan da Allah’a gidilemeyeceğini ve ondan yardım dilenemeyeceğini kastetmiş olmalıdır. Bunun dışında “Her şey gidip benim veçhimden başka hiçbir şey kalmayınca kadar sabrettim. Sonra benim Ben olmadığımı öğrendim. Ben sadece bir aynayım ve bende görünen Allah’tan başkası değildir.”⁵⁴ gibi sözleri, onun uluhiyet iddiasında bulunduğu tezini güçlendirmektedir.

Bâb’ın iddialarını ilk olarak 18 kişi benimsemiş ve bu kişilere huruf-u hay denmiştir. Hay isminin ebcedteki karşılığı (ha=10, y=8, hay=18) 18’dir. Bâb Mirza Ali ile birlikte bu sayı 19 etmektedir. “Vâhid” ve “Vücut” kelimeleri ebced hesabına göre 19 eder.⁵⁵ Nitekim 19 sayısı Bâbilik ve Bahâilik’te kutsal kabul edilmekte ve her şey buna dayandırılmaktadır. Yıl 19 ay, aylar da 19 gündür. Her Bâbi, her 19 günün sonunda bir bardak su ile de olsa 19 Bâbi’ye ikramda bulunmak zorundadır.⁵⁶

Bâb, Maku kalesinde hapisteyken başta Mirza Hüseyin Ali olmak üzere, Bâbiliğin önemli isimleri tarafından Bedeşt’te, 1264/1848 yılında bir toplantı tertip edilmiştir. Bu toplantıya Kuddus, Tahire veya Kurrat’ul Ayn lakaplarıyla anılan Fatma Tâhire’nin yanı sıra 81 kişi daha katılmıştır. 22 gün devam eden toplantıda birçok konu tartışılmıştır. Toplantı neticesinde “Her zuhur bir önceki zuhurdan daha yücedir ve her zuhur sahibi bir önceki zuhur sahibinden daha yüce ve büyüktür. O halde Hz. Bâb, önceki ahkâmı değiştirmek için daha özgür ve kudret sahibidir.” fikri uyarınca eski şeriatın nesh edilip yerine yeni ve daha üstün bir şeriatın getirildiği fikri kabul

⁵³ Ünsal, *a.g.e.* s. 58.

⁵⁴ Fığlalı, *Bâbilik ve Bahâilik*, s. 30.

⁵⁵ Ünsal, *a.g.e.* s. 37.

⁵⁶ Fığlalı, “Bahâilik”, s. 456.

edilmiştir.⁵⁷ Bunu üzerine ibadetlerde değişiklikler yapılmış, İslami adetler kaldırılmıştır. Toplantı sonunda Bâbiliğin İslam'dan ayrı bir din olduğu kabul edilmiştir. Ancak bazı Bâbiler İslam'dan ayrılmayı kabullenemediklerinden, Bâbilik davasından ayrılmışlardır.⁵⁸

Bedeşt Toplantısında Zerrin Tac lakabıyla da anılan Tahire, İslam'ın hükümlerinin nesh edildiğine dair şu konuşmayı yapmıştır: “Ey İnsanlar! Biliniz ki Muhammed'in getirdiği dini hükümler nesh edilmiştir. Biz şu anda herhangi bir şeye ait mükellefiyet bulunmayan bir zamanda yaşıyoruz. Bâb, şimdi sizin oruçla, namazla, zekatla ve diğer amellerin hepsiyle uğraşmanızı kaldırdı. Bizim Efendimiz Bâb, ülkeleri fethederek kulları sorumlu kılacaktır, mevcut dinleri birleştirecek, sadece kendi dini kalıncaya kadar kendi dinini yayacaktır. Hak din budur.”⁵⁹ Nitekim Bâbiliğin kendisini İslamiyetten ayrı bir din olarak ilan etmesinde Tahire'nin bu fikirleri ve faaliyetlerinin çok büyük bir etkisi olmuştur. Ferahu'l-Fuad lakabıyla da anılan Tahire'nin bütün kuralların nesh edildiğine dair görüşleri, devrin ahlaki kayıtlarına aldırış etmeksizin serbestçe hareket etmesi, yaşadığı devre göre alışılmamış taşkın tavırları ve kocasından ayrı erkeklerle her tarafta dolaşması sebebiyle hıyanet ve iffetsizlikle itham edilmiştir. Yaptığı faaliyetlerle Bâbiliği son derece güçlendiren Tahire 1852 yılında öldürülmüştür.⁶⁰

Bahâullah lakabıyla anılan Mirza Hüseyin Ali de Kuran-ı Kerim'deki birtakım ayetleri batınî metodla tefsir ederek Bâb'ın peygamberliğini ve İslam dininin nesh edildiğini kanıtlamaya çalışır. Örneğin; İftihar suresi 1. ayette geçen “gök yarıldığı zaman” ifadesindeki gök lafzının dinlerin seması olduğunu söyler. “O gök her zuhurda yükselir. Sonra diğer zuhur geldiği zaman yarılr, parçalanır. Yani batıl ve hükümsüz olur. O halde İslam dini Mirza Ali Muhammed'in zuhuru ile iptal edilmiş ve hükümleri kaldırılmıştır.” demektedir.⁶¹

⁵⁷ Özşuca, *Bahâi Tarihi Özeti*, s. 29.

⁵⁸ Çandır, *a.g.e.* s. 52.

⁵⁹ Adanalı, *a.g.e.* s. 44.

⁶⁰ Fığlalı, *Bâbilik ve Bahâilik*, s. 23–25.

⁶¹ Abdulhamid, *a.g.e.* s. 96.

Bâbilerin ahiret hayatı ve kıyamet ile ilgili görüşleri İslamiyet'ten tamamen farklıdır. Onlara göre, ahiret hayatı ve ahvali, içerisinde yaşadığımız bu dünyada gerçekleşmektedir.⁶² Hz. Muhammed'in bildirdiği cennet ve cehennem aslında yoktur. Fakat o zaman bunların sembolize ettikleri gerçekleri Araplara anlatabilmek için uydurulmuşlardır. Dünya ve insan soyu edebi ve tekâmül de evrensel bir kanun olduğundan, vahyin son bulması düşünülemez ve peygamberlik de son bulmaz.⁶³

Bahâilerin iddialarına göre Bâb Mirza Ali Muhammed'in küçüklü büyüklü 158 kitap ve levhi vardır.⁶⁴ Bunlardan bazıları şunlardır; Kayyumül-Esma (Yusuf Suresinin Tefsiri), Beyan, Delail-i Seb'a (Yedi Delil), Levhi Hurufat (Harflet L.)⁶⁵ Tefsiru Suretül-Bakara, Tefsiru Suretül-Kevser, Tefsiru Suretül-Asr, Risal-i Furu-i Adliye, Sahife-i Beyne'l-Haremeyn, Nübüvvet Risalesi, Kirabu'r-Ruh'tur.⁶⁶

Mirza Ali Muhammed'in en önemli eseri Maku kalesinde iken yazdığı Beyan'dır. Beyan 9 bölümden ve her bölüm de 9 babdan teşekkül eder. Yalnızca son bölüm 10 babdır. Bahâiler Farsça yazılan bu Beyan'dan başka, Arapça yazılan ve 8000 ayetten oluşan Beyan'ın nazil olduğunu iddia ederler. Bu kitapta İslami ahkamların kaldırıldığı ve yerine yenilerinin konduğu açıklanmakta⁶⁷ ve cennet, cehennem, ölüm, kıyamet, haşir, dönüş, ölçü ve ceza gibi ifadeler batını tarzda yorumlanarak farklı şekilde anlamlandırılmaktadır.

Bâb; "Ben Muhammed'den daha faziletliyim. Nitekim Benim Kuran'ım da Muhammed'in Kuran'ından daha faziletlidir. Muhammed, beşerin bir Kuran suresini yapmaya aciz olduğunu söylemişse ben de; beşer, benim Kuran'ımın bir harfîni bile yapmaya acizdir derim. Muhammed elif makamında ise ben nokta durumundayım." sözünü kendisinin Hz. Muhammed'den, kitabı Beyan'ın da Kuran-ı Kerim'den daha üstün ve faziletli olduğu iddia etmiştir.⁶⁸

⁶² Ünsal, *a.g.e.* s. 67.

⁶³ Fığlalı, *Bâbilik ve Bahâilik*, s. 33.

⁶⁴ Özşuca, *Bahâi Dini; Tarihi, Prensipleri ve Dini Hükümleri*, s. 63.

⁶⁵ Özşuca, *Bahâi Tarihi Özeti*, s. 26-28.

⁶⁶ Ünsal, *a.g.e.* s. 53.

⁶⁷ Özşuca, *Bahâi Tarihi Özeti*, s. 26.

⁶⁸ Abdulhamid, *a.g.e.* s. 67.

Beyan kitabının Allah tarafından gönderildiğini, Kuran'dan üstün olduğunu ve Kuran'ın kendisinin geleceğine işaret ettiğini iddia eden Bab, buna delil olarak da Rahman suresinin ilk dört ayetini gösterir. Rahman suresi, 4. ayetteki “Beyan” lafzının kendisine vahyedilen Beyan olduğunu, ayetteki insandan kastın da kendisi olduğunu söyler.⁶⁹ Böylece kendisinin Kuran'da müjdelendiğini temellendirmeye çalışır.

Mirza Ali Muhammed'in şu sözleri, Beyan'ın ilahi bir kitap olduğu iddiasını açıkça göstermektedir; “Musa'nın günlerinde Tevrat, İsa'nın zamanında İncil, Tanrı elçisi Muhammed'in devrinde Kuran, bugün de Beyan vardır.”⁷⁰ Görüldüğü üzere Mirza Ali, burada Kuran'ın metoduyla hareket ederek, Kuran-ı Kerim'in; Tevrat'ın Musa'ya, İncil'in İsa'ya gönderildiğini ancak bu kitapların tahrif edilmeleri sonucu hükümlerinin kalktığını ve bundan sonra Kuran-ı Kerim'in hükümlerinin geçerli olduğunu ortaya koyması gibi, el-Beyan ile de Kuran'ın hükümsüz kaldığını söylemek istemiştir.⁷¹

Beyan kitabının gramer ve dilbilgisi kuralları açısından zayıf ve hatalarla dolu olduğu görülmektedir. Bâb bu durumu “Allah'ın insanların koyduğu kurallara uymak zorunda olmadığını” söyleyerek açıklamaya çalışmıştır. Yine dilbilgisi kuralları ile ilgili olarak Bâb'dan şöyle bir söz nakledilmektedir: “Harfler ve kelimeler önceden günah işlemiş ve isyan etmişlerdi. Bu suçlarından dolayı i'rab zincirine vurularak cezalandırılmışlardır. Şimdi biz rahmet olarak gönderilmiş bulunuyoruz. Artık bütün günahkârlar için af çıkmıştır. Kelimeler ve harfler de buna dâhildir. Artık diledikleri yere gidebilirler.”⁷²

3. Mirza Hüseyin Ali ve Bahâilik

Bahâilik; İran'da, Mirza Ali Muhammed tarafından yeni bir din olma iddiasıyla ortaya çıkan bir akımdır. Hareket ilk etapta İslam dinine bağlı bir oluşum (Bâbilik) iken,

⁶⁹ Adanalı, *a.g.e.* s. 33.

⁷⁰ *Babaullah'ın Sesi*, “Gleanning From The Writings of Bahâullah” başlığıyla Arapça ve Farsça'ya İngilizceye tercüme eden: Şevki Rabbani, İngilizceden Türkçe'ye Çev. Mecdi İnan, Bahâ Basım Dağıtım, İstanbul 1987, s. 137.

⁷¹ Adanalı, *a.g.e.* s. 34.

⁷² Özyaka, *a.g.e.* s. 17.

Bedeşt toplantısında Mirza Hüseyin Ali'nin çabalarıyla kendini İslamiyet'ten bağımsız bir din olarak ilan etmiştir. Bâb'ın ölümünden sonra onun yerine geçen Mirza Hüseyin Ali, bir süre sonra kendi peygamberliğini ilan etmiş ve Bahâilik dinini kurmuştur.

a. Mirza Hüseyin Ali'nin Hayatı

Bahâullah adıyla anılan Mirza Hüseyin Ali, İran'ın kuzeyinde bulunan Mazenderan bölgesindeki Nur kasabasından olan soylu bir aileye mensuptur. Bu sebeple nisbesi en-Nuri, tam adı ise Mirza Hüseyin Ali Mazenderani en-Nuri'dir. Babası Şah'ın sarayında maliye işlerinden sorumlu, önemli bir mevki sahibi olan Mirza Abbas Büzürg,⁷³ annesi Tahran'da oturan büyük bir aileye mensup olan Hatice hanımdır.⁷⁴

Mirza Hüseyin Ali, 12 Kasım 1817 /2 Muharrem 1233 günü Tahran'da doğdu. *Nebil Tarihi*'nde 2 Muharrem 1233 gününde böyle bir şahsın doğacağı müjdesini Ahmed Ahsai'nin, talebesi Abdulvehhab'a verdiği iddia edilmektedir. *Nebil Tarihi* yazarı bu olayı, kendisiyle görüştüğü Mirza Mahmut adlı birinden şöyle rivayet etmektedir; “Geçliğimde Kaşan'da yaşıyordum. Bazen, Nayin şehrinde vaat edilen zuhurun yaklaştığını insanlara müjdeleyen birinin bulunduğunu, kendisiyle görüşen ister bilgin, ister zengin veya fakir olan herkesin dünyadan yüz çevirdiğini duyardım. Bir gün gidip bu şahısla görüşmeye karar verdim. Kardeşlerime haber vermeden, Nayin'e doğru yola çıktım. Hacı Hasan'la⁷⁵ görüşüm ve Hz. Mehdi'nin yakında zuhur edeceğini, kendi kulağımla ondan duydum. Sözleri son derece etkili idi, bu sözler kalbinde ve ruhunda alevlenen şulenin sıcaklığını taşıyordu. Bir gün sabah namazından sonra Hacı Hasan bana ‘Yakında yeryüzü cennet bahçesine dönecek ve İran, bütün dünya halkının kiblesi olacaktır.’ dedi. Bir başka gün, güneş doğmadan, onu, secdeye kapanmış ve durmadan ‘Allahu Ekber’ cümlesini tekrar ederken gördüm. Bir müddet sonra bana dönerek ‘Zahir olacağını sana müjdelediğim mukaddes kimse, şimdi doğmuştur. Bu asil

⁷³ Fığlalı, *Bâbilik ve Bahâilik*, s. 47.

⁷⁴ Özşuca, *Bahâi Tarihi Özeti*, s. 41.

⁷⁵ *Nebil Tarihi*'de anlatılanlara göre, Hacı Mahmut, Ahmed Ahsai'nin talebesi Abdul-Vehabın en yakın dostudur. Abdul-Vehab hocasından öğrendiği sırları Hacı Hasan isimli dostuyla paylaştığı söylenmektedir. Zerendi, *Nebil Tarihi*, s. 3.

zat dünyayı kendi nuruyla nurlandıracak olan kimsedir. Yakında kendi gözünle o günü göreceksin.’ dedi. Hacı Hasan’ın anlattığı bu sözler benim kulağımdan silinmedi. Bir süre sonra Hacı Mirza Kemalettin Narangi ile görüştüm, bana Hz. Bahâullah’ın zuhur müjdesini verdi. Hacı Kemal’den Hz. Bahâullah’ın doğum tarihini sordum. Kendilerinin 1233 senesi, Muharrem ayının ikinci gününde güneş doğarken doğduklarını söyledi. Bunu duyunca daha önceki senelerde Hacı Hasan’ın böyle bir günde bana doğum müjdesini verdiği günü hatırladım ve hemen secdeye kapanarak şükrettim.⁷⁶

Mirza Ali, saray mensubu bir ailenin çocuğu olduğu için iyi bir tahsil görmüştür. Ancak Bahâiler onun aile terbiyesi dışında herhangi bir tahsil görmediğini, buna rağmen bilgisinin hocaları bile şaşırtacak derecede yüksek olduğunu iddia ederler.⁷⁷ Mirza Hüseyin’in kendisi de hiçbir tahsil görmediğini Kurdun Oğlu risalesinde “Ben mazlum mektebe gitmemiş, bilginlerin ilmi münakaşalarında bulunmamışım.” sözleriyle ifade etmektedir.⁷⁸ Gençliğinde devlet memurluğu konusunda kendisine Hacı Mirza Ağasi tarafından teklif gelse de, Mirza Hüseyin Ali bunu kabul etmemiştir. 1835 yılında, 18 yaşındayken Mirza İsmail Vezir Nuri’nin kızı Asiye Hanımla evlenmiştir.⁷⁹

Mirza Hüseyin Ali, Babasının ölümünden sonra saraydan ayrılarak, ailesiyle birlikte muhtelif yerleri dolaşmaya başlar. 1844 yılında, 27 yaşında iken Bâb Mirza Ali Muhammed’in Tahran’a kendi propagandasını yapması için göndermiş olduğu Molla Hüseyin ile karşılaşır ve hemen Bâb’a bağlanarak görüşlerini yaymaya başlar.⁸⁰

Bahâullah 1848 tarihinde Bedeşt’te tertip ettiği umumi bir Bâbi toplantısında Bâbi hareketinin sadece bir Müslümanlık dalı olmayıp, yeni bir devir ve zuhurun başlangıcı olduğunu, Bâb’ın ise Muhammed, İsa ve Musa gibi İlahi bir mazhar olduğunu ilk defa olarak Bâbi liderlerine açıkça bildirir.⁸¹ Yukarıda da bahsi geçtiği üzere bu toplantıda özellikle Bahâullah ve Tahire hareketin İslam dininden

⁷⁶ Zerendi, *Nebil Tarihi*, s. 3–4.

⁷⁷ Özşuca, *Bahâi Tarihi Özeti*, s. 41.

⁷⁸ Bahâullah, *Kurdun Oğlu Risalesi*, Çev. Mecdi İnan, Özdemir Basımevi, İstanbul 1976, s.6.

⁷⁹ Özşuca, *Bahâi Tarihi Özeti*, s. 42.

⁸⁰ Fığlalı, *Bâbilik ve Bahâilik*, s.: 47.

⁸¹ *Bahâiliğin I. Yüzyılı*, Britanya Adaları Ruhani Mahfili Tarafından Neşredilmiştir, Çev. Mecdi İnan, Güzen Basımevi, İstanbul 1948, s.27.

bağımsızlığının ilanı konusunda ısrar etmiş ve bu emellerinde muvaffak olmuşlardır. Hatta bu karar üzerine bazı Bâbilerin toplantıyı terk ederek hareketten ayrıldıkları bilinmektedir.

Bâbi iddialarını yaymayı sürdüren Mirza Hüseyin Ali, Bâb Mirza Ali Muhammed'in 1850 yılında Tebriz'de idam edilmesi ve Bâbilere karşı artan baskı ve takipler üzerine 1851 yılında Tahran'dan biraz daha emniyetli olan Irak'a gider. Burada fazla kalmaz ve yeniden Tahran'a döner. Tahran'da bazı Bâbilerin hem Bâb'ın hem de öldürülen diğer Bâbilerin intikamını almak için 1852'de Nasruddin Şah'a karşı düzenledikleri başarısız suikast sonucu diğer 22 Bâbi ile birlikte tutuklanarak Siyah Çal Hapishanesine gönderilir. Burada dört ay tutuklu kaldıktan sonra Rus ve İngiliz hükümetlerinin yaptıkları baskı üzerine aynı yıl İran'dan çıkarılarak Bağdat'a sürgün edilmek şartıyla serbest kalır.⁸²

Bahâullah'ın emrini gizlice ilan etmesi de Siyah Çal Hapishanesindeyken başlar. Bahâiler göre Bahâullah'a ilk vahiy 1269 yılında hapishaneye girdikten iki ay sonra gelmiştir.⁸³ Bahâullah da Şaha suikast sonucu hapishaneye düştüğünde geceleri bir sesin "Hakikaten biz seni, seninle ve kemalinle muzaffer kılacağız; başına gelenlerden mahzun olma; korkma, emniyettesin." diyerek kendisini teselli ettiğini söylemektedir.⁸⁴

Hapishaneden çıktıktan sonra bir Rus elçisinin Mirza Ali Muhammed'e gelerek Rus devletinin himayesine girmesini istediklerini ve isterse kendisini istediği bir yere nakledebileceklerini söylediği ancak Mirza Hüseyin'in bunu kabul etmediği rivayet edilmektedir.⁸⁵ Mirza Hüseyin Ali, hapishaneden çıktıktan sonra, 12 Ocak 1853 tarihinde bir daha dönmek üzere Tahran'dan ayrılır ve ailesi ile birlikte aynı yılın mart ayında ulaştığı Bağdat'a yerleşir. Orada Bâbiler ile kendisi arasında bir takım anlaşmazlıklar zuhur edince, gizlice Bağdat'tan kaçarak Süleymaniye dağlarında münzevi bir hayat yaşar.⁸⁶ Bahâiler, Bahâullah'ın Bahâiler tarafından gördüğü sevgi,

⁸² Adanalı, *a.g.e.* s. 49.

⁸³ Özşuca, *Bahâi Tarihi Özeti*, s. 52.

⁸⁴ *Bahâiliğin I. Yüzü*, s. 28.

⁸⁵ Özşuca, *Bahâi Tarihi Özeti*, s. 53.

⁸⁶ Fırlı, *Bâbilik ve Bahâilik*, s. 48.

saygı ve hürmeti kardeşi Yahya'nın kışkırdığını ve bunun sonucunda aralarında anlaşmazlıkların baş gösterdiğini söylemektedirler. Bahâullah'ın fitne fesadı ve baş gösterebilecek bir parçalanmayı önlemek amacıyla Süleymaniye dağlarına gittiğini rivayet etmektedirler.⁸⁷ Bahâiler, Mirza Yahya'yı Bâbiler arasında fitne tohumları saçmak ve onları parçalamakla suçlamaktadırlar. Bunun üzerine Bahâullah'ın inzivaya çekilmesini ise Sina dağlarında dolaşan Musa, Filistin çöllerinde gezen İsa ve Hira dağında tefekküre dalan Hz. Muhammed'in durumuna benzetmektedirler.⁸⁸

Esasen Bâb Mirza Ali Muhammed'in idamından önce yerine Mirza Yahya'yı bıraktığı ve bunu bir kâğıda yazarak mühürlediği bilinmektedir.⁸⁹ Yine Bâb'ın ölmeden önce "Kim el-Müsteğas kelimesinin gösterdiği senden önce Peygamberlik iddiasında bulunursa o bir iftiracıdır, nerede yakalarsanız onu öldürünüz." demektedir. El-Müsteğas kelimesi kendisinden sonraki Allah'ın zuhurunun 2000 sene sonra olacağına dair bir işarettir.⁹⁰ Bahâiler de Mirza Yahya'nın Bâb tarafından vasi kılındığını kabul ederler. Fakat Mirza Ali Muhammed, Mirza Yahya'yı kendisinden sonra zuhur edeceğini haber verdiği kimsenin ortaya çıkmasına kadar geçici olarak görevlendirmiştir derler.⁹¹

Kendisi yerine Mirza Yahya'yı bırakan Bâb, onu İran hükümetinden korumak için perde arkasında kalmasını tembihlemiş ve Mirza Hüseyin Ali'yi de halifeye vekil tayin etmiştir.⁹² Ancak Mirza Hüseyin Ali'nin kardeşini devre dışı bırakmaya çalışması ve kardeşinin bunu fark etmesi sonucu aralarında anlaşmazlık çıkmış ve Bahâullah Süleymaniye dağlarında inzivaya çekilmiştir. Bahâullah 1854-1856 yılları arasında Süleymaniye dağlarında kaldığı iki yıl boyunca tasavvufla ilgilenmiş ve Saklı Sözler, Yedi Vadi ve İkan kitaplarını yazmıştır.⁹³

Bahâullah, iki yıl boyunca münzevi bir hayat yaşadıktan sonra "Emir kaynağından geri dönme hükmü sadır oldu. İradesine teslim olmayı kaçınılmaz bir

⁸⁷ Özşuca, *Bahâi Tarihi Özeti*, s. 55.

⁸⁸ *Bahâiliğin I. Yüzyılı*, s. 29.

⁸⁹ Fırlalı, *Bâbilik ve Bahâilik*, s. 49.

⁹⁰ Çadır, *a.g.e.* s. 68.

⁹¹ Adanalı, *a.g.e.* s.50.

⁹² Abdulhamid, *a.g.e.* s. 161.

⁹³ Çandır, *a.g.e.* s. 71.

vazife bilerek döndüm, geri geldim.” diyerek Bağdat’a geri döner.⁹⁴ Faaliyetlerine devam ederek Bahaîliği yayma çalışmalarını sürdürür. Bağdat’taki faaliyetleri sonucu âlimlerin ve halkın şikâyeti üzerine, İran ve Osmanlı hükümetleri arasında varılan anlaşmaya dayanarak Nisan 1863’te Bâbilerin İstanbul’a sürgün edilmesine karar verilir.⁹⁵

Bahâullah Bağdat’tan ayrılmadan önce Necip Paşa Bahçesinde kalarak arkadaş ve dostlarıyla vedalaşır. Bu bahçe daha sonra Rızvan bahçesi olarak anılacak ve burada kalınan 12 gün -1863 senesinin Nisanının 21’inden Mayısın 2. gününe kadar- ise Bahâilerin en büyük bayramı olan Rızvan Bayramı olarak kutlanacaktır. Bu bahçenin önemi Bahâullah’ın kendi emrini ilk burada duyurması açısından büyüktür. Bahâullah burada, beklenen Mev’udun yani Bâb’ın 18 sene içerisinde geleceğini haber verdiği ve bütün Bâbilerden ona itaat etmelerini istediği Men Yüzhurullah’ın kendisi olduğunu ilan etmiştir.⁹⁶ Mirza Ali Muhammed, bütün mukaddes kitaplarda geleceği vaad edilen Tanrı Mazharının, Yahudilerin beklediği Rabbül’cünudun, tekrar yeryüzüne gelmesi beklenen İsa’nın kendisi olduğunu iddia etmektedir.⁹⁷

Bahâullah İstanbul’a vardıktan sonra Fatih’te Beyceğiz Mahallesiindeki Şemsi Paşa konağına yerleştirilir. Daha sonra Sultanahmed’te bulunan Veysi Paşa konağına aile efradı ile birlikte nakledilir. 1960’lı yıllarda Veysi Paşa Konağı’nın arsası Bâb’ın ve Bahâullah’ın kaldığı kutsal sayılan diğer yerler gibi Bahâilerce satın alınmış ve üzerine iki katlı bir bina yapılarak üst katı Milli Mahfilin Arşivi ve Kütüphanesi olarak kullanılmaya başlanmıştır. Alt katında ise bir Bahâi ikamet ettirilmektedir.⁹⁸

Bâbiler İstanbul’da dört ay kaldıktan sonra topluca Edirne’ye sürülmüşlerdir. Mirza Ali Muhammed Edirne’de kendisine Bahâullah adını verir ve yeni dinini açıkça ilan etmeye başlar.⁹⁹ Böylece Bâbileri kendi etrafında toplanmaya çağırdığı gibi, İran Şahı Nasruddin, Osmanlı Padişahı Abdulaziz, Fransız imparatoru III. Napolyon, Alman imparatoru I. William, Papa Dokuzuncu Pius, Rus Çarı II. Alexander, İngiliz Kraliçesi

⁹⁴ Bahâullah, *İkan Kitabı*, çev. Mecdi İnan, İstanbul 1996, s. 139.

⁹⁵ Fığlalı, *Bâbilik ve Bahâilik*, s. 53.

⁹⁶ Özşuca, *Bahâi Tarihi Özeti*, s. 59.

⁹⁷ *Bahâiliğin I. Yüzyılı*, s. 6.

⁹⁸ Çandır, *a.g.e.* s. 76.

⁹⁹ Adanalı, *a.g.e.* s. 51.

Victoria, Avusturya İmparatoru Franiş Joseph ve daha birçok yere mektup yazarak onlara kendi ilahi emrini ilan eder ve insanları kendi dinine uymaya çağırır.¹⁰⁰

Mirza Hüseyin Ali'nin “Bahâullah” adını alışının gerekçesini ise Fığlalı şu şekilde açıklamaktadır; “İmaiyye Şiiliğine göre İmam Ali er-Rıza, İmam Muhammed el-Bakır'dan Ramazan ayında seher vakti okunan bir dua rivayet etmiştir. Bu duada, ‘Allah’ın Bahâsı’ yani ululuğu, güzelliği, parlaklığı, azameti, nuru, rahmeti, lütuf ve benzeri yücelikleri zikredilmektedir. İşte Mirza Hüseyin Ali, kendisine ‘Bahâullah’ adını verip ‘Yıllardır dua ederek benim adıma yalvarıyordunuz.’ demek istemiştir.”¹⁰¹ Bahâilere göre bu ismi Mirza Hüseyin Ali için ilk kullanan kimse Tahire'dir. Tahire'nin bu adı Bâb'dan işitmiş olabileceğini iddia eden Bahâiler, dolayısıyla Bahâullah'a bu adın Bâb tarafından verildiğini söylemeye çalışmaktadırlar.¹⁰²

Bahâullah kendisinin vaad edilen kimse olduğunu Kuran'ın da haber verdiğini şu sözleriyle ifade etmektedir; “De ki; Ey Kuran cemaati! Kitapta geleceğini vaad ettiğim beklenen kimse mutlak surette geldi. Allah'tan korkun, hiçbir günahkâr müşriğe uymayın. O öyle bir vaziyette meydana çıkmıştır ki onu ancak akıllarını vehimler bürümüş kimseler inkâr edebilir. Söyle ki; reislerinizin ve âlimlerinizin kaçtığı kelime mutlak surette meydana çıktı.”¹⁰³

Mirza Hüseyin Ali, kendisinin Kuran-ı Kerim'de de müjdelendiği iddiasında daha da ileri giderek, Kuran'ın tahrif edildiğini ve bu ayetlerin çıkarıldığını şu sözleriyle ifade etmektedir; “Yahudiler, Hz. Peygamberin zamanı gelince, onun zuhuruna delalet eden Tevrat ayetlerini keyiflerince tefsir etmeye başladılar. Hz. Muhammed'in açıklamalarını hoş karşılamadılar. Çünkü artık onlarda tahrif hevesi başlamıştı. Nasıl ki, bu gün de Kuran'a tabi olanlar arasında tahrif başlamıştır. Zira zuhur alametlerine delalet eden Kuran ayetlerini tahrif etmişler, bilindiği gibi keyiflerine göre hala da tevil etmektedirler.”¹⁰⁴

¹⁰⁰ Fığlalı, *Bâbilik ve Bahâilik*, s. 54.

¹⁰¹ Fığlalı, *Bâbilik ve Bahâilik*, s. 55.

¹⁰² Adanalı, *a.g.e.* s. 53.

¹⁰³ Adanalı, *a.g.e.* s. 54.

¹⁰⁴ Abdulhamid, *a.g.e.* s. 98.

Mirza Ali Muhammed'in kendisini Bahâullah olarak ilan etmesi ve insanları kendi dinine davet etmesi kardeşi Mirza Yahya ile arasını iyice açar. Aralarındaki düşmanlık birbirlerinin yemeklerine zehir koydurtmaya kadar gider.¹⁰⁵ Bunun üzerine İran'ın İstanbul sefareti iki kardeşi birbirinden ayırmaya karar verir. Bâbilerden Mirza Yahya Nuri ve taraftarları Kıbrıs'a, Mirza Hüseyin Ali ve taraftarı da Filistin'in Akka bölgesine 1285/1868 kimseyle görüşmemeleri ve başka yere gitmemeleri şartıyla sürgün edilirler. Böylece Bâbilik iki gruba ayrılır. Mirza Hüseyin Ali ve taraftarlarına Bahâiyye, Mirza Yahya ve arkadaşlarına Ezeliye veya Beyaniyye denir.¹⁰⁶

Edirne'den Akka'ya sürgün haberi gelince Edirne'de bulunan yabancı devlet konsoloslukları bunu engellemek için çalışma başlatmak istediği ancak Bahâullah'ın bunu kabul etmediği Bahâilerce rivayet edilmektedir.¹⁰⁷ Zira Bahâilere göre Bahâullah'ın Akka'ya sürgün edilmesi ilahi bir lütuftur. Bahâullah, peygamberlerin kendisinin Kutsal Topraklarda zuhur edeceğini haber verdiklerini şu sözüyle ifade eder; "İki üç bin yıl öncesi peygamberlerinin dillerinden haber verilmişti. Tanrı vaadini tutarak, peygamberlerinden bazılarına, Ordular Rabbinin bu Kutsal Topraklarda zahir olacağı müjdesini vermişti."¹⁰⁸

Bahâullah ailesi ve bazı ahablarıyla 12 Ağustos 1868/ 22 Rebiülsani 1285 tarihinde Edirne'den hareket eder. Gelibolu'da dört gün kaldıktan sonra bir gemi ile yolculuklarına devam ederler. Gemi İzmir'de iki gün kaldıktan sonra İskenderiye'ye gelir. Bahâullah ve beraberindekiler burada başka bir gemiye binerek Akka'ya doğru yola çıkarlar ve 31 Ağustos 1868/12 Cemidülevvel 1285'te Akka'ya varırlar.¹⁰⁹

Mirza Hüseyin Ali 1868 yılında Akka'ya gelmesinden itibaren faaliyetlerine devam etmiştir. Çeşitli eserler yazarak, çevre büyüklerine mektuplar göndermiş ve onları kendi dinine davet etmiştir. Akka'daki valiler ve kumandanlarla iyi ilişkiler tesis etmiştir. Akka'da kaldığı süre boyunca dört defa Hayfa'ya gitmiş, son gidişinde çadırını Kermil Dağı'na kurmuştur. Zira Kermil Dağı da Bahâilerce kutsal kabul edilmektedir.

¹⁰⁵ Abdulhamid, *a.g.e.* s. 161.

¹⁰⁶ Adanalı, *a.g.e.* s. 52.

¹⁰⁷ Özşuca, *Bahâi Tarih Özeti*, s. 65.

¹⁰⁸ Adanalı, *a.g.e.* s. 56.

¹⁰⁹ Özşuca, *Bahâi Dini Özeti*, s. 66.

Mirza Hüseyin Ali 8 Mayıs 1892’de hastalanmış, 29 Mayıs 1892/Zilkade 1309 tarihinde, 75 yaşında iken vefat etmiştir. Cesedi, Akka’da kaldığı Bahçe adlı konağın bir odasına defnedilmiştir.¹¹⁰

Bahâullah üç hanımla evlenmiştir. Bu hanımlardan ilki olan Nevabe hanımdan dünyaya gelen ve “Gusnu’l-A’zam” diye lakaplandığı büyük oğlu Abbas Efendi’yi, ilim ve irfan sahibi, zeki oluşu, huyunun güzelliği ve lisanının düzgün olması sebebi ile vefat etmeden önce bütün Bahâilerin önderi tayin etmiştir. Bu vasiyetini el yazısıyla yazarak mühürlemiştir. Abbas Efendi’den sonra ikinci kişi olarak ikinci hanımından olan ve “Gusnu’l-Ekber” diye lakaplandığı Mirza Muhammed Ali’yi seçmiştir.¹¹¹

b. Eserleri

Bahâî kaynaklarından Bahâullah’ın irili ufaklı yüzden fazla eserinden söz edilmektedir. Bahâilikte Bahâullah’ın ağzından ve kaleminden çıkan yorum, mektup, öğüt, risale, münacat, kaside ve levh gibi yazıların hepsi ayet kabul edilmektedir. İddiaya göre Bahâullah, bir gün bir gecede Kuran’ın bir misli kadar konuşuyor ve yazıyordu.¹¹²

Bahâullah’ın ifadelerine göre bu eserler, Cebrail’in ona bir genç kız suretinde görünmesi ile ruhuna vahyediliyordu. O bu kızdan bahsederken şöyle demektedir; “Başımın üzerinde Rabbimin isminin hatırasının şekillendiği, yanakları Rahman’ın parlaklığı ile parlayan bir genç kız gördüm.” Onun “Kaside-i Verkaiye aslı eseri bu genç kıza övgülerle doludur.¹¹³

Mirza Hüseyin Ali’nin Edirne sürgününde yazdığı eserleri şu şekilde sıralayabiliriz; Sure-yi Emr, Nokta Levhi, Ahmet Levhi, Ashab Suresi, Levhi Seyyah,

¹¹⁰ Özşuca, *Bahâî Tarihi Özeti*, s. 68–71.

¹¹¹ Adanalı, *a.g.e.* s. 56.

¹¹² Özkaya, *a.g.e.* s. 20.

¹¹³ Özkaya, *a.g.e.* s. 20.

Sem suresi, Hac suresi, Rizvan Levhi, Sure-i mülk, Kitab-ı Bedi, Sultan Levhi, Seur-i Reis.¹¹⁴

Bahâullah, Akka'da iken de başta Kitab-ı Akdes olmak üzere birçok kitap ve lehiv yazmıştır. Bunların bazıları şunlardır; İşrakat, Beşarat, Tarazat, Tecelliyat, Kelimat-ı Firdevsiyye, Dinya Lehvi, Akdes Levhi, Maksut Levhi, Sual ve Cevap Risalesi, Burhan Levhi, Kermil Levh-i. Bahâullah'ın son eserleri ise Şeyh Muhammed Taki'ye hitaben yazmış olduğu Levh-i İbn Ze'b (Kurdunoğlu Risalesi) ile vasiyetnamesi olan Kitab-ı Ahd'dır.¹¹⁵

Bahâullah'ın önemli eserlerinden biri olan el-İkan kitabı rivayete göre Bâb'ın dayısı Mirza Seyyid Muhammed ve kardeşinin Bahâullah'a sorduğu sorulara cevap olarak iki gün iki gecede yazılmıştır.¹¹⁶ Mirza'ya göre bu kitap kendisine iman etmeyi ve bağlanmayı gerektirecek her şeyi ihtiva etmektedir.

Bahâullah'ın en önemli eserlerinden biri de "En Kutsal Kitap" adıyla Türkçeye tercüme edilen Kitab-ı Akdes'tir. O, daha önceki mukaddes kitapların tahrif edildikleri ve artık insanlara yetmedikleri için neshedildiklerini ve yerine Kitab-ı Akdes'in gönderildiğini iddia etmektedir. Bahâilere göre Mirza Hüseyin Ali Tanrının en yüce zuhurudur. Kitab-ı Akdes bu bakımdan kitapların anasıdır ve herkes ona başvurmak zorundadır. Bu kitabın da kesin yazılış tarihi bilinmese de 1875'lerde Akka'da yazıldığı tahmin edilmektedir.¹¹⁷ Akdes kitabı incelendiğinden üslubunun Kuran'ı Kerime benzetildiği görülmektedir.

Bahâullah'ın Kelimat-ı Meknune (Saklı Sözler) adlı eseri, kendisine ağırlıklı olarak Arapça ve Farsça vahyedildiğini ileri sürdüğü 19 sureden oluşan bir kitaptır. Bu kitap Mecdi İnan tarafından 1974'te "Hz.Bahâullah'ın Levhleri" başlığı altında Türkçeye çevrilmiştir.¹¹⁸

¹¹⁴ Özşuca, *Bahâi Tarihi Özeti*, s. 64–65.

¹¹⁵ Özşuca, *Bahâi Tarihi Özeti*, s. 70.

¹¹⁶ Özkaya, *a.g.e.* s. 19.

¹¹⁷ Fırlalı, *Bâbilik ve Bahâilik*, s. 57.

¹¹⁸ Fırlalı, *Bâbilik ve Bahâilik*, s. 58.

Mirza Ali Muhammed'in önemli kitapları başta olmak üzere diğer eserleri Türkiye'deki Ruhani Mahfil tarafından Türkçeye çevrilmektedirler. Çevrilen eserler Bahâ Basımevi tarafından neşredilmektedirler.

4. Bahâullah'tan Sonra Bahâilik

Mirza Hüseyin Ali'nin ölmeden önce kendi vasisi olarak Abdalbaha lakabıyla anılan büyük oğlu Abbas Efendi'yi bıraktığını yukarıda ifade etmiştik. Bahâullah bu vasiyetini "Kitabul Ahd" adlı bir belgede kendi el yazısıyla yazmış ve mühürlemiştir. Bu kitabında Bahâullah Bâbilere "hep beraber Gusnu'l Azm (Abdalbaha)'a yönelmeleri" talimatını vermekte ve onun Akdes kitabında zikredilen "Allah'ın kast ettiği kişi" ve "Ezelden Mevcut Kök'ten yetişen en Büyük Dal" olduğunu söylemektedir. Bahâullah'ın ölümünün dokuzuncu gününde, dokuz tanığın huzurunda mühür açılmış ve aynı gün kalabalık bir Bahâi topluluğu önünde bu belge sesli olarak okunmuştur. Böylece Bahâullah ölümünden sonra herhangi bir parçalanmayı önlemiştir.¹¹⁹

Bahâullah'ın kendi el yazısıyla yazıp mühürlediği vasiyeti olmasına rağmen Abdalbaha'nın üvey kardeşi Mirza Muhammed Ali, ona karşı isyan eder. Bahâilerce yazılmış tarih kitaplarında Mirza Muhammed Ali'nin bu isyanı; babasının vasiyetnamesine ihanet, dini parçalamaya yönelik bir gayret ve Bahâiler'in arasına nifak koymaya çalışmak olarak değerlendirilmektedir. Bahâullah'ın vasiyetnamesi Mirza Ali Muhammed'in davasının batıllığı yönünde açık bir delil olarak sık sık dile getirilmektedir. Oysa Bahâullah'ın da hocası Bâbullah'ın kendi yerine Mirza Yahya'yı bıraktığına dair açık vasiyeti olmasına rağmen kendi emrini ilan ettiği unutulmaktadır.

Mirza Muhammed Ali başlarda Bahâullah'ın ailesinden bazı kişiler de dâhil olmak üzere birçok Bahâi tarafından destek görse de başarılı olamamıştır. Abdalbaha

¹¹⁹ Şevki Efendi, *Bahâi Dininin I. Yüzyılı*, s. 248.

dört sene kadar süren Mirza Muhammed Ali isyanından başka herhangi bir sorunla karşılaşmadan Bahâilerin lideri konumuna gelmiştir.¹²⁰

a. **Abdulbaha**

Bahânın Kulu anlamındaki Abdulbaha lakabıyla anılan Abbas Efendi, Bahâullah'ın ilk eşi Asiye Hanım'dan doğan üç çocuğunun en büyüğüdür. Abbas Efendi 23 Mayıs 1844/5 Cemaziulevvel 1260'ta Tahran'da dünyaya gelmiştir. 9 yaşındayken Bahâullah'ın Bağdat sürgününe katılmış, bu tarihten sonra Babasının en büyük yardımcısı olmuştur. Bahâî kitaplarında onun da Babası gibi okumadığını ancak buna rağmen alimleri hayrete düşürecek bir bilgiye sahip olduğu anlatılmaktadır.¹²¹

Babası ölmeden önce, oğlu Abbas Efendi'yi kendisine halef, Ahd'inin Merkezi ve Talimatının Selahiyetli Müfessiri olarak tayin etmiştir.¹²² Yukarıda da ifade edildiği gibi; Babasının vasiyeti olmasına rağmen Abbas Efendi'nin baba bir kardeşi Muhammed Ali, ona karşı isyan etmiştir. Muhammed Ali, kısa bir süre için Bahâileri ve Bahâullah'ın ailesini çevresine toplamayı başarmışsa da Abbas Efendi tekrar hareketin başına geçmeye nail olmuştur.

1892 yılında, hareketin propagandasını yapmak üzere Dr. İbrahim Hayrullah'ı Amerika'ya gönderen Abbas Efendi o güne kadar doğuda faaliyet gösteren Bahâîliği batıya da açılmasını sağlamıştır. Dr. İbrahim Hayrullah'ın faaliyetleri sayesinde Bahâilik New York ve Washington'da yayılmıştır.¹²³

1863 yılında Sultan Abdulaziz tarafından Akka'ya sürülen Abbas Efendi burada kırk yıl sürgün hayatı yaşar. 1908 yılında Meşrutiyet'in ilan edilmesiyle serbest kalır¹²⁴ ve Avrupa'ya gitmek üzere yola çıkar. Ancak sağlığı yerinde olmadığı için

¹²⁰ Şevki Efendi, *Bahâî Dininin I. Yüzyıl*, s. 254–257.

¹²¹ Özşuca, *Bahâî Tarihi Özeti*, s. 73-74.

¹²² Fırlalı, *Bâbilik ve Bahâilik*, s. 83.

¹²³ Özşuca, *Bahâî Tarihi Özeti*, s.76.

¹²⁴ Fırlalı, *Bâbilik ve Bahâilik*, s. 83.

İskenderiye’de yolculuğuna ara verir. Burada 11 ay kalan Abbas Efendi, çeşitli dergi ve gazetelere yazılar yazarak faaliyetlerini sürdürür.¹²⁵

Abdülbaha’nın yaptığı önemli faaliyetlerinden birisi de Bâb’ın mezarını Hayfa’ya getirtmesi olmuştur. Bâb’ın mezarı 28 sefer 1327/1909 yılında bir tabut içerisinde getirtilerek Kermil Dağ’ında Bâb’ın gösterdiği yere defnedilmiştir.¹²⁶

Abbas Efendi serbest kaldıktan sonra batıya iki uzun sefer düzenlemiştir. Bu seferleri sırasında konferanslar ve toplantılara katılmış, Yahudi ve Hıristiyan din adamları ile görüşmüş; kilise, sinagog ve camilerde konuşmalar yapmıştır. Buralarda yapmış olduğu konferanslarda insanların kabul gördüğü genel prensipler üzerinde durarak taraftar toplamaya çalışmıştır.¹²⁷

Batıda Bahâiliğin teşkili için çeşitli çalışmalar yapan Abbas Efendi 1913 yılında Bahâiliğin ana merkezi sayılan Hayfa’ya gelmiştir. Birinci Dünya Savaşı sırasında, o bölgelerde İngilizler lehine gösterdiği gayretlerden dolayı, Hayfa’da 1920 yılında İngiliz Hükümeti tarafından “Şövalyelik” rütbesi ile ödüllendirilmiştir.¹²⁸

Abbas Efendi, Mirza Muhammed Ali Nehri’nin kızı Fatma hamınla evlenmiş ve dördü kız ikisi erkek olmak üzere toplam altı çocuğu olmuştur.¹²⁹

Ölmeden önce yerine büyük torunu Şevki Efendi’yi “İlahi Emrin Valisi” sıfatıyla tayin eden Abbas Efendi, 28 Rebiülevvel 1340/28 Kasım 1921’de 78 yaşında iken ölmüştür. Cesedi Hayfa’da Kermil Dağı’nda bulunan Bâb’ın mezarının yanına defnedilmiştir.¹³⁰

Abdülbaha faaliyetleri sırasında çeşitli eserler de telif etmiştir. Bu eserlerden bazıları şunlardır; Risale-i Medeniye, Risale-i Siyasiye, Bismillah’ın Tefsiri, Makale-i

¹²⁵ Özşuca, *Bahâi Tarihi Özeti*, s. 79.

¹²⁶ Çandır, *a.g.e.*, s. 85.

¹²⁷ Çandır, *a.g.e.* s. 56.

¹²⁸ Fırlalı, *Bâbilik ve Bahâilik*, s. 84.

¹²⁹ Özşuca, *Bahâi Tarihi Özeti*, s. 75.

¹³⁰ Adanalı, *a.g.e.* s. 59.

Şahsi Seyyah, Levh-i Hezar Beyt-i, Muhafazata-ı Abdalbaha, Mekatib-i Abdalbaha, Hitabat-i Abdalbaha, Münacatlar, Elvah-i Vesaye.¹³¹

Bahâiliğin Batı'ya açılması ve Avrupa ve Amerika'da yayılması açısından Abbas Efendi dönemi son derece önemlidir. Bu dönemde Batı'da faaliyetlerin yanında Bâb'ın öldürülmesiyle yavaşlayan İran'daki faaliyetler de hız kazanmıştır. İran'da çeşitli okullar, hastaneler vb sosyal yardım kurumları açılarak; Bahâilik yayılmaya çalışılmıştır. Bâb'ın Şiraz'daki evi Abdalbaha'nın emri ile restore edilerek ziyarete açılmıştır. Bâbilik'ten başlayarak Bahâi tarihi ve akidelerinin yazıya dökülmesi de Abdalbaha döneminde yapılmıştır.¹³²

b. Şevki Efendi

Abbas Efendi'nin ikinci kızıdan torunu olan Şevki Efendi 1 Ekim 1897'de (Ancak yine Neyir Özşuca tarafından yazılan *Bahâi Tarihi Özeti* adlı kitapta bu tarih 1 Mart 1897 olarak geçmektedir.¹³³) Akka'da doğmuştur.¹³⁴ Babası Abdalbaha'nın büyük kızı Ziyaiyye Hanım, Babası Afnan Mirza Hadi Şirazi'dir. Şevki Efendi, Abbas Efendi'nin 13 torunundan en büyüğüdür. Dedesinin ona özel bir muhabbet beslediği ve ona farklı bir sevgi ve ilgi gösterdiği söylenmektedir.¹³⁵

Çocukluğunda Akka'da özel hocalardan ders almıştır. Bu dönemde biyoloji, anatomi ve tıbbı meraklı olduğu rivayet edilmektedir. Ailenin Akka'dan Hayfa'ya taşınması üzerine, Şevki Efendi tahsiline buradaki Hıristiyanlara ait Kardeşler Ortaokulu'nda devam eder. Buradan memnun kalmaması üzerine, önce Beyrut'taki Katolik Okulu'na yatılı olarak, oradan da Amerikan Koleji'ne gider.¹³⁶

Şevki Efendi Koleje devam ederken, diğer zamanlarını dedesinin yanında ona hizmet ederek geçirmiştir. Dedesinin misafirlerini karşılamış, mektuplarının

¹³¹ Özşuca, *Bahâi Tarihi Özeti*, s. 88.

¹³² Çandır, *a.g.e.* s. 87-88.

¹³³ Özşuca, *Bahâi Tarihi Özet*, s. 92.

¹³⁴ Özşuca, *Bahâi Dini; Tarihi, Prensipleri ve Dini Hükümleri*, s. 10.

¹³⁵ Özşuca, *Bahâi Tarihi Özeti*, s. 92.

¹³⁶ Özşuca, *Bahâi Tarihi Özeti*, s. 96.

yazılmasına yardım etmiş, bilhassa eserlerinin tercümesini yapmakla meşgul olmuştur. Kolejden mezun olduktan sonra Oxford Üniversitesine giden Şevki Efendi, burada okumakta iken dedesinin ölüm haberini alır. Dedesinin vasiyeti üzerine 24 yaşında iken 1922 yılında İlahi Emrin Velisi sıfatıyla Bahâiler'in başına geçer.¹³⁷

Şevki Efendi, Mart 1922'de Hayfa'da toplanmak üzere delegeler gönderilmesini isteyen bir yazıyı Bahâi merkezlerine gönderir. Böylece Amerika, Fransa, İngiltere, Almanya, İran ve Hindistan delegeleri ve aile efradıyla toplantılar yaparak emrin geleceği hakkında istişare yapar.¹³⁸ Şevki Efendi'nin bu çalışmasını Umumi Adalet Evi'nin ilk tohumu olarak görmek mümkündür.

Şevki Efendi 36 yıllık hizmeti esnasında Bahâullah ve Abdulbaha'nın yazılarından İngilizceye yaptığı ciltler dolusu çeviri ve yazdığı kitaplarla Bahâiliğin Batı'da ilerlemesi için çalışmıştır. Bahâi dininin yönetim düzenini kurmuş ve Bahâullah'ın taraftarlarının birliğini sağlamıştır.¹³⁹ Sağlığında, 1963 yılında biten on yıllık bir çalışma planı çizerek Bahâiliğin henüz yayılmadığı dünyanın muhtelif yerlerine götürülmesi için gayret göstermiştir.¹⁴⁰

Şevki Efendi, 25 Mart 1927 yılında Amerikalı Bahâilerden Maxwell ailesinin, daha sonraları Rukiye Hanım adını alan Miss Routh ile evlenmiş; ancak hiç çocuğu olmamıştır.¹⁴¹

4 Kasım 1957 yılında Londra'da vefat eden Şevki Efendi buraya defnedilmiştir.¹⁴² Ölmeden önce "Baş Koruyucular" adını verdiği ve Bahâilerce "Emrin Elleri" denen 27 yardımcı tayin etmiştir. Bunlar, Şevki Efendi ölünce, aralarında dokuz kişiyi seçmişler ve bu dokuz kişi, "Koruyucular" adıyla Hayfa'da ikamet edip Bahâilerin işlerinin yürütülmesini üstlenmişlerdir.¹⁴³

¹³⁷ Fığlalı, *Bâbilik ve Bahâilik*, s. 85.

¹³⁸ Özşuca, *Bahâi Tarihi Özeti*, s. 100.

¹³⁹ Çandır, *a.g.e.* s. 91.

¹⁴⁰ Fığlalı, *Bâbilik ve Bahâilik*, s. 85.

¹⁴¹ Fığlalı, *Bâbilik ve Bahâilik*, s. 85.

¹⁴² Çandır, *a.g.e.* s. 94.

¹⁴³ Fığlalı, *Bâbilik ve Bahâilik*, s. 85.

Bahâi dininin kurumsallaşmasını sağlayan Şevki Efendi yaptığı tercümelelerin yanında kendisi de çok sayıda eser telif etmiştir. Bunlardan bazıları şunlardır; Nazmi Bedi-i Hz. Bahâullah, Hz. Bahâullah'ın Yeni Düzeninin Zirvesi, Bahâullah Dininin Altın Devri, Amerika ve Büyük Barış, Bahâullah'ın Devri, Tanrı Adaletinin Zuhuru, Vaat Edilen Günün Gelişi, Kitab-ı Karn'ı Bedi.¹⁴⁴

c. Emrin Elleri Devri

Bildiğimiz gibi Abdalbaha'dan sonra Bahâilerin başına geçen Şevki Efendi'nin yerine bırakacağı bir çocuğu olmamıştı. Nitekim Şevki Efendi'de kendisinden sonra işleri yürütmek için "Baş Koruyucular" adını verdiği, Bahâilerce "Emrin Elleri" diye bilenen 27 kişiyi seçmişti. Umumi Adalet Evi'nin kurulmasına kadar Bahâilerin idaresini bu kişiler yürütmüştür. Bunlar kendi aralarında dokuz kişiyi seçerek Hayfa'ya işleri yürütmek üzere göndermiş, kendileri de misyonerlik yapmak amacıyla çeşitli ülkelere gitmişlerdir.¹⁴⁵

1957'den, Umumi Adalet Evi'nin kurulduğu yıl olan 1963 yılına kadar Emrin Elleri Bahâilerin idaresini sağlamış, Bahâiliğin bütün dünyada yayılması için çeşitli çalışmalar yapmışlardır. Bu çalışmaların sonucunda; Afrika, Avustralya ve Almanya'da mabetler açılmış, Amerika'da çeşitli konferanslar yapılmış, 1958 yılında beş tane kıtalararası konferans düzenlemiş ve Adalet Evi'nin kurulması için yapılan çalışmalara nihayet verilmiştir.¹⁴⁶

1963 yılında Milletlerarası Büyük Kongre, Hayfa'da düzenlenmiştir. 56 Milli Mahfilin oylarıyla Yüce Adalet Evi kurulmuştur. Bu kongreye bizzat katılmayanlar da oylarını göndererek seçime katılmışlardır.¹⁴⁷ Böylece Şevki Efendi tarafından yapılan on yıllık plan tamamlanmıştır. Bundan sonra Bahâi idaresini Hayfa'da bulunan Yüce Adalet Evi üstlenmiştir.

¹⁴⁴ Özşuca, *Bahâi Tarihi Özeti*, s. 112-115.

¹⁴⁵ Özşuca, *Bahâi Tarihi Özet*, s. 123.

¹⁴⁶ Özşuca, *Bahâi Tarihi Özeti*, s. 125.

¹⁴⁷ Özşuca, *Bahâi Tarihi Özeti*, s. 125.

5. Bahâilerin İdari Düzeni ve Günümüzdeki Durumu

1963 yılında Adalet Evi'nin kurulmasından sonra Bahâiliğin idaresini burada bulunan dokuz kişi üstlenmiştir. Günümüzde de Bahâilik Umumi Adalet Evi tarafından yönetilmektedir. Aynı zamanda her bölge için bir Merkezi/Milli Ruhani Mahfil ve her il için bir Mahalli Ruhani Mahfil kurulmaktadır. Bahâilerin idaresi ve işlerin yürütülmesi bu şekilde sağlanmaktadır.

a. Umumi Adalet Evi

Umumi Adalet Evi, Bahâi teşkilatının en yüksek merciidir. Akdes kitabında mevcut nassların dışında her kararı verme ve icra etme yetkisine sahiptir. Bahâullah'ın Akdes kitabındaki hükümleri veya diğer görüşleri ve Abdalbaha ve Şevki Efendi'nin tefsirlerini değiştiremez.¹⁴⁸ Ancak hakkında herhangi bir hüküm bulunmayan konularda kanun koyar ve gerektiğinde önceden aldığı kararları değiştirebilir.

Dokuz kişiden ibaret olan üyeleri ilk kez 1963 yılında Hayfa'da Abdalbaha'nın evinde yapılan bir toplantı sonucu seçilmişlerdir. Bunlar daimi olarak Bahâi idare merkezi olan Hayfa'da otururlar. Dünya Bahâilerinin temsilcisi, dini ve ictimai sorunları çözme müessesesi olan Umumi Adalet Evi'nin bütün kararlarında masum olduğuna inanılır.¹⁴⁹

Mahalli Mahfiller, Milli Mahfillere; bütün dünyadaki Milli Mahfiller de Umumi Adalet Evi'ne bağlıdır. Umumi Adalet Evi; bütün Bahâi dünyası için planlar yapar ve hedefler tespit eder. Milli Mahfiller de bu doğrultuda hareket ederler.¹⁵⁰

Kendi Mahalli Mahfilinin verdiği bir kararın yanlış olduğunu düşünen bir Bahâi, o Mahfilden kararını tekrar gözden geçirilmesini isteyebilir. Sonuçtan tatmin

¹⁴⁸ Fığlalı, *Bâbilik ve Bahâilik*, s. 86.

¹⁴⁹ Özşuca, *Bahâi Dini; Tarihi, Prensipleri ve Dini Hükümleri*, s. 10–11.

¹⁵⁰ Faizi, Gloria, *Bahâi Dini Hakkında Açıklamalar*, çev. Suna Bozkır, Bahâ Basım Dağıtım, İstanbul 1994, s. 90.

olmazsa, yaşadığı ülkenin Milli Mahfiline başvurabilir. Milli Mahfil'den sonra da Umumi Adalet Evi'ne müracaat edebilir. Fakat Adalet Evi'nin verdiği karar her Bahâî tarafından nihai ve kati olarak kabul edilir.¹⁵¹

Allah'ın Umumi Adalet Evi'ne yol gösterdiğine ve bu kurumun aldığı bütün kararlarda masum olduğuna inanılır. Bu durumu Abdülbaha şu sözleriyle ifade etmektedir; “Lüzumlu şartlar altında kurulan –bütün dünya Bahâîleri arasından seçilen üyeleriyle- Yüce Adalet Evi, Tanrı'nın koruyuculuğu altında olacaktır. Eğer Adalet Evi, oy birliği veya oy çokluğu ile kitapta açıklanmayan bir sorun üzerinde karar verirse, o kadar ve emir hatadan arınmış olacaktır.”¹⁵²

Yüce Adalet Evi'ni yöneten dokuz üyeyi Milli Mahfil üyeleri, beş yılda bir defa dünya Bahâîleri içerisinde gizli oy, açık tasnifle seçerler. Seçimde önceden aday gösterilmez ve propaganda yapılmaz.¹⁵³

b. Milli Ruhani Mahfiller

Merkezi veya Milli Ruhani Mahfil, bir ülkede bulunan Bahâî teşkilatının merkezidir. Dokuz kişiden ibadet olan üyelerinin seçimi iki dereceli olup, o ülkede bulunan Mahalli Ruhani Mahfillerin belirli sayıda gönderecekleri delegeler tarafından o ülkede yaşayan bütün Bahâîler arasından gizli oy açık tasnifle seçilir. Seçimlerde aday göstermek ve propaganda yapmak yasaktır. Seçme ve seçilme yaşı 21'dir.¹⁵⁴

Merkezi Ruhani Mahfil'in amacı, ülkedeki tüm Bahâîlerin yaptığı işleri birleştirmek ve onları çalışmalarında teşvik etmektir. Bahâî toplulukları, Merkezi Ruhani Mahfil ile direkt değil, kendi Mahalli Mahfilleri aracılığı ile iletişim kurarlar. Merkezi Ruhani Mahfil, ülkedeki Bahâîlerle mektup ve delegeler aracılığı ile ilişki halindedir. Onlara diğer Bahâîlerin çalışma haberlerini ve Dinin dünyadaki gelişme

¹⁵¹ Faizi, Gloria, *Bahâî Dini Hakkında Açıklamalar*, s. 90.

¹⁵² Fatheazam, Huşmand, *Yeni Bahçe*, çev. Mehmet Niyazi, Kemal Matbaası, Adana, 1995, 2. Baskı, s. 139.

¹⁵³ Adanalı, *a.g.e.* s. 154.

¹⁵⁴ Fırlalı, *Bâbilik ve Bahâilik*, s. 86.

haberlerini iletir, ayrıca onların birlikte çalışmalarını ister. Onları danışma ve fikirlerini sunmaya davet eder.¹⁵⁵

Merkezi Ruhani Mahfil üyelerinin seçimi dolaylı yani iki dereceli bir seçimdir. İlk etapta Mahalli Ruhani Mahfiller, Milli Ruhani Mahfil seçimine göndermek üzere delegeler seçerler. Her bölgeden seçilen delege sayısı, o bölgede yaşayan Bahâî sayısına bağlıdır. Her 50 kişi için bir delege seçilerek gönderilir. Bu delegeler “Konvenşın” adı verilen bir toplantıyı, Merkezi Ruhani Mahfil’in ofisinin bulunduğu yerde, Rızvan Bayramının 12. gününde düzenlerler. Konvenşının başlıca amacı o yıl için Merkezi Ruhani Mahfil üyelerini seçmektir.¹⁵⁶ Yukarıda da belirttiğimiz gibi, bu seçimde de aday göstermek ve propaganda yapmak yasaktır. Delegeler vicdani kanaatlerine göre; “gerekli nitelikleri olan mutlak sadakat, benlikten uzak bağlılık, iyi eğitilmiş bir kafa, muteber yetenek ve olgun tecrübeyi kendinde topladığına” inandıkları kimseler için gizli oy verirler.¹⁵⁷

Konvenşın delegeleri, Merkezi Ruhani Mahfil üyelerini ülkenin tüm Bahâîleri arasından seçebilirler. Üyeler, Konvenşın delegeleri arasından seçmek zorunlu değildir.¹⁵⁸ Ancak delege olarak bile seçilememiş bir Bahâî’nin, Milli Mahfil üyeliğine seçilmesi pratikte pek mümkün görünmemektedir.

Konvenşına delege olarak seçilenlerin, konvenşına katılmak ve Merkezi Ruhani Mahfili seçmekten başka bir görev ve imtiyazları yoktur. Konvenşın bittiği zaman delege olarak görevleri de sona erer. Ayrıca Konvenşın’ın Merkezi Ruhani Mahfil üzerinde hiçbir üstünlüğü yoktur.¹⁵⁹

Milli Mahfil 19 Gün Ziyafetleri için gönderilen haber bültenleri ve diğer yazışmalar aracılığı ile topluluğun tüm üyeleri ile temas halindedir. Bu ziyafetlerden gelen ve bütün ülkeyi ilgilendiren öneriler, Milli Mahfil tarafından ele alınarak

¹⁵⁵ Fatheazam, *a.g.e.* s. 135.

¹⁵⁶ Fatheazam, *a.g.e.* s. 137.

¹⁵⁷ Faizi, *a.g.e.* s. 88.

¹⁵⁸ Fatheazam, *a.g.e.* s. 137.

¹⁵⁹ Fatheazam, *a.g.e.* s. 138.

müzakere edilir. Buldukları yerde Mahalli Mahfil bulunmayan Bahâiler, doğrudan Milli Mahfil ile iletişime geçerek haberleri ondan alırlar.¹⁶⁰

Merkezi Ruhani Mahfil'in yapması gereken çeşitli görevleri olduğundan, çalışmalarına yardımcı olması amacıyla çeşitli komiteler kurabilir. Ancak bu komitelerin aldığı kararlar Milli Mahfil için bağlayıcı değil sadece tavsiye niteliğindedir.¹⁶¹ Bir Bahâî, Milli Mahfil'in kararından tatmin olmazsa bunu Yüce Adalet Evi'ne bildirebilir. Bu karar Yüce Adalet Evi tarafından değiştirilebilir.

c. Mahalli Ruhani Mahfiller

Her şehir, köy veya kasabada kurulan idari teşkilata Mahalli Ruhani Mahfil denilmektedir. 21 yaşını doldurmuş dokuz Bahâî'nin bulunduğu her bölgede Mahalli Ruhani Mahfil kurulur. Sayıları dokuzdan fazla olursa her yıl Nisan ayının 21. günü toplanarak aralarından dokuz kişiyi Mahalli Mahfil üyeliğine seçerler. Kadın olsun, erkek olsun, 21 yaşını tamamlayan her Bahâî'nin Mahfil'e seçme ve seçilme hakkı vardır. Bu seçimde de aday gösterme ve propaganda yapma yasaktır. Yakın arkadaşların, hatta eşlerin bile birbirinin görüşünü etkilemesine izin verilmez.¹⁶²

Mahfil seçiminin sadece 21 Nisan günü yapılmasına izin verilir. Bilindiği gibi 21 Nisan Bahâullah'ın Rızvan Bahçesinde emrini açıkladığı gündür. Bu günün dışında Mahalli Mahfil seçimi yapılamaz. Seçime yalnızca 21 yaşını doldurmuş Bahâiler katılırlar. Oy kullanan her kişi üyeliğe uygun olduğunu düşündüğü dokuz kişinin adını yazmak zorundadır. Dokuzdan az veya fazla sayıda yazılan oy pusulaları geçerli sayılmaz. Oy sayımından sonra en fazla oy alan dokuz kişi o yıl için Mahalli Ruhani Mahfil üyeliğine seçilirler.¹⁶³

Mahalli Ruhani Mahfil'in görevleri; Bahâullah'ın mesajlarının ondan henüz haberi olmayanlara duyurulmasını sağlamak, Emrin öğretilerini yanlış yorumlamaya

¹⁶⁰ Faizi, *a.g.e.* s. 88–89.

¹⁶¹ Fatheazam, *a.g.e.* s. 136.

¹⁶² Faizi, *a.g.e.* s. 81.

¹⁶³ Fatheazam, *a.g.e.* s. 111–112.

kalkabilecek kişilere karşı Emri korumak, kendi topluluk üyeleri arasında sevgi ve birliği geliştirmek; renk, sınıf ve inanç farkı gözetmeksizin yoksul, hasta, sakat, dul ve yetimlere yardım etmek; gençlere maddi ve manevi yardım etmek; çocukların eğitimi için çeşitli önlemler almak; bütün dünyadaki Bahâî merkezleriyle mektuplaşarak çalışmalarından birbirilerini haberdar etmek; çeşitli Bahâî yayınlarının yapılmasını sağlamak ve Bahâîler için düzenli toplantılar tertip etmektir.¹⁶⁴

Mahfil üyelerinin seçildikten sonra yapmaları gereken ilk iş toplantı yapmaktır. En fazla oy alan kişi geçici başkan sıfatıyla bu ilk toplantıyı tertip eder. Bu dokuz üye kendi arasından bir başkan, bir başkan yardımcısı, bir yazman ve bir de sayman seçerler. Başkan'ın görevi toplantıları yönetmek ve kararların alınmasına yardım etmektir. Başkan yardımcısı, Başkanın hazır bulunmadığı durumlarda onun yerine işleri yürütür. Yazman, Mahfilin tüm çalışmalarını kaydetmekle yükümlüdür. Sayman ise Mahfil fonundan sorumludur.¹⁶⁵

Mahfil için meşveret çok önemlidir. Herkes kendi fikrini özgürce söyleme hakkına sahiptir. Daha sonra bu fikirler tartışılıp konuşulur ve neticede kararlar alınır. Kararlar oy birliği ile alınmaktadır. Eğer oy birliği sağlanamazsa oy çokluğu ile karar alınır.¹⁶⁶ Bir Bahâî'nin Mahalli Mahfil'in aldığı kararı Milli Mahfil'e götürme hakkı vardır. Ancak bu durum pek hoş karşılanmaz. Genelde Mahalli Mahfil'in kararlarına uyulması istenir.

d. Günümüzdeki Durum

Bahâîler, 1963 istatistiklerine göre, dünyada 253 devlet, bölge veya adada Bahâî bulunduğunu, buralarda 11.325 Bahâî merkezi mevcut olduğunu; bu miktarın 1964'te 15.186'ya; 1966'da 25.000'e ve 1973'te de 68.507'ye ulaştığını iddia

¹⁶⁴ Faizi, *a.g.e.* s. 81–82.

¹⁶⁵ Fatheazam, *a.g.e.* s. 115.

¹⁶⁶ Faizi, *a.g.e.* s. 84.

etmektedirler. Yine onlara göre 1963 yılında dünyada 56 Merkezi Ruhani Mahfil ile 6151 Mahalli Ruhani Mahfil mevcuttur.¹⁶⁷

Bugün idari merkez durumundaki İsrail'in Hayfa şehrinde bulunan Umumi Adalet Evi'nden sonra gelen en önemli merkez Amerika'da İllions eyaletinde Chicago yakınlarındaki Wilmette'tedir. Ayrıca halen dünyanın muhtelif yerlerinde "Meşriku'l-Ezkar" adlı da verilen Bahâi mabetleri¹⁶⁸ bulunmaktadır. Bunlar; Asya Ana Mabedi Aşkabat'ta, Amerikan Ana Mabedi Wilmette'te, Afırka Ana Mabedi Uganda'nın Kampala şehrinde, Avrupa Ana Mabedi Sdney'de, Latin Amerika Ana Mabedi Panamada'dır.¹⁶⁹

Günümüzde Bahâilerin sayılarının dünyada beş milyon, Türkiye'de ise 10 bin olduğu iddia edilmektedir. Bahâilerin dünyada 148 Milli Mahfili olduğu, 148 ülkede örgütlendikleri, 32.865 Mahalli Mahfil bulunduğu, Bahâiler 112.137 yerleşim yerinde yaşadıkları, 7 Radyo istasyonlarının bulunduğu, 29'u akademik olmak üzere toplam 84 adet okullarının bulunduğu söylenmektedir.¹⁷⁰

¹⁶⁷ Fığlalı, *Bâbilik ve Bahâilik*, s. 89.

¹⁶⁸ Bahâi mabetlerinin resimleri için bkz. Ek1

¹⁶⁹ Fığlalı, *Bâbilik ve Bahâilik*, s. 89.

¹⁷⁰ Çandır, *a.g.e.* s. 158.

BİRİNCİ BÖLÜM

BAHÂİ İNANÇLARI VE ÖĞRETİLERİ

A. BAHÂİ İNANÇLARI

1. Allah İnancı

Bahâiliğin Tanrı anlayışı oldukça karmaşıktır. Bahâiler'in tevhid inancına bağlı olduklarını söylemelerine ve eserlerinde bu fikri ispatlamaya çalışmalarına rağmen, Tanrı anlayışları incelendiğinde, Tanrı'nın peygamberlerde ve özellikle Bahâullah'ta hulul ettiğine ilişkin güçlü deliller bulmak mümkündür.

Bahâî dininde Tanrı varlık âleminin yaratıcısıdır. Buyruğu evrenin var olmasına ve hayat bulmasına sebeptir. Varlığı; kişilik ve zaman bakımından öncesiz ve sonsuzdur. İnsanların aklı O'nu tasarlayamaz ve idrak edemez. O, idrak edilemeyen ve erişilemeyen bir gizliliktedir.¹⁷¹

Bahâilikte özellikle güneş örneği üzerinde durulmakta ve Tanrı güneşe benzetilmektedir. Buna göre; yeryüzündeki yaşamımız özellikle güneşe bağlıdır. Güneş bize ışık ve hayat verir. Güneş'in nimetinin bir an üzerimizden çekildiğini varsayalım; o zaman yeryüzündeki her şey yok olur. Aynı şekilde güneşe yaklaşmamız veya ona doğrudan doğruya gitmemiz de olanaksızdır. Eğer böyle yapacak olursak güneş bizi yakar. Güneşin güçlü ışık ve sıcaklığına doğrudan doğruya dayanamayacak kadar zayıfız. Fakat güneş bize ışınlarıyla enerji, sıcaklık, ışık ve hayat verir. Aynı şekilde yaratıcı da tahmin edemeyeceğimiz kadar yücedir. O, bilinmeyen özdür. Ona kendi çabalarımızla erişmemiz mümkün değildir. Güneşe bile yaklaşamıyorken Yüceler Yücesi Tanrıya ulaşabilmemiz düşünülemez. Biz O'na gidemeyiz fakat O, bize erişebilir.

¹⁷¹ Özşuca, *Bahâî Dini*, 2. Baskı, İstanbul 1989, s. 5.

a. Tevhid İnancı

Bahâullah'ın “Ben Tanrı'ya ve ayetlerine, peygamberlerine ve meleklerine inanan bir kuldun başka bir şey değilim. Dilim, yüreğim, iç ve dış varlığım tanrıdan özge tanrı bulunmadığına, ondan başka her şeyin onun emriyle yaratılıp iradesinin cereyanıyla şekillenmiş olduğuna tanıklık ediyorum. Ondan başka yaratıcı, diriltici, öldürücü, ölüleri kıyam ettirici tanrı yoktur. Ben tanrının kendi fazlı ile bana ihsan buyurduğu şeyleri ilan eden bir kimseyim.”¹⁷² ve “Sakin sakın Allah'a ortak koşayım deme. O, öteden beri birdir, tektir, eşsizdir, öncesizdir, sonsuzdur, bakidir ve değişmeyendir. Kendi Padişahlığına kimseyi ortak yapmamış, kimseyi müşavir ittihaz etmemiş, kimseyi kendine benzer kılmamış ve kimseyi kendi izzetine rakip kılmamıştır.” sözlerinden güçlü bir tevhid inancına sahip olduğu düşünülebilir. Nitekim Bahâiler tarafından yazılan diğer eserler de incelendiğinde Tanrı'nın birliğinin ve zat ve zaman bakımından sonsuzluğunun vurgulandığı görülecektir.

Bahâiler vahdet-i vucut ve panteizm gibi görüşleri reddetmektedirler. Bahâi dinine göre varlık âleminin üç mertebesi vardır. Birincisi hak âlemi, ikincisi emir âlemi, üçüncüsü ise halk âlemidir. Bahâi inancına göre hak âlemi ile halk âlemi arasında birleşme ve karışma olanağı yoktur. Çünkü Tanrı kemal-i mutlak'tır. Halk âlemi ise noksanlık ve acizliklerden ibarettir. Kemal-i mutlak olan bir varlığın noksanlık âlemine inmesi mümkün değildir. Yine Tanrı'nın zatı ezeli ve kadimdir, hâlbuki halk âlemi hâdistir yani sonradan yaratılmıştır. Kadîm hâdis olamaz, hâdis de kadîm olamaz. Dolayısıyla Tanrı ile insan bir olamaz. Bahailerin tanrı ile insanın bir olamayacağı konusuna getirdikleri bir başka delil de insanın doğasında hem hayır hem de şerr'in bulunmasıdır. Halk ile Hak birleştiği takdirde Hak'ta şerrin bulunması gerekir ki bu mümkün değildir.¹⁷³

Bahâilerin tevhid inancını vurgulamaları ve Tanrı ile insanın asla birleşmeyeceği tezini savunmalarına rağmen, Bahâullah'ın ve dolayısıyla Bahâilerin savunduğu “peygamberlerin Allah'ın zuhuru oldukları” inançları tevhide ilişkin söyledikleri ile tezattır. Zira bu konudaki görüşlere ve Bahâullah'ın sözlerine

¹⁷² Bahâullah, *Kurdun Oğlu Risalesi*, s. 39.

¹⁷³ Tevhid inancıyla ilgili daha geniş bilgi için bkz: Marufî, Mehmet *Makaleler*, Kazancı Matbaacılık, İstanbul 2000, s. 44-49.

bakıldığında, Allah'ın peygamberlere hulul ettiği inancı açıkça görülmektedir. Bu konu ile ilgili daha geniş bilgiyi “Allah'ın Zuhurları” konusunda vereceğiz.

b. Allah'ın Varlığının Delilleri

Bahâilere göre Tanrı'nın varlığı zat ve zaman bakımından öncesiz ve sonsuzdur ve insanların akıl, idrak ve tasavvurlarının dışındadır. O, bütün vasıflardan, övmelerden ve deyimlerden üstündür. İdrak edilemez ve erişilemez bir gizliliktedir. Ancak Tanrı'nın varlığı akli delillerle ispat edilebilir.¹⁷⁴

Tanrı'nın varlığının delillerinden ilki evrendeki varlıklardır. Onlara göre insanın ve diğer varlıkların kendi kendilerini yaratmış olmaları mümkün değildir. Çünkü bütün bu varlıklar acizdir ve aciz bir varlığın başka bir varlığı yaratması imkânsızdır. Böylece Tanrı'nın varlığının ilk delili “varlık âlemi” olmaktadır. Âlemdeki en küçük bir sanat eseri bile bir sanatkârın varlığına delalet etmektedir. Mesela ekme, o ekmeği yapan bir fırıncıya delalet eder. Aynı şekilde bu âlemdeki varlıklar da, onları var eden bir yaratıcıya delalet etmektedirler.

Tanrı'nın varlığını gösteren ikinci delil ise “evrendeki düzen”dir. Evrende mükemmel bir düzenin olduğu ve en büyüğünden en küçüğüne kadar varlıkların bu düzene tabi olduğu açıktır. Bu düzen tesadüfî olarak meydana gelmiş olamaz. Çünkü tesadüfte tekrarlama, devamlılık ve düzen söz konusu değildir. O halde bu düzenin bir düzenleyicisi olmalıdır.

Doğadaki “hareket kanunu” da Tanrı'nın varlığının delillerindedir. Varlık âleminin bekası için hareketin bulunması zorunluluğu vardır. Tüm varlık âlemi bir hareket halindedir. Fizik kanunlarına göre her hareket için bir muharrik (harekete neden olan) gerekmektedir. Durgun bir şey dış etkenler olmadan hareket edemez. Doğadaki bu hareket de bir muharrike delalet etmektedir.¹⁷⁵

¹⁷⁴ Özşuca, *Bahâî Dini; Tarihi- Prensipleri ve Dini Hükümleri*, s. 13.

¹⁷⁵ Marufi, Mehmet, *En Büyük Haber: Nebe-i Azim*, Işık Yayınevi, Adana 1992, s. 9.

Tanrı'nın varlığına ilişkin dördüncü delile gelince, o da âlemdeki bütün varlıkların aciz ve noksan olmalarıdır. Onlara göre âlemde görülen eksiklikler, bizzat Hakk'ın kemaline delalet eder. Çünkü kudret olmayınca acz düşünülemez. Mesela imkân âleminde bir fakirlik vardır; bir zenginlik olmalıdır ki fakirlik âlemde tahakkuk etmiş olsun. Aynı şekilde cehalet vardır; bir ilim olmalıdır ki cehalet tahakkuk etmiş olsun. Çünkü cehalet ilmin yokluğudur. İşte âlemdeki bu acz ve noksanlık, kâmil bir yaratıcıya delalet eder.

Bütün maddi varlıkların bir hüküm ve nizam altında bulunmaları, belli kuralara tabi olmaları da Tanrı'nın varlığının delillerindendir. İnsan bile yeme, içme, uyku, ölüm gibi bazı hükümlere tabii ve bunlara mahkûmdur. İşte âlemdeki bu mahkûmiyetin bir hâkimi olması gerekir ki bu da Tanrı'dır.¹⁷⁶

c. Tanrı Mazharları

Bahâilere göre aklımızın sınırlı gücüyle mükemmel olan Tanrı'yı kavrayabilmemiz imkânsızdır. Bahai müelliflerden Mehmet Marufî insanların Tanrı'yı idrak edemeyeceklerini şu şekilde açıklar: “Varlıkların mertebeleri vardır. Bu mertebelerin farklılıkları bizzat, bir mertebenin üst mertebeyi kavramasını önler. Örneğin tabiatta cansız maddeler vardır ve bu mertebe kendinden üst olan bitki mertebesini anlayamaz. Yine bitki mertebesi de bir üstünde olan hayvan mertebesini kavrayamaz. Hayvan âlemi de insan mertebesinin, aklına, ilmine ve insanlık âlemine özgü özelliklerine vakıf olamaz. Dolayısıyla ilahi mertebenin de insanlarca kavranması mümkün değildir.”¹⁷⁷

Bahailik'e göre Tanrı her şeyi çevrelemiş yani kuşatmıştır. Her şeyi kuşatan bir varlığın kuşatılması mümkün değildir. Hâlbuki bir şeyi veya bir nesneyi anlamak ve kavramak için onu ihata etmek şarttır. Tanrı bizi ihata etmiştir, fakat biz onu

¹⁷⁶ Daha geniş bilgi için Bkz: AbdülBahâ, *Bazı Sorulara Cevaplar*, çev. Mecdi İnan, Bahâ Basım Dağıtım, İstanbul 1996, s. 5–6.

¹⁷⁷ Marufî, *En Büyük Haber: Nebei Azim*, s. 7.

ihata edemeyiz. Dolayısıyla onu tam olarak kavrayabilmemiz hiçbir zaman mümkün değildir. Tanrı ancak gönderdiği elçiler vasıtasıyla bilinebilir.

Tanrı'nın bize olan sevgisi hiçbir zaman değişmez. Tanrı her çağda kendisinin dünyadaki habercisi olarak seçtiği bir kimse ile bu sevgiyi bizlere iletir. Tanrı'ya atfedilen sevgi, rahmet, adalet ve kudret gibi nitelikler bu ilahi habercilerin kendi yaşamlarında sıradan insanların yeteneklerinin çok üstünde bir derecede görülür. Bahâullah bu zatlara "Tanrı'nın Mazharları" olarak nitelemektedir. Eğer Tanrı'yı bir güneşe benzetecek olursak, bir Tanrı Mazharı güneşin ısı, ışık ve hayat verici gücünü yansıtan mükemmel bir ayna gibidir. Güneş aynanın içine inmez, bu nedenle güneş aynadır diyemeyiz, ama güneşi görmek için başka bir yol olmasaydı aynaya bakıp güneşin tam bir aksini görebilirdik.¹⁷⁸

Bahâullah'ın bu konudaki şu sözleri dikkat çekicidir; "Bu Kutsal Aynaların her biri ve hepsi evrenin merkezi, küresi, ruhu ve en son maksadı olanın dünyadaki yorumcularıdır. Bilgilerini ve güçlerini ondan alırlar, hükümlerini ondan gelir. Yüzlerinin güzellikleri sadece O'nun cemalinin yansımasıdır ve vahiyler O'nun ölümsüz celalinin bir işaretidir."

Bütün bunlardan anlaşıldığı üzere Bahâilik'te Tanrı'nın peygamberlere zuhur ettiğine inanılmaktadır. Nitekim Bahâullah'a göre Peygamberlerin iki vasfı vardır. Birincisi beşeridir; peygamber yer, içer, hastalanır ve ölür. İkincisi ise ilahidir ki bu sıfatla o bir anlamda Tanrı'dır. Onunla konuşulduğu zaman Tanrı ile konuşulmuş, ona secde edildiği zaman da Tanrı'ya secde edilmiş olur.¹⁷⁹

Bahâullah'ın şu sözleri bu konudaki görüşlerini açık bir şekilde ortaya koymaktadır: "Eğer Tanrı'nın her şeyi kapsayan zuhurlarından biri "Ben Tanrı'yım." diye beyan ederse aynen gerçeği söylemiş olur, bunda hiç kuşku yoktur. Çünkü onların zuhuru, nitelikleri ve isimleri aracılığı ile Tanrı Zuhuru'nun, O'nun isim ve sıfatlarının dünyaya zahir olduğu tekrar tekrar görülmüştür. Ve eğer "Bizler Tanrı'nın kullarıyız." diyecek olursa, bu da açık ve tartışılmaz bir gerçektir. Çünkü onlar öylesine yüksek bir

¹⁷⁸ Faizi, *Bahâi Dini Hakkında Açıklamalar*, s. 29.

¹⁷⁹ Fırlah, "Bahâilik", s. 467.

derecede bir kulluk mertebesine mazhar olmuşlardır ki, bu kulluğa hiçbir insanın erişmesi mümkün değildir.

Bahâilere göre Tanrı elçisi dünyaya hitap ederken bazen bizzat Tanrı'nın sesi ve yetkisi ile seslenir, bazı zamanlarda Tanrı'dan kendi hemcinsi insanlara haber getiren bir kimse olarak konuşur.¹⁸⁰

Bahâilerin tevhit inancını vurgulamaları, tanrı âlemi ile insan âlemini ayırıp bunların birbirlerine karışamayacakları üzerinde durduktan sonra, peygamberlerin Tanrı'nın mazharları oldukları ve Tanrı'nın ancak bu mazharlara bakarak bilinebileceği görüşleri kendi içinde tutarsızdır. Nitekim Bahâullah'ın kendisini bir nevi ilah olarak gördüğüne ve Bahâilerin de onu öyle kabul ettiklerine ilişkin Bahâilikle ilgili kaynaklarda güçlü ifadeler bulmak mümkündür. Bahâullah'ın şu sözleri bu konuda dikkat çekicidir; “Ben isimleri ebedi olan biriyim. Her şey gidip benim vechimden başka hiçbir şey kalmayınca kadar sabrettim. Artık benim “ben” olmadığımı öğrendim. Sen sadece bir aynayım ve bende görünen Allah'tan başkası değildir”¹⁸¹

Görüldüğü üzere Bahâilikte Tanrı bir taraftan en yüce, en üstün, bütün âlemin yaratıcısı iken, diğer taraftan insanların kendisini idrak edebilmeleri için gönderdiği peygamberlerde tecelli etmektedir. Kimi zaman onların yerine kendisi konuşmakta, kimi zaman peygamber diye görünen şahıs aslında Tanrı olabilmektedir.

2. Peygamberlik İnancı

Allah inancı bölümünde de anlattığımız gibi Bahâiler âlemi; hak âlemi, halk âlemi ve bu ikisinin arasında bulunan emir âlemi olarak üçe ayırmaktadırlar. Buna göre hak âlemi, yani Allah, halk âlemine inmeyecek kadar yücedir. Halk âlemindekiler ise hak âlemine çıkamayacak kadar noksandırlar. O halde bu iki âlem arasında irtibatı sağlayacak bir şeylerin bulunması gerekmektedir. İşte bu irtibatı emir âlemindeki

¹⁸⁰ Faizi, *a.g.e.* s. 30.

¹⁸¹ Özkaya, *a.g.e.* s. 21.

Peygamberler sağlamaktadırlar.¹⁸² Bahâiler böylece Peygamberliğin zorunluluğunu akli olarak temellendirmektedirler.

Abdulahâ da Peygamberlerde başlıca üç merteye olduğunu belirtmektedir. Birincisi bedensel (cismani), ikincisi insani yani nefs-i natıka, üçüncüsü ise Tanrısal zuhur veya Rabbani görünüştür.

Birinci merteye olan cismani makam muhdistir. Çünkü belli unsurların birleşmesinden meydana gelmiştir. İkinci makam olan nefs-i natıka ise insanın canlılar arasındaki yerini belli eden cevher olup insanlığın gerçeğidir. Bu da muhdistir. Peygamberler bu iki merteye açısından tüm insanlarla eşittirler.

Üçüncü makam ise ilahi zuhur ve Rabbani görünüş makamıdır. O, Tanrı kelimesidir, ebedi feyzdir, Ruhulkudus'tür. Onun başlangıcı ve sonu yoktur. Çünkü hak makamından başlangıç ve son yoktur. Aynı şekilde Tanrı kelimesi bütün cismani özelliklerden münezzeh olup madde âlemindeki sınırların, kayıt ve kanunların dışındadır. Tanrı kelimesi ve tam mazhariyet olan peygamberlik gerçeğinin başı da sonu da yoktur.¹⁸³

Bahâilere göre peygamberlerin temelde üç tane görevi vardır. Bunlardan birincisi; manevî ve ahlaki gerçeklerin yenilenmesidir. İkincisi; buldukları asrın icaplarına göre sosyal kanun ve doktrinlerin getirilmesi, üçüncüsü ise; dinlerin gelişmelerini sağlamaktır.¹⁸⁴

Bahâilere göre Peygamberlik iddiasında bulunanların birtakım deliller göstermeleri şarttır. Bu delillerden en önemlisi elçinin kendini zorluklara ve tehlikelere atarak, her şeyden vazgeçip insanlık âlemini karşılıksız doğruya iletmeye çalışmasıdır. İkinci delilleri; kalplerde yararlı, nüfuzlu ve esenli bir tesir bırakan sözler söylemeleridir. Üçüncü delilleri; amelleri ve davranışları, dördüncü delilleri ise; öğretileridir.¹⁸⁵ Görüldüğü üzere bunlar bir insanın peygamberliğini kanıtlayabilecek yeterlilikte deliller değildir. Çünkü sıralanan bu deliller kesin yargılar içermeyip,

¹⁸² Marufi, *Nebe-i Azim*, s. 15.

¹⁸³ Marufi, *Nebe-i Azim*, s. 18–19.

¹⁸⁴ Marufi, *Nebe-i Azim*, s. 25.

¹⁸⁵ Kuçani, Akdes (Soltani), *Ocak Başı Sohbeti*, Bahâ Basım Dağıtım, İstanbul 2001, s. 32–34.

göreceli özellikler taşımaktadırlar. Örneğin bir insanın sözlerinin kalplere nüfuz edip etmediği kesin olarak belirlenebilecek bir kriter değildir. Bahâullah'ın hayatını ve davası uğruna çektiği sıkıntıları anlatan Bahâiler, bütün bunları onun peygamberliğine delil olarak göstermektedirler. Öyle anlaşılmaktadır ki Bahâilerin bu delilleri Bahâullah'ın peygamberliğini kanıtlama çabasının bir ürünüdür.

Bahâilere göre Hz. Âdem'den bu yana gelmiş geçmiş bütün nebiler ve resuller, sadece Tanrı Zuhuru olan Bahâ'yı müjdelemek için gönderilmişlerdir. Çünkü o, bütün dinlerin sözünü ettiği Mev'ud'dur.¹⁸⁶ Bütün dinlerin beklediği kurtarıcı olan Bahâullah, İsrailîler için Ebedi Peder'in tecessümü, Hıristiyanlar için İsa'nı dönüşü, Şiiiler için İmam Hüseyin'in geri gelişi, Sünni Müslümanlar için İsa'nın gökten inişi, Zerdüştiler için Şah Behram, Hindular için Krişna'nın yeniden doğuşu, Budistler için beşinci Buda'dır.¹⁸⁷ Bu iddialarını temellendirmek üzere Kuran-ı Kerim'in birçok ayetini tevil eden Bahâiler daha da ileri giderek Kuran-ı Kerim'in ayetlerinin üçte ikisinin bu konu ile ilgili olduğunu iddia etmektedirler.¹⁸⁸

Bahâiler, Bahâullah'ın aynı zamanda Müslümanların beklediği mehdi olduğunu şöyle açıklamaktadırlar; “Yahudiler de Mesih'in gelmesini bekliyordı. Ancak bu mehdi Musa'nın şeriatını yaymak için gelecekti. Fakat Hz. İsa yani bir şeraitle geldiği zaman ona iman etmediler. Aynı şekilde Müslümanlar da Hz. Muhammed'in şeriatını yaymak üzere gelecek bir mehdi beklemektedirler.”¹⁸⁹ Buradan Bahâullah'ın da tıpkı Hz. İsa gibi eski şeraiti yaymak için değil yepyeni bir şeraitle geldiğini, ancak bu durumun onun mehdi olmasına engel olmadığı fikrine gitmektedirler. Ancak hemen hatırlatmak gerekir ki Mehdi inancı İslamiyet için temel bir iman esası değildir. İslam mezhepleri arasında oldukça tartışmalı olan bu konu üzerinde bütün Müslümanlar arasında bir ittifak yoktur.

¹⁸⁶ Fığlalı, *Babilik ve Bahâilik*, s. 62.

¹⁸⁷ Şevki Efendi, *Bahâi Dininin Birinci Yüzyılı*, s. 96.

¹⁸⁸ Koçani, *Ocak Başı Sohbeti*, s. 51.

¹⁸⁹ Marufi, *Makaleler*, s. 160.

a. Peygamberliğin Son Bulmaması

Bahâilere göre peygamberlik, Müslümanların düşündüğü gibi ne son bulur, ne de Hz. Muhammed son peygamberdir. Allah Hz. Muhammed'e kadar peygamber gönderdiği gibi, ondan sonra da peygamber göndermeye devam edecektir.

Bahâiler; peygamberliğin son bulma düşüncesini veba gibi bir tür hastalığa benzetmişlerdir. Bahâullah da İkan kitabında “Her devirde, o devrin insanları kitabın bir ayetine dayanarak ‘Artık bundan böyle dünyaya başka bir peygamber gelmeyecektir’ gibi boş sözler söylemişlerdir.” diyerek Peygamberliğin son bulma fikrini her dönemde var olan batıl bir inanç olduğunu ifade etmiştir.¹⁹⁰ Onlara göre bu inanç aile, toplum ve din adamlarından nesilden nesle bulaşan inançla ilgili salgın bir hastalıktır.

Bilindiği gibi Hz. Muhammed'in son peygamber olması inancı Müslümanlar açısından temel bir inançtır. Zira bu durum Ahzab suresi 40. Ayette “O Allah'ın resulu ve Nebilerin sonuncusudur.” şekilde ifade bulmaktadır. Ancak Bahâiler Müslümanların Peygamberliğin Hz. Muhammed'le son bulduğuna dair kesin delil olarak gördükleri bu ayeti farklı şekilde tefsir etmektedirler. Bir görüşe göre; bu ayetin nüzul sebebi Hz. Muhammed'in evlatlığı olan Zeyd'in karısı Zeynep ile evlenmesidir. Bu evlilik gerçekleşince insanlar tepki göstermişlerdir. Bunun üzerine Allah Ahzab suresi 40. ayeti göndererek şöyle buyurmuştur; “Muhammed sizin erkeklerinizden hiçbirinizin babası değildir. O Allah'ın resulu ve nebilerin sonuncusudur. Allah her şeyi bilendir.” Bahâilere göre burada Zeyd'in Peygamberin evladı olmadığı ve mirasla gelen nübüvvetin artık, erkek evladı yaşamadığından Nebiliğin tesisinin mümkün olamayacağı vurgulanmıştır.¹⁹¹ Ancak bu tevilin zorlama bir yorum olduğu ortadadır. Yine Hz. Peygamberden “Eğer İbrahim (Hz. Muhammed'in küçük yaşta ölen oğlu) yaşasaydı, Nebi olacaktı.”¹⁹² şeklindeki bir hadis Bahâiler tarafından konuya delil olarak getirilmektedir. Ancak ilgili eserde bu hadisin güvenilirliği sorgulanmadığı gibi kaynağı da verilmemektedir.

¹⁹⁰ Marufi, *Makaleler*, s. 159.

¹⁹¹ Marufi, *Makaleler*, s. 161.

¹⁹² Marufi, *Makaleler*, s. 161.

Ahzab suresi 40. ayetle ilgili başka bir yoruma göre ise; ayette geçen “hatim” kelimesini “hatem” şeklinde de okumak mümkündür. Buna göre “kelime hatem şeklinde okunursa buradan Allah’ın Hz. Muhammed’in seçkinliğini, mümtazlığını belirtmek maksadıyla o zamana kadar gönderilmiş peygamberleri, nebileri yüce makamıyla süsleyen bir yüzük, kıymetli bir taş olarak övdüğü anlamı çıkar. Ancak bütün bu açıklamalara rağmen kelime “hatim” şeklinde okunmak istenirse, cümle enbiyanın sonuncusu ile resullerin sonuncusu anlamlarını birbirine karıştırmamak lazım gelir. Nebi kelimesi nebe kelimesinden türemiş olup haberci anlamına gelmektedir. Terim olarak ise; kitabı olmayan peygamberleri ifade etmektedir. Fakat resul adı, Cenab-ı hak tarafından doğrudan doğruya insanları ıslahı ödeviyle gönderilen kitap sahibi kişilere verilmiştir. Resul kelimesi kapsamı itibariyle bir genellik, nebi kelimesi ise bir özellik taşımaktadır. Hz. Muhammed’in nebilerin sonuncusu olması, resullerin sonuncusu olduğu anlamına gelmez.”¹⁹³

Ancak dikkatle bakılacak olunursa Bahâilerin iddialarını tersine nebi kelimesinin genel resul kelimesinin ise daha özel anlamlı olduğu görülecektir. Çünkü nebi de resul de Allah’tan vahiy almaktadır. Ancak resul aynı zamanda bir kitap sahibi iken Nebi’nin böyle bir özelliği yoktur. Yani her nebi resuldür, fakat her resul nebi değildir. Bu açıdan Hz. Muhammed’in nebilerin sonuncusu olması zaruri olarak resullerin de sonuncusu olmasını gerektirmektedir. Çünkü resullüğün içinde nebilik zaruri olarak mevcuttur ve Nebilik vasfı bulunmayan resulün mevcudiyeti düşünülemez.¹⁹⁴

Bahâiler Peygamberliğin son bulmayacağını bir takım akli delillerle de temellendirmeye çalışmışlardır. Bunlardan birincisi Allah’ın rahmetinin sonsuz olmasıdır. Buna göre Allah’ın rahmeti sonsuzdur. Allah’ın en büyük rahmeti ise peygamberlerdir. O halde Peygamberler de sonsuz olmalıdırlar. İkinci delil ise; Tanrının gönderdiği dinin mükemmel olup olmadığı sorusuyla gelmektedir. Allah dinini kendi zamanına göre mükemmel bir şekilde gönderir. Ancak bu dinin mükemmel olması

¹⁹³ Fırlalı, *Babilik ve Bahâilik*, s. 63–64.

¹⁹⁴ Fırlalı, *Babilik ve Bahâilik*, s. 64–65.

ondan sonra herhangi bir dinin gelmeyeceği anlamına gelmez. Örneğin; Hıristiyanlık da mükemmel bir din olmasına rağmen Allah ondan sonra İslamiyet'i göndermiştir.¹⁹⁵

Bahâilerin Peygamberliğin son bulmayacağına dair getirdikleri bir başka delil de; Allah'ın Rab'lık sıfatıdır. Buna göre; Tanrı'nın sıfatlarından biri de Rab'lık yani eğitim vermedir. Bu sıfatın tecellisi ancak İlahi Peygamberlerle mümkündür. Allah'ın sıfatları sonsuz olduğuna göre, Rablık sıfatı da sonsuz olmalıdır. O halde Peygamberliğin son bulması Rablık sıfatının son bulması demek olur ki bu da mümkün değildir.¹⁹⁶ Ancak burada mantık yürütülürken bir hata yapılmaktadır ki o da şudur; bir sıfatın kullanılmaması demek o sıfatın son bulması anlamına gelmez. Örneğin; sağlıklı bir insanda konuşabilme sıfatı mevcuttur. Bu insan hiçbir şekilde konuşmasa bile bu onun konuşma sıfatını kaybettiği anlamına gelmez. Aynı şekilde Allah'ın peygamber göndermemesi, onun Rab'lık sıfatının son bulduğu anlamını taşımaz.

b. Diğer Peygamberler Hakkındaki Görüşleri

Bahâiler Hz. Muhammed dâhil olmak üzere ondan önce gönderilen bütün peygamberlerin de peygamberliğini kabul etmektedirler. Ancak onlara göre; bu peygamberler kendi zamanlarında en mükemmel dini getirmiş ve görevlerini yapmış olup şu anda hükümleri kaldırılmıştır. İnsanlar şu anda Allah'ın gönderdiği son peygamber olan Bahâullah'ın dinine tabi olmakta görevlidirler. Zira onlara göre Bahâullah'ın makamı bütün peygamberlerden üstündür.

Allah inancı bölümünde de değindiğimiz gibi Bahâiler, Allah'ı güneşe, peygamberleri de onu yansıtan birer aynaya benzetmişlerdir. Buna göre güneş tektir, fakat tecelli ettiği aynalar farklıdır.¹⁹⁷ Buradan da anlaşılmaktadır ki Bahâiler, diğer peygamberleri de Allah'ın elçileri olarak kabul etmekte, fakat getirdikleri şeraitin süresinin dolduğunu ve insanların Bahâullah tarafından getirilen yeni şeraite uymakla yükümlü olduklarını düşünmektedirler.

¹⁹⁵ Marufi, *Makaleler*, s. 163.

¹⁹⁶ Marufi, *Makaleler*, s. 163.

¹⁹⁷ Marufi, *Nebe-i Azim*, s. 24–25.

Bahâiler, Müslümanların kabul ettiği Hz. Adem'den Hz. Muhammed'e kadar gönderilen tüm peygamberlerin nübüvvetini kabul ettikleri gibi, Müslümanlar tarafından peygamber olarak kabul edilmeyen Buda, Krişna ve Zerdüş gibi kişilerin de peygamber olduğu inancındadırlar.¹⁹⁸

3. Din İnancı

Bahâî inancına göre din, Tanrısal feyzin bir tecellisi olup Peygamberler vasıtasıyla halka ulaşmaktadır. Güneş ile yaratıkları arasında vasıta olan ışınlar gibi; din ve peygamberlerin öğretileri de insan mutluluğunun hakiki terbiyesinin ebedi ve manevi hayatının bir vesilesi ve insanlar arasındaki bağların ve toplum işlerinin düzen sebebidir. Bahâullah bu konuda şöyle demektedir; “Din, beşeriyetin muhafazası ve asayiş için açık bir nur ve sağlam bir kaledir. Çünkü Allah korkusu insanları iyiliklere ve iyilere emir; fenalıklara ve suçlara men eder. Eğer, din ışığı kararırsa kargaşalık yol bulur, adalet ve insaf nuru ile emniyet ve huzur güneşi ışık vermez olur.”¹⁹⁹

Bahâilik'te din inancının en karakteristik özelliği, “dinlerin son bulmayacağı” görüşüdür. Peygamber inancı bölümünde de değindiğimiz gibi, Bahâiler diğer dinlerden farklı olarak Allah'ın peygamber göndermesinin sona ermeyeceği, yani yeni din gönderilmesinin son bulmayacağı görüşündedirler. Bunun sebeplerinden birisi, Bahâilerin Peygamberleri Allah'ın rahmeti olarak görmeleri ve Peygamber gönderilmemesinin Allah'ın, rahmetini insanlar üzerinden çekmesi olarak algılamalarıdır. Onlara göre Allah'ın rahmeti, dolayısıyla da Peygamber ve din gönderilmesi insanlık var oldukça son bulmayacaktır.

Allah inancı bölümünde de değindiğimiz gibi Bahâiler, Allah'ı güneşe, peygamberleri de onu yansıtan birer aynaya benzetmişlerdir. Buna göre güneş tektir, fakat tecelli ettiği aynalar farklıdır.²⁰⁰ Yani onlara göre diğer peygamberler de tıpkı Bahâullah gibi Allah'ın nurunu yansıtan birer aynadırlar. Onların getirdikleri şeriat de

¹⁹⁸ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, s. 27–34.

¹⁹⁹ Özşuca, *Bahâî Dini; Tarihi, Prensipleri ve Dini Hükümleri*, s. 14.

²⁰⁰ Marufi, *Nebe-i Azim*, s. 24–25.

Allah tarafından gönderilmiş olmasına rağmen, süreleri geçmiştir ve insanlar artık yeni gönderilen şeraite uymakla yükümlüdürler. Bu görüşleri itibariyle Bahâiler ileride de değineceğimiz üzere bütün dinlerin bir olduğunu savunmaktadırlar.

İlahi dinlerin yenilenmesiyle ilgili Bahâiler güneş örneğini verirler. Güneş sabahları doğar, öğle vakti ısı ve ışığını maksimum derecede dünyaya gönderip akşam vakti batar. Dünya bir süre karanlık kaldıktan sonra yeni bir güneş dünyayı aydınlatmak üzere tekrar doğar. Aynı şekilde ilahi dinler de belli bir zamanda doğarlar, bir süre etkilerini şiddetli bir biçimde hissettirirler, bir süre sonra da batarlar. Ancak ondan sonra yeni bir din gelerek dünyayı aydınlatmaya başlar. Sonuç olarak zahiri güneş gibi ilahi güneşlerin de doğup batması devam eder ve bunların kesintiye uğraması veya son bulması düşünülemez.²⁰¹ Buradan anlaşıldığı üzere Bahâiler, diğer dinlerin de Allah tarafından gönderildiğini kabul etmekte fakat onların zamanlarının geçtiğini ve Allah'ın son din olarak Bahâiliği gönderdiğini düşünmektedirler.

“Bütün dinler aynı olduğu halde, Allah neden yeni bir din gönderme ihtiyacı duymaktadır?” şeklindeki bir soruya ise Bahâiler, dinlerin zamanla eskiyerek insanların ihtiyacına cevap vermeyecek halde geldikleri, bu sebeple Allah'ın yeni bir peygamber ve din gönderdiği şeklinde cevap vermektedirler. Abdulbahâ bu konuda şöyle demektedir; “Din, gerçek tohumdan yaprak, dal, tomurcuk ve meyve veren bir ağaca dönüşmüştür. Bir zaman sonra bu ağaç çürümeye yüz tutmuştur. Yaprak ve tomurcuklar kurumuş ve yok olmuşlar, ağaç da meyvesiz kalmıştır. İnsanın, bu eski ağaca bağlanıp onun yaşam güçlerini tükenmez, meyvesiz ve eşsiz varlığının sonsuz olduğunu iddia etmesi uygun değildir. Gerçek tohumu, insan kalplerine, yeni bir ağaç büyümesi için yeniden ekilmeli ve yeni ilahi meyveler dünyayı yenilendirmelidir.”²⁰²

Allah'ın ne zaman yeni bir din göndereceği sorusunu şu şekilde yanıtlamaktadırlar; “Dinin gittikçe gücü azalır ve bozulma başlar. İnsanları bir arada tutan birleştirici kuvvet artık tükenmiştir. Tanrı Habercisi'nin kendini izleyenlere aşıladığı ruh soğur ve ölür. Bir zamanlar insanları birleştiren güzel öğütleri yüzlerce değişik şekilde yorumlanır, her biri ayrı bir haber bildiren mezhepler ve bölünmeler

²⁰¹ Matufi, *Nebe-i Azim*, s. 22.

²⁰² Fatheazam, *Yeni Bahçe*, s. 20.

meydana gelir, kelimenin lafzı ruhundan daha büyük önem kazanır ve bir zamanlar hep birlikte ibadet eden insanlar arasındaki sevgi yerini hoşgörüsüzlüğe, hatta nefret bırakır. Din adına ileri sürülen batıl inançlar ve mantıksız iddialar karşısında düş kırıklığına uğrayan ve çeşitli mezhepler arasında gördükleri bağnazlık ve hoşgörüsüzlükten yılan birçok kişi dinden büsbütün yüz çevirir.²⁰³ İşte Bahâilere göre din eskiyip artık insanların ihtiyaçlarına cevap veremeyince Allah yeni bir gönderir.

Dinlerin yenilenmesi görüşlerine Bahâiler, Kuran-ı Kerim'deki çeşitli ayetleri tevil ederek delil getirmeye çalışmaktadırlar. Örneğin; “Her ümmetin bir eceli vardır. Onun eceli gelince ne bir saat gecikebilir, ne de bir saat ileri gidebilir”²⁰⁴ ayetinde geçen “ecel” kelimesini dinlerin eceli olarak tevil etmekte ve Allah'ın burada her dinin eceli geldiğinde son bulacağını ve yerine yenisinin geleceğini söylediğini iddia etmektedirler.²⁰⁵ Yine İnfitar suresi 1. ayette geçen “gök yarıldığı zaman” ifadesini de dinlerin son bulması şeklinde yorumlayarak şöyle demektedirler; “Saat ve kıyamet belirtilerinden olan gök yarılmaya tabirinin manasını da anlamaya çalışınız. Burada kastedilen gök din semasıdır. O gök her zuhurda yükselir ve ondan sonraki zuhurda yarılar, yani batıl ve hükümsüz olur. Tanrıya yemin olsun, bu semanın yarılmaya şu görünür semanın yarılmaya göre daha büyük bir olaydır.”²⁰⁶

Kuran-ı Kerim de dahil, bütün kutsal kitaplarda dinlerin son bulmayacağına, yeni bir din ve peygamber gönderileceğine işaret edildiği halde insanların yeni dini kabul etmeme nedenleri olarak; halet, önceki dine ait alışkanlıkları ve yeni bir din gelmeyeceğine dair bağnaz görüşleri²⁰⁷ saymaktadırlar.

Bahâilere göre bütün dinler Allah tarafından gönderilmiş olmaları itibarıyla birdir; ancak her dinden diğer dinlerden farklı yönleri de mevcuttur. Dinler; temel doktrinler ve Şer'i hükümler olmak üzere iki kısımdır. Dinlerin esas olan temel doktrinler hiçbir devirde değişmez. Dinlerin değişen kısmı ancak şer'i hükümleridir.

²⁰³ Faizi, *Bahâi Dini Hakkında Açıklamalar*, s. 33.

²⁰⁴ Araf Suresi, 7 / 34.

²⁰⁵ Koçani, *Ocak Başı Sohbetleri*, s. 48–49.

²⁰⁶ Adanalı, *a.g.e.* s.120.

²⁰⁷ Marufi, *Nebe-i Azim*, s. 27.

Bahâiler bunu “Dinlerde değişme değil ancak gelişme vardır.” sözüyle ifade etmektedirler.²⁰⁸ Görüldüğü gibi bu inanç İslam inancıyla paralellik göstermektedir.

Bir kişinin Bahâi olabilmesi için önceki dinlerin, yani Budizm, Yahudilik, Hıristiyanlık, İslamiyet gibi dinlerin de Allah tarafından gönderildiğine iman etmesi şarttır. Aksi takdirde bu kişi Bahâi olarak kabul edilmez. Bilindiği gibi İslamiyet de Musa, Davut ve İsa’nın da Allah tarafından gönderildiğini söylemekte ve bu peygamberlere gönderilen kitaplara da iman edilmesini emretmektedir. Ancak Bahâilik bundan farklı olarak Zerdüştlük ve Budizm gibi Kuran-ı Kerim’in hak saymadığı bazı dinleri de ilahi kabul etmektedir.

4. Melek İnancı

Bahâi dininde melek inancı açık değildir ve kaynaklarında da bu konunun işlendiği yerler yok denecek kadar azdır. Araştırmacılar Bahâilerin meleklerle inanmadıklarını ve diğer dinlerdeki melek anlayışlarını da tevil ettiklerini düşünmektedirler.²⁰⁹

Melek kavramını Bahâiler şöyle tevil etmektedirler; “Melekten amaç Tanrı’nın teyitleri ve tanrısal güçleridir. Ayrıca melekler, bu aşağı dünyanın bağlarını koparmış, heves ve istek bağılıklarından kurtulmuş ve ilahi dünya ve tanrısal melekûta gönül vermiş kutlu kişilerdir. Onlar melekûtandır ve gökseldirler. Onlar Tanrıdan olan ruhanilerdir. Onlar Allah’ın feyzinin doğuş yerleridir. Onlar ruhani bağışın kaynağıdır.”²¹⁰

Abdulbahâ, Unitaria Klisesinde yaptığı bir konuşmada melekler hakkında şöyle demektedir; “Meleklerin neler olduklarını size açıklayalım. Bu sözden gaye, kutsal kişilerde, aydınlık kimseler, mükemmel şahsiyetler ve ilahi kimselerdir. Bu kutsal

²⁰⁸ Marufi, *Nebe-i Azim*, s. 18–19.

²⁰⁹ Çandır, *a.g.e.* s. 108.

²¹⁰ Çandır, *a.g.e.* s. 108.

kişiler sevginin, aklın ve bilginin kaynağıdır. Çürümüş taklitlerin esiri değillerdir.”²¹¹
Bu sözlerden, Bahâilerin melekleri iyi insanlar olarak kabul ettikleri anlaşılmaktadır.

İyi insanı meleğe, kötü insanı da şeytana benzeten Bahâiler, İslam terminolojisindeki dört meleğin de birer benzetme ve isimlendirmeden ibaret olduğunu söylemektedirler. Bunun yanında Kuran-ı Kerim’de Cebrail’in Peygamberin özel vahiy makamına verilen bir isim olduğu iddia edilmektedir. Onlara göre Ruhani Rızık verme makamı Mikail olarak; inanç yani ruhani hayat veya ruhani diriltme makamı İsrail olarak tabir edilmiş ve ölüm Azrail’e tefsir edilmiştir.²¹² Görüldüğü gibi Bahâiler dört büyük meleğin sadece bir isimlendirmeden ibadet olduğunu düşünmekte ve Kuran-ı Kerim’de de bu şekilde geçtiğini iddia etmektedirler. Hâlbuki İslam literatürüne göre melekler “Farklı suretlere girebilen ve duyularla algılanmayan ruhani varlıklar.” olarak tanımlanmaktadırlar. İnsanlar ve cinlerden farklı olarak nurdan yaratıldıkları nakledilen meleklerin, Adem’in yaratılışından önce var oldukları ve Allah’ın hitabına mazhar olup bizzat onunla konuştuklarına inanılmaktadır. Ayrıca meleklerin yiyip içmedikleri, çok iri ve güçlü olabildikleri ve cinsiyetlerinin olmadığı bilinmektedir.²¹³ Ayet ve hadisler incelenecek olursa İslam literatüründeki melek inancının Bahâilerin iddia ettiği gibi bir isimlendirmeden ibaret olmadığı, meleklerin insanlardan önce, nurdan yaratılmış ayrı bir varlık grubu olarak düşünüldükleri görülecektir.

Bahâilerin “Şeytan” konusundaki fikirleri de net olarak anlaşılacağı gibi literatür incelendiğinde bu konunun da yok denecek kadar az işlendiği görülecektir. Kuran-ı Kerim’e göre Şeytan, önceden melek iken daha sonra Allah’ın “Ademe secde etmesi” emrine karşı geldiği için huzurdan kovularak lanetlenmiş bir varlıktır. Bahâullah’ın sözleri incelendiğinde, bazı sözlerinde Şeytan’a uyulmaması gerektiğini öğütlediği görülmektedir.²¹⁴ Ancak buradaki Şeytan’ın İslam literatüründe bilenen Şeytan mı, yoksa kötü insanlara atfen kullanılan Şeytan mı olduğu açık değildir.

Akdes Kuçani’nin *Ocakbaşı Sohbeti* adlı kitabında şeytanla ilgili “Kuran-ı Kerim’de Hz. Adem ve İblis hikayeleri anlatılıyor. Tanrı’ya ve Tanrı’nın elçilerine itaat

²¹¹ Abdulbahâ, *Sevgiden Birliğe*, Işık Yayınevi, Adana 1984, s. 133.

²¹² Kuçani, *Ocak Başı Sohbeti*, s. 120.

²¹³ Özervarlı, M. Sait, “Melek”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c: 29, TDV Yayınları, Ankara 2004, s. 40.

²¹⁴ Bahâullah, *Kurdun Oğlu Risalesi*, s. 45.

etmeyen ve aynı zamanda bozgunculuk ve fesat yapan İblis, Tanrı'nın Emrine boyun eğen ve itaat edeni Hz. Adem diye anlatılıyor.” ifadeleri kullanılmaktadır.²¹⁵ Bu ifadelerden anlaşıldığına göre Bahâiler Kuran-ı Kerim'de anlatılan İblis'ten kastın Allah'a inanmayıp bozgunculuk yapan, Adem'den kastın ise Allah'a inanarak onun emirlerine boyun eğen kimseler olduğunu düşünmektedirler.

5. Kutsal Kitap İnancı

Bahâiler, Bab ile Bahâullah tarafından yazılan eserleri kutsal kabul etmektedirler. Bu kitaplar arapça ve farsça yazılmış olup daha sonra başta İngilizce olmak üzere farklı dillere çevrilmeye başlanmıştır. Ayrıca Abdulbahâ ve Şevki Efendi'nin, Bahâullah'ın eserlerini yorumlama yetkisine sahip olmaları dolayısıyla bu ikisi tarafından yazılan eserler de ikinci derecede kaynak olarak kabul edilmektedir. Bahâullah'ın eserlerinde, Abbas Efendi ile Şevki Efendi tarafından açıklanmamış tüm konularda karar verme yetkisi Umumi Adalet Evi'ne aittir ve Bahâiler bunları kendilerine göre yorumlama yetkisine sahip değillerdir.²¹⁶

Bahâiler'in; İslamiyet'in peygamber olarak kabul ettiği Hz. Muhammed, Hz. İsa ve Hz. Musa'yı Peygamber olarak kabul ettiklerini daha önce ifade etmiştik. Bu peygamberlere gelen Tevrat, İncil ve Kuran-ı Kerim'in de kutsal kitaplar olduklarını teyid etmektedirler. Bunların yanında Bahâilere göre Bab Mirza Ali Muhammed'in kitabı “Beyan” da Allah tarafından gönderilen kutsal bir kitaptır.

Mirza Ali Muhammed'in şu sözleri, Beyan'ın ilahi bir kitap olduğu iddiasını açıkça göstermektedir; “Musa'nın günlerinde Tevrat, İsa'nın zamanında İncil, Tanır elçisi Muhammed'in devrinde Kuran, bugün de Beyan vardır.”²¹⁷ Görüldüğü üzere Mirza Ali, burada Kuran'ın metoduyla hareket ederek, Kuran-ı Kerim'in; Tevrat'ın Musa'ya, İncil'in İsa'ya gönderildiğini ancak bu kitapların tahrif edilmeleri sonucu hükümlerinin kalktığını ve bundan sonra Kuran-ı Kerim'in hükümlerinin geçerli

²¹⁵ Kuçani, *Ocak Başı Sohbeti*, s. 117.

²¹⁶ Adanalı, *a.g.e.* s. 41.

²¹⁷ *Babaullah'ın Sesi*, s. 137.

olduğunu ortaya koyması gibi, el-Beyan ile de Kuran'ın hükümsüz kaldığını söylemek istemiştir.²¹⁸

Bahâilere göre Allah Mirza Ali Muhammed'den sonra, en büyük zuhur olan Bahâullah Mirza Hüseyin Ali'yi göndermiştir. Dolayısıyla o kendinden önceki bütün Peygamberleri neshetmiş, yazdığı Kitab-ı Akdes de bütün diğer kitapları hükümsüz bırakmıştır. Artık bütün insanlar bu kitaba uymalıdır. Tıpkı Bab'ın kendisinin diğer kitaplarda müjdelendiğini iddia edip, ayetleri çeşitli şekillerde tevil ederek iddiasını temellendirmeye çalışması gibi, Bahâullah da kendisinin diğer kitaplarda müjdelendiğini söylemektedir. O'na göre Beyan kitabı ise sırf onu müjdelemek üzere gönderilmiştir. İddiasına göre Kuran-ı Kerim'de onu müjdeleyen ayetler tahrif edilmiştir.

Bahâilere göre Bahâullah'ın yüz ciltten fazla kitabı mevcuttur. Onlar bu eserlerin hepsini nass olarak kabul etmektedirler. Onun eserlerinden en önemlileri, Leviller, Kurdunoğlu Risalesi, İkan ve Akdes'tir. Ancak bu eserlerden bir tanesi kitapların anası demek olarak "Ümmül Kitap" adıyla anılır ki o da Kitab-ı Akdes'tir.²¹⁹

Daha çok "Ümmül Kitap" adıyla da anılan Kitaab-ı Kades'in bunun dışında 18 tane olmak üzere toplam 19 adet lakabı vardır. Bunlardan bazıları şunlardır; Huccet'ul Uzma (En büyük Huccet), Namus-i Akber (En büyük kanun), Namus-i Azam (En büyük namus), Kitabullah (Allah kitabı) Ruhul Kütüb (Kitapların Ruhu), Ümmül Elvah (Levillerin anası) vd.²²⁰

Bahâilere göre Bahâullah son peygamber olmadığı gibi, Kitab-ı Akdes de gönderilen son ilahi kitap değildir. Onlara göre Peygamber ve Kitap gönderilmesi hiçbir zaman son bulmaz. Allah mürsellik sıfatı gereğince, insan soyu devam ettikçe yeni peygamber ve kitaplar göndermeye devam edecektir. Ancak Bahâullah'tan sonraki peygamber ondan bin sene sonra gelecektir.

²¹⁸ Adanalı, *a.g.e*, s. 34.

²¹⁹ Marufi, *Makaleler*, s. 20.

²²⁰ Marufi, *Makaleler*, s. 22.

6. Ahiret İnancı

Ahiret, dünya hayatından sonra başlayıp, insanların bu dünyada yaptıkları iyi ve kötü amellerin hesabını verecekleri ikinci bir hayat anlamına gelmektedir. Ahiret inancı ibtidai kavimler dahil, Tanrı'nın varlığını kabul eden hemen hemen bütün din ve düşünce sistemlerinde mevcuttur. Bununla birlikte, bu hayatın mahiyeti ve tasviri hakkındaki görüşler her dinde farklılık göstermektedir. Kimi inanç sistemlerinde ahiret sadece ruhun yaşamaya devam edeceği bir yer şeklinde düşünülürken, bazı inanç sistemlerinde ise hem ruhen hem de bedenen yaşanılacak bir yer olarak anlatılmaktadır.

Ahiret hayatı insanın ölümüyle başlar. Reankarnasyon ve tenasüh gibi inançları benimsemiş kimi dinlerde insan öldükten sonra ruh, önceki hayatında yaptığı iyi ve kötü amellere göre farklı bir bedende tekrar dünyaya gelir. Ahiret inancını benimseyen dinlerde ise her ruh bir bedende bir kere dünyaya gelir. İnsan öldükten sonra da ahiret hayatı başlar.²²¹

Bahâiler göre ölüm bir yok olma değil aksine yeni bir başlangıçtır. Ölüm, insanın Tanrı'ya olan manevi yolculuğunun başlangıcıdır. Ruhumuz vücudumuzdan ayrıldıktan sonra yaşamına devam eder ve Tanrı melekûtunda ilerler. Fakat maddi bir şekilde dünyaya tekrar gelmez.²²² Bahâiler için cesetlerin yeniden dirilmesi söz konusu değildir. Diri olan, ebediyen ölmeyecek olan ruhlar, insanların dünyadaki işlerine göre lutfu mazhar olacaklar veya azaba uğrayacaklardır.

a. Ruh

Bahâilik'e göre insan ruh ve bedenden oluşur. Ruh ve beden birbirlerinden tamamen farklıdır. Beden zayıflar, şişmanlar, hastalanır, sıhhat kazanır, yorulur, dinlenir; hatta bazen el kesilir, ayak kesilir, cismani kuvvetler çalışamaz olur, göz görmez olur, kulak işitmez olur; hülâsa ceset külliyyen haleldar olur; bununla beraber ruh aslındaki hali ve kendi ruhani idraklerini muhafaza eder, ne eksilir ne bozulur.

²²¹ Topaloğlu, Bekir, "Ahiret", *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 1, TDV Yayınları, İstanbul 1988, s. 543-546.

²²² Fatheazam, *Yeni Bahçe*, s. 90.

İnsan ruhu beden içerisine girip çıkmaz; çünkü ruh soyut olup girip çıkmaktan münezzehtir. Girip çıkma cisimlerin özelliğidir. Ruhun cesede bağlılığı güneşin aynaya bağlılığı gibidir.

Ruh ebedidir, beden ölmesiyle birlikte ölmez. Bedenin ölmesiyle birlikte ruhun da öldüğüne hükmetmek kafesin kırılmasıyla içindeki kuşun da öldüğüne hükmetmeye benzer. Halbuki kafes kırılırsa kuşlar ölmezler, bilakis kendilerini hapseden kafesten özgür olmuş olurlar.²²³ Ruh da beden ölmesiyle birlikte öbür dünyaya giderek orada varlığına devam eder.

b. Kıyamet

Kıyamet kelimesi “kalkmak, dikilip ayakta durmak” manasındaki kıyam kökünden mastar veya isim olup “dirilip mezarından kalkmak” yahut “bu olayın başlangıcını teşkil eden kozmik değişikliğin vuku bulması” anlamlarına gelmektedir.²²⁴ Yani ahiret hayatının başlamasına kıyamet denir.

Bahâilere göre kıyamet; İslamiyet, Yahudilik ve Hıristiyanlıkta olduğu gibi, bütün canlıların sonunun gelmesi demek değildir. Onlara göre kıyametin kopması; bir din veya şeraitin zamanla tazeliğini ve gücünü kaybettiği dönemde ilahi bir elçinin ayağa kalkması demektir. Yani her bir peygamberin ortaya çıkması, önceki dinin kıyameti anlamına gelir.²²⁵

Bahâilerce kıyamet, sosyolojik bir ruhani devrim olarak nitelendirilmektedir. Çünkü onlara göre kıyamet dinde yenilenme ve canlanmanın meydana gelmesidir. Bilindiği gibi Bahâilere göre hiçbir din son din değildir. İnsan ırkı var oldukça Allah; yeni peygamberler ve yeni dinler göndermeye devam edecektir. İşte Bahâiler Allah tarafından yeni bir peygamber ve din gönderilmesini Kıyamet olarak anlamaktadırlar.

²²³ Abdulbahâ, *Bazı Sorulara Cevaplar*, s. 187–188.

²²⁴ Topaloğlu, Bekir, “Kıyamet”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, cilt 25, TDV Yayınevi, Ankara 2002, s. 517.

²²⁵ Marufi, *Nebe-i Azim*, s: 82–97, Abdulbahâ, *Bazı Sorular Cevaplar*, s. 62–65.

Böylece bu kıyamet, yeni dinlerin zuhuru biçiminde hem vicdan ve gönüllerde, hem de maddi âlemde bir diriliş ve yenilik oluşturmaktadır.²²⁶

Bahâiler Kuran-ı Kerim’de anlatılan kıyamet sahnelerinde geçen güneşin dürülmesi, yıldızların sönmesi,²²⁷ gökyüzünün yarılması, yıldızların dökülmesi²²⁸ gibi olayları da kendi inanışlarına uygun olarak tevil etmektedirler. Örneğin; “gök yarılnca” ifadesinden maksat, onlara göre din semasının yarılmasıdır. Din seması her zuhurda yükselir ve ondan sonraki zuhurda yarılr, yani batıl ve hükümüz olur. Ayetlerden geçen güneş ve ay terimleri ise, dinleri süsleyen emir ve nehiylerdir. Bunlar da yeni din geldiğinde hükümsüz kalırlar.²²⁹

c. Cennet ve Cehennem

Bahâiler cennet ve cehennemin olduğuna inanırlar. Çünkü bu dünya için mükâfatlandırma ve cezalandırma gereklidir. Mükâfat ve ceza bu dünyada yaptıklarımızın doğal bir sonucudur. Dünyada yaptıklarımız yalnız buradaki yaşamımızı etkilemekle kalmaz, ölümümüzden sonra da ürünlerini vermeye devam ederler.²³⁰ Böylece cennet ve cehennemin varlığı kaçınılmaz olarak kabul edilmiş olmaktadır.

Bahâiler; diğer din mensuplarından farklı olarak cennet ve cehennemin hem dünyada cismani olarak, hem de öbür dünyada ruhani olarak var olduğuna inanırlar. Bu görüşlerini temellendirmek için gerçekleri iki kategoriye ayırmaktadırlar. Bunlardan birincisi; mahsusat, yani his ve duyu organlarıyla anlaşılabilir gerçeklerdir ki bunlara örnek olarak somut kavramlar dediğimiz görülen manzara, duyulan müzik vb. verilebilir. İkinci kısım gerçekler ise makulat; yani akıl ile anlaşılabilir ve idrak edilen gerçeklerdir ki bunlara da örnek olarak soyut kavramlar dediğimiz aşk, sevgi, öfke, sıkıntı vb. verilebilir. İşte insanlar makulata anlayabilmek için mahsusattan yararlanırlar. Örneğin;

²²⁶ Abdulbahâ, *Bazı Sorular Cevaplar*, s. 62-65.

²²⁷ Tekvir Suresi, 1-2.

²²⁸ İnfitar Suresi, 1-2.

²²⁹ Kuçani, *Ocak Başı Sohbetleri*, s. 54-55.

²³⁰ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, s. 90.

makul şeyler olan kederi ifade etmek için kalbim sıkıldı şeklinde söyleriz. Hâlbuki kalbin gerçekte organik olarak sıkılması söz konusu değildir.²³¹

Bahailere göre; Tanrı'nın söz ve ayetlerinde de manevi ve akli konuların anlaşılabilmesi her zaman sembol ve benzetmelerle ifade edilmiştir. Aynı şekilde cennet ve cehennem konusu da onlara göre; anlaşılın diye sembolize edilmiş bir biçimde kutsal kitaplarda yer almaktadır. Örneğin cenneti tanımlarken; insanların hoşlandığı şeyler sıralanmış; süt, bal, meyve, şarap ve huri benzeri şeylerle dolu bir mekân olduğu vaad edilmiştir. Keza insanoğlunun hoşlanmadığı; yılan, akrep, sıcak, ateş, zift gibi madde ve türlü işkencelerin var olduğu bir ortam da cehennem olarak ifade edilmiştir.²³²

Bahâilere göre; cismani cennet ve cehennem, ruhani cennet ve cehennemin bir sembolüdür. Her Bahaî cennet ve cehenneme inanır; fakat daha önce de ifade ettiğimiz gibi bu iki kavramın Bahaîlikteki keyfiyeti farklıdır. Bahaîler cennet ve cehennemin hem bu dünyada, hem de öbür dünyada var olduğuna inanırlar. Bu âlemde cennetin anlamı yaşam süremize en yakın zuhur eden Tanrı mazharının irfan ve imanına ve onun rızasına ulaşmak demektir. Cehennem ise zuhur eden ilahi mazharın imanından mahrum kalmaktır. Öbür âlemde ise İlahi eserlere istinaden yine cennet ve cehennem vardır, ancak bu cennet ve cehennem tasavvur edildiği gibi cismani ve maddi olmayıp ruhani anlamdadır. Ancak bizler ruhani cennet ve cehennemi tasavvur etmekte yetersiziz.²³³

Bahâullah'ın şu sözleri Bahâilerin cennet ve cehenneme tasavvurunu açıklar niteliktedir; “İlahi lehivlerde, haşır, neşir, cennet ve cehennem ve bu gibi sözlerden Tanrı'nın maksadı, zuhur zamanına özgüdür. Örneğin; bakınız zuhur anında Tanrı lisanı öyle bir kelime ile söz eder ki onun dudağından çıkan bir kelimedenden cennet, cehennem, haşır, neşir, sırat ve tüm sorduğun ve sormadığın her şey ortaya çıkar. Her bir kimse “evet” kelimesine ulaşırsa o, sıratın geçip, tavaf edenler ve yakın olanlar zümresine ulaşmış olur ve Tanrı indinde cennet ehlinden, yüceler ve olumlu olanlardan sayılır. Aynı şekilde, her hangi bir kimse Tanrı kelimesine itirazda bulunursa, nârdan, olumsuz olanlardan ve cehennem ehlinden olur. Tanrı rızasına ve emrine muvaffak olanların ruhları cesetlerden ayrıldığında tabiidir ki; mükâfatlarına öbür dünyada

²³¹ Abdulbahâ, *Bazı Sorular Cevaplar*, s. 30–31.

²³² Abdulbahâ, *Bazı Sorular Cevaplar*, s. 31–32.

²³³ Abdulbahâ, *Bazı Sorular Cevaplar*, s.40.

ulaşacaklardır. Öyle ki; bu dünyada olanlar bundan fazlasını anlama kabiliyetine sahip değillerdir. Manalar ufkunun güneşine yemin olsun ki; kullarına ölçülemeyecek cennetler vardır ve lakin bu yaşamdaki cennetten maksat onun rızasına ermek ve emrini görmektir. İman edenler bu dünyadan yükseldikleri zaman ölçülemeyecek cennetlere girecekler ve hesap edilmeyecek nimetlerle rızıklandırılacaklardır. İşte o cennet, dünyadaki davranış ve amellerin meyveleridir. Evet, cennet ve cehennem zahiri hayatta iman ve itirazdan ibarettir. Ruhun yükselişinden sonra ölçülemeyecek cennetlere veya benzeri olmayan ateşe ulaşılır. Lakin Hak'tan başka hiç kimse bu makamları idrak edememiştir, edemez de.²³⁴

Görüldüğü gibi Bahâilik'te de ölümden sonra gelen ve insanların bu dünyadaki iyi ve kötü amellerinin karşılığını alacağı bir ahiret hayatına inanılmaktadır. Ancak bu ahiretin diğer dinlerde anlatılan ahiret hayatına benzemediği açıktır. Bahâilik'in bu konudaki önemli farklarından biri yeniden dirilmenin bedenen değil ruhen gerçekleşeceğine inanmalarıdır. Yine kıyamet, cennet ve cehennem gibi ahiret hayatıyla ilgili kavramlara yükledikleri anlamlar da farklıdır. Cennet ve cehennem bu dünyadan farklı olacağını söylemekle birlikte, mahiyetlerinin nasıl olacağı konusuna ise “akıl bunların mahiyetini idrak edemez” diyerek herhangi bir açıklama getirmemektedirler.

B. BAHAÎ ÖĞRETİLERİ

1. İnsanlık Âleminin Birliği

Bahaîlikte “İnsanlık âleminin birliği” prensibi din, dil, renk, ırk, sınıf ve cins farkı gözetmeksizin bütün insanların gerek ruhani hukukta, gerek ferdi ve ailevi hukukta eşit olmaları anlamına gelmektedir. Bahauallah bu konuda şöyle demiştir; “Hiç birinizin

²³⁴ Abdulbahâ, *Bazı Sorular Cevaplar*, s.41.

diğer bir kimse üzerinde övünme hakkı yoktur. Hepiniz O'nun kullarısınız. Sizler tek Tanrı'nın delillerisiniz.”²³⁵

Bu prensip Bahailerce, Bahauallah'ın doktrinlerinin özü ve Bahai dininin amacı olarak görülmektedir.²³⁶ Bahauallah'ın şu sözleri bu yargıyı doğrular niteliktedir; “Hepiniz bir ağacın meyveleri, bir dalın yaprakları, bir bahçenin çiçeklerisiniz. Allah'a iman etmenin ve Allah'ın dininin parlamasının ana maksadı; insan ırkının birliğini muhafaza etmek, onun menfaatlerini korumak, hemcinslerinin sevgisinin ruhunu insanlar arasında parlatmaktır.”²³⁷

Bahaîlere göre eğer bu prensip layıkıyla uygulanırsa toplumlar arasındaki üstünlük hissi ve iddiası ortadan kalkar. Gurur, üstünlük ve düşmanlık yerini anlayışa, dostluğa ve bağlılığa bırakır. Doğuşta ve esasta birlik düşüncesi müsamahayı uyandırır. Aradaki üstünlük iddiasını ve bunun sonucu olan mücadeleyi ortadan kaldırır. Fertler arasında sevgiye vesile olur. Tarafların noksanlarını samimiyetle görmesine ve düzeltilmesine sebep olur.²³⁸ Abdulbaha bu konuda şöyle demektedir; “Hz. Bahauallah'ın öğretileri arasında, insanlık âleminin birliği vardır. Tüm insanlar Tanrı'nın koyunları, Tanrı ise şefkatli bir çobandır. Bu çoban bütün koyunlara karşı lütfkârdır. Çünkü hepsini O yaratmış, eğitmiş, korumuş ve donatmıştır. Şüphesiz ki Çoban tüm koyunlara karşı lütfkârdır. Bu koyunlar arasında cahiller varsa okutulmalı, çocuk varsa olgunlaşmıncaya kadar eğitilmeli, hastalar varsa tedavi edilmelidir. Kin ve nefret olmamalıdır. Bu cahiller ve hasta kişiler şefkatli bir doktor tarafından bakılmalıdır.”²³⁹

Bahailerin bu konuda fikirleri doğru olmakla birlikte, “geçmiş zamanda şartların müsait olmamasından dolayı bu prensibin gerçekleşmesinin imkansız olduğu, ancak Bahauallah'ın zuhur etmesi ve dünyanın değişmesiyle birlikte artık bu prensibin gerçekleşebileceği” fikri doğru değildir. Bildiğimiz gibi insanların dil, ırk, cinsiyet ve renk ayrımı yapılmaksızın, herkesi eşit kabul etme fikri Kuran-ı Kerim'de ve Hz. Muhammed'in hadislerinde sık sık vurgulanmıştır. Hz. Peygamber bu prensibi hayatı

²³⁵ Özsuca, *Bahai Dini; Tarihi, Prensipleri ve Dini Hükümleri*, s. 20.

²³⁶ Marufi, *Makalat*, s. 137–138.

²³⁷ *Dünya Medeniyetinin Doğuşu*, Amerika Bahaileri Milli Ruhani Mahfili Tarafından Hazırlanmıştır, çev. Sami Doktoroğlu, İstanbul 1971, s. 21.

²³⁸ Özsuca, *Bahai Dini; Tarihi, Prensipleri ve Dini Hükümleri*, s. 21.

²³⁹ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, s. 69.

boyunca uygulamış, zengin-fakir, arap-acem, zenci-beyaz, kadın-erkek herkese eşit davranmıştır. Dolayısıyla bu prensip Bahauallah'tan çok önce, İslamiyet tarafından konularak uygulanmıştır.

2. Gerçeğin Araştırılması

Gerçeğin araştırılması, Bahaî müellif Mehmet Marufi tarafından şu şekilde tanımlanmaktadır; “Fikrimizde ve düşüncemizdeki bir konunun, dışımızdaki orijin ve gerçeklere ne derecede intibak edip uyum sağladığını karşılaştırma işlemine gerçeğin araştırılması denir. Kafamızdaki bir konu dış orijiniyle uygunluk gösteriyorsa o gerçektir; göstermiyorsa, o gerçek olmayıp evhamdır, hurafedir.”²⁴⁰

Abdülbağa bu konu ile ilgili şöyle demektedir; “Hz. Bahauallah’ın ilk öğretisi gerçeği araştırmaktır. İnsan gerçeği kendi başına aramalı, taklide ve atalarından kalma basit şekillere yapışmaktan vazgeçmelidir. Dünya milletleri gerçek yerine taklitleri takip ettikçe, taklitler de çok ve çeşitli olduğu için inanç farkları, dargınlığı ve savaşı doğurur. Bu taklitler olduğu sürece insanlık âleminin birliği olanaksızdır. O halde, gerçekleri araştırırsak onun ışığı ile bulut ve karanlıklar dağılır. Gerçek tek olup bölünmeye veya çok olmasına izin verilmez.”²⁴¹

Bahaîler gerçeğin araştırılmasını özellikle gerçek dinin araştırılması olarak anlamaktadırlar. Onlara göre günümüzde yaşanan din ve mezhep savaşlarının temel nedeni insanların gerçeği araştırmayıp, atalarının dinini kör bir taklitle devam ettirmeleridir. Hâlbuki bütün insanlar atalarından getirdikleri inançlardan bağımsız ve nesnel bir şekilde araştırarak olurlarsa herkes doğru dini bulacak ve dolayısıyla savaşlar da ortadan kalkacaktır. Tabi ki buradaki gerçek dinden kasıt Bahaîliktir.

Bahaîlerin güneş benzetmesi burada da karşımıza çıkmaktadır. Buna göre; değişik insanlar değişik evlerde yaşayıp güneşe renkli camlarından bakan çocuklara benzerler. Her evin cam rengi diğer evlerin cam renklerinden farklı olduğu için; bir

²⁴⁰ Marufi, *Nebe-i Azim*, s. 137.

²⁴¹ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, s. 73.

çocuk güneşe yeşil camdan bakıp, güneşin yeşil renkte olduğunu düşünür, diğer çocuk ise mavi camdan bakıp mavi olduğu düşünür. Üçüncü çocuk ise güneşin kırmızı olduğuna inanır, çünkü pencere camları kırmızıdır. Bu çocuklar gördükleri rengin doğru olduğuna inanarak güneşin rengi yüzünden kavga edebilirler. Eğer güneşe kendi dar pencere camlarından bakmaktan vazgeçip, dışarıya çıksalar güneşin gerçek rengini görecek ve üzerinde savaştıkları bir şeyleri kalmayacaktır.²⁴²

Bilindiği gibi bu prensip de Kuran-ı Kerim tarafından yüzyıllar önce ortaya konulmuştur. Nitekim Hz. Peygambere inanmama konusunda ısrar eden müşriklerin temel argümanları atalarının dinine uydukları ve bundan dönmeyecekleriydi. Müşriklerin bu tavrı üzerine Kuran-ı Kerim “Ataları hiçbir şey bilmiyor ve doğru yol üzerinde bulunmuyor iseler de mi (ona uyacaklar)?”²⁴³ diyerek onların bu tavrının yanlışlığını alaylı bir şekilde ifade etmekte, bu ve buna benzer birçok ayette²⁴⁴ atalarından gelen dine değil, doğru bir şekilde araştırarak gerçek dine inanmalarını emretmektedir.

3. Bütün Dinlerin Birliği

Bahaîler geçmiş bütün dinlerin temellerinin aynı olduğuna inanmaktadırlar. Bahaîlikte geçmiş tüm Peygamberlerin, makam ve amaç yönünden eşit olduklarına inanılır. Onlara göre; Peygamberlerin hepsi, Tanrı'nın kutsal ağacının büyümesine yardım eden İlahi bahçıvanlardır. Bahailer genel bir dinde birleşmektedirler.²⁴⁵

Daha önce de ifade ettiğimiz gibi Bahaîler günümüzde yaşanan din ve mezhep kavgalarının sebebini herkesin atalarından getirdikleri inançlara körü körüne inanmasına bağlamaktadırlar. Onlara göre bu kavgalarını bitmesinin tek yolu herkesin gerçeği tarafsızca araştırmasına bağlıdır. Bütün dinlerin özü bir olduğundan, gerçek tarafsızca araştırılırsa herkes doğru dine ulaşacak ve bu kavgalar da son bulacaktır. Bahauallah bu konuda şöyle demektedir; “Tanrı'nın bütün dünyanın iyileşmesi için

²⁴² Fatheazam, *Yeni Bahçe*, s. 70.

²⁴³ Maide, 112. ayet.

²⁴⁴ Bkz. Bakara, 170. ayet; Maide 112. ayet

²⁴⁵ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, s. 17.

takdir buyurduğu en yüksek çare ve en kuvvetli vasıta, bütün milletlerin tek bir evrensel emir, tek bir ortak dinde birleşmeleridir. Bu; usta, kudretli ve ilhamlı bir Hâkimin kudreti dışında hiçbir şekilde başarılmaz.”²⁴⁶

Abdülbaha'nın şu sözleri de dinlerin birliği prensibine vurgu yapmaktadır; “Hz. Bahau'llah'ın talimleri, insanları birbirinden ayıran din düşmanlığını ve nefretini insan kalbinden kaldırır. Bütün dinleri anlaşmaya ve birliğe götürür. Bu nefretler, bu düşmanlıklar, bütün bu taassuplar; müsamahasızlık ve anlaşmazlıktan meydana gelmiştir. Bu anlaşmazlıklar ortadan kalkınca dinlerin hakikatinin birliği görülecektir. Çünkü ilahi dinlerin esası birdir.”²⁴⁷

Görüldüğü gibi Bahaîler bütün dinlerin esasta bir olduğuna, dolayısıyla din kavgalarının anlamsız olduğuna inanmaktadırlar. Eğer herkes önyargısız bir şekilde araştırma yapacak olursa gerçek dine (ki bu din Bahaîliktir) ulaşacak ve kavgalar son bulacaktır. Ancak unutulmaması gereken bir şey vardır ki; her din bu iddiayı ortaya koyar. Esasen din kavgalarının bir sebebi de her din mensubunun, diğer insanları kendi dininde birleşmeye zorlamasıdır. Dolayısıyla Bahaîlerin ortaya koydukları bu prensip sosyolojik olarak din kavgalarını önlemekten uzaktır.

4. Din ve Bilim Arasındaki Ahenk

Bahaîlere göre insanlığın ilerleyebilmesi için iki şeye ihtiyaç vardır ki bunlar din ve bilimdir. Bilim olmazsa din; hurafe ve batıl inançlardan ibaret olur. Aynı şekilde din olmazsa da bilim insanlığı savaş, kavga ve kaosa sürükler. Bunların her biri tek başına yeterli değildir. İnsanların gelişebilmeleri için din ve bilimin birlikte çalışmasına ihtiyaç vardır.

Abdülbaha bu konuda şöyle demektedir; “Beşer bir kuşa benzer. Onun kanatları din ve ilimdir. O yalnız bir kanatla uçamaz. Eğer o yalnız din kanadıyla uçmak isterse; hurafelerin diyarına düşer ve eğer yalnız ilmin kanadıyla uçmak isterse; neticesi

²⁴⁶ Adanalı, a.g.e. s. 76.

²⁴⁷ *Dünya Medeniyetinin Doğuşu*, s. 22.

materyalizmin derin bataklığı olur. Din; bu hurafelerden, geleneklerden, ahmakça dogmalardan ayrıldığı ve ilimle ittifak ettiği zaman dünyada meydana gelecek olan birleştirici ve temizleyici büyük bir kuvvet olacak; harpleri, anlaşmazlıkları, uyuşmazlıkları ve kargaşaları temizleyecek ve o zaman insanlar Allah'ın sevgisinin kuvveti altında birleşeceklerdir.²⁴⁸

İnsanların geçmişten bu güne kadar bilim ve teknolojiye çok ilerlediğini, gelecekte de ilerlemeye devam edeceğini söyledikten sonra manevi gelişme olmadan bu maddi gelişmelerin insanlığa bir yarar getirmeyeceği üzerinde durmaktadırlar. Onlara göre; ilim bizi aletlerle donatır, din ise onları nasıl kullanacağımızı söyler. Eğer bir balta veya orak doğrulukla kullanılırsa çok faydalıdır. Fakat eğer bir katil balta veya orak kullanırsa, aynı faydalı alet tehlikeli bir alet durumuna gelir. Nitekim onlara göre bugünkü dünya karışıklığının nedeni ilmin silah olarak kullanılan aletleri insanlara temin etmesidir. Çünkü onlara bu aletleri en iyi şekilde nasıl kullanacaklarını öğreten dinleri yoktur. Diğer taraftan ilmi terk eder, nedenleri çözümlenmek için aklımızı kullanmazsak din; cehalet ve hurafeden başka bir şey olmayacaktır.²⁴⁹

İslamiyet'in de üzerinde durduğu ve Kuran-ı Kerim'de sık sık insanlara akletmelerinin emredilmesi, dini hurafe ve batıl inançlara saplanmaktan kurtulmasında çok önemlidir. Akıl olmadan dinin doğru bir şekilde anlaşılıp uygulanması, insanlığın gelişerek medeniyet üretmesi imkânsızdır. Görüldüğü gibi Bahailik de bunun üzerinde durmaktadır. Bilim insanlara gelişme ve medenileşme imkânı verir. Din ise insanların, bilimin getirdiği bu yenilikleri doğru amaçlar doğrultusunda kullanmalarına imkân verecek ahlaki aşılardır. Bahaîliğin de üzerinde durduğu din ile bilim arasındaki ahenk bu şekilde özetlenebilir.

5. Kadın-Erkek Eşitliği

Bahaîlerin üzerinde durdukları öğretilerden bir tanesi de kadın-erkek eşitliğidir. Onlara göre kadın-erkek arasında Allah katında hiçbir farklılık yoktur. Abdülbaha bu

²⁴⁸ *Dünya Medeniyetinin Doğuşu*, s. 23.

²⁴⁹ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, s. 79.

konuda şöyle demektedir; “Erkek ve kadın her ikisi insanoğlu olup, Tanrıya göre eşittirler. Her biri, İlahi Yaratıcının planında birbirlerinin tamamlayıcısıdır. Tanrı yegâne farkları hareket ve işlerindeki saflık ve doğruluktur. Tanrı tarafından tercih edilen, yaratana ruhi benzerlik ve hayalde en yakın olandır.”²⁵⁰

İnsanlığın gelişip, ilerleyebilmesi için kadınların da eğitilmesi ve geliştirilmesi gerektiğine inanan Abdalbaha, insanlık âlemini iki kanatlı bir kuşa benzetmektedir. Bu kanatlardan bir tanesi erkek, diğeri ise kadındır. Kanatlardan her ikisi de eşit derecede gelişemediği sürece kuş uçamaz. Yani kanatlardan bir tanesi zayıf kalacak olursa, kuşun uçması mümkün değildir. Bunun gibi, kadın âlemi fazilet ve erdemlikte erkek âlemine eşit olmaz ise, insanlığın başarı ve gelişmesi, erişmesi gereken düzeyin gerisinde kalacaktır.²⁵¹

İnsanlar arasında geçmişten beri kadın-erkek arasında fark olduğu, kadının her zaman aşağı görüldüğü, kadına ve erkeğe eşit haklar verilmediği üzerinde duran Bahaîler bunun eğitimden kaynaklandığını vurgulamaktadırlar. Bahauallah bu konuda şöyle demektedir; “Şimdi, tabiatın iki alçak krallığında (bitki ve hayvan âlemi) bir cinsin diğeri üzerinde üstünlüğü hususunda bir sorun olmadığını gördük. İnsanlık dünyasında ise büyük fark buluruz. Dişi cins aşağılık muamelesi görüyor, eşit hak ve imtiyaza sahip olmasına izin verilmiyor. Bu durum tabiattan dolayı değil, eğitimden dolayıdır. İlahi yaratılışta böyle bir ayırım yoktur. Tanrı yanında hiçbir cinsin diğeri üstünlüğü yoktur.”²⁵²

Çağlar boyunca devam eden kadın-erkek eşitsizliğinin nedenini eğitime ve kadına kendini geliştirmesi için yeterli imkânların verilmemesine bağlayan Bahaîler; yaratılışta kadın-erkek arasında bir fark olmadığını, insanlar arasındaki bu yanlış intibanın ise ancak eğitimle düzeltilebileceği üzerinde durmaktadırlar. Kadına imkânlar verildiği sürece erkekler eşit olduğunun görüleceğini söyleyen Bahaîler kadının bazı yönlerden erkekten üstün olduğunu iddia etmektedirler. Kadının daha

²⁵⁰ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, s. 75.

²⁵¹ *Kadın*, Umumi Adalet Evi Araştırma Bölümü Tarafından Derlenmiştir, çev: Mehmet Ülgen, Işık Yayın Evi, Adana 1990, s. 13.

²⁵² Fatheazam, *Yeni Bahçe*, s. 75.

müşfik, daha duyarlı ve altıncı hissinin daha kuvvetli olması bakımından erkekten ileride olduğunu ifade etmektedirler.²⁵³

Bahaîlerin kadın-erkek eşitliğine, kadının hiçbir faaliyette erkekten geri bırakılmamasına vurgu yapmalarına rağmen, Umumi Adalet Evi üyeliğine sadece erkekleri seçmeleri bütün bu eşitlik iddialarına ters düşmektedir. Mahalli ve Milli Mahfil üyeliğine seçilebilen kadınların, Umumi Adalet Evi'ne seçilememelerinin nedeni açıklanmazken, Abdulbaha “İlahi hikmetin bir gereği olan bu meselenin sebebi çok geçmeden gün gibi aşikâr ortaya çıkacaktır”²⁵⁴ demekle yetinmektedir.

6. Taassupların Kaldırılması

Bahaîlere göre geçmişteki tüm savaşlar, cinayetler ve dökülen kanlar çeşitli taassuplar nedeniyle olmuştur. İnsanlar; ülkeleri ve dinleri yüzünden savaşmış ve dünyaya yıkıntı, milyonlarca insana da ölüm getirmişlerdir. Bu meyanda Bahauallah insanlığı felakete sürükleyen ter türlü dini, ırki ve diğer tür taassupların unutulması gerektiğini öğütlemektedir. Çünkü ona göre insanlar taassuba bağlı kaldığı sürece barışa kavuşamaz.²⁵⁵

Abdulbaha taassupların kaldırılması ile ilgili olarak şöyle demektedir; “Eğer bu taassuplar ve düşmanlıklar din yüzünden ise, düşününüz ki din ahbaplık sebebi olmalıdır. Aksi halde meyvesizdir. Eğer bu taassup ırki taassupsa, düşünmek gerekir ki tüm insanlar bir millettir. Hepsi de Âdem ağacından gelmişler ve Âdem ağacının köküdürler. Bu ağaç birdir. Tüm milletler bu ağacın dalları, kişiler ise yaprakları, tomurcukları ve meyveleri gibidirler. Çeşitli milletlerin oluşması ve bunun sonucu kan dökme ve insanlık yapısının yıkılması, insanın cahil ve egoist düşünmesi sonucundan doğmuştur.”²⁵⁶

²⁵³ *Kadın*, s. 17.

²⁵⁴ *Kadın*, s. 13.

²⁵⁵ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, s. 68.

²⁵⁶ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, s. 69.

İnsanlar arasındaki savaşların nedenini taassuplara bağlayan Bahaîler, bu taassupların başında din taassubu, milli, ırki ve cinsi taassuplar ile vatani taassupların geldiğine inanmaktadırlar. İnsanların dinini, milletini, ırkını ve vatanını sevmesinin tabii olduğunu vurgulayarak, bunların sevilmesinde bir sakınca olmadığı söylemektedirler. Ancak eğer bunlar birer taassup ve kavga nedenine dönüştürülecek olursa, bunun sonucu milyonlarca insanın kanının akması olur. Öyleyse her türlü taassup terk edilmeli ve dünya barışı bu şekilde sağlanmalıdır.

7. Dünya Barışı

Bahaîlere göre dünya insanları, Tanrı haberinin doğruluğunu kabul edip, Tanrı'nın koymuş olduğu ruhani ve toplumsal yasalar üzerine kurulu yeni bir toplum oluşturmak için bilinçli olarak çalıştıkları zaman barış kurulacaktır ve geçmişteki habercilerin müjdelediği “barış ve adaletin altın çağı” açılacaktır.²⁵⁷

Bahai müelliflerden Neyir Özşuca genel barışı şu şekilde tanımlamaktadır; “Genel Barış, bütün milletlerin birbirleriyle iyi münasebetler kurarak, birlik ve beraberlik içerisinde yaşaması, yardımlaşma ve dayanışma halinde ve savaş tehlikesinden uzak, devamlı bir güvenlik içerisinde bulunma halidir.” Böyle bir durumda meydana gelecek her anlaşmazlık, Milletlerarası Yüce Mahkemeye havale edilecek ve orada hak ve adalet üzerine verilecek kararlar halledilecektir. Bu kararları Dünya Merkez Hükümetinin emrindeki milletlerarası kuvvetler tarafından icra ve infaz edilecektir. Bu takdirde savaşa başvurmaya gerek kalmadan bütün anlaşmazlıklar çözüme kavuşturulacaktır. Böyle bir ortamda savaş araç gereçleri ile ordulara gerek kalmayacak; yalnız ülkelerin iç güvenliklerinin sağlanmasına ve kanuni otoritenin yapıcılığı için küçük bir askeri kuvvet bulundurulacaktır.²⁵⁸

Bahaîlere göre bazı silahların yasaklanması ve bazı çatışmaların kaldırılmasıyla barış tam olarak sağlanamaz. Savaş sebeplerinin temelden kaldırılması ve kalıcı bir çözüm bulunması yolunda atılacak adımlar genel ve dünya çapında olmalıdır. Irkçılık,

²⁵⁷ Adanalı, *a.g.e.* s. 83.

²⁵⁸ Özşuca, *Bahâî Dini; Tarihi, Öğretileri ve Prensipleri*, s. 27.

insan birliğinin prensibine dayanan kanunlarla ortadan kaldırılmalıdır. Aşırı zenginlik ve fakirlik, büyük çalkalanmalara sebep olmaktadır. Bu her iki aşırı uç dünya arasında denge sağlanmalıdır. Milliyetçilik tüm insan ırkını sevmeye yolunu açmalıdır. Dini liderler, aralarındaki farklılıkları barış hatırı için ahenk içerisinde halletmelidirler. Kadınların özgürlüğünün kabul edilmesi barışa doğru atılacak yeni sosyal adımların temeli olacaktır. Genel bir eğitimle tüm dünya insanların sevmek öğretilmelidir. Genel bir yardımcı dilin kabulü gereklidir. Burada iki konu önemlidir; birincisi yukarıda belirtilen görüşleri kabul etmek; ikincisi kişinin davranışlarını, barış için kalıcı çözüme ulaşmayı sağlayacak ruhani prensiplere dayandırmasıdır.²⁵⁹

Esasen diğer bütün Bahaî prensipleri incelendiğinde bunların dünya barışını sağlamaya yönelik öğretiler olduğu görülecektir. Zaten bu prensiplerin birçoğu sadece Bahailik tarafından değil diğer bütün dinler tarafından da kabul edilen ilkelerdir. Ancak bunların pratikte uygulanmasının zorluğu ortadadır. Örneğin; günümüzde dünya devletlerinin birçoğu henüz kendi içerisinde barışı sağlayamazken, bütün insanların dünyada barış içerisinde yaşamalarını düşünmek bir ütopya gibi görünmektedir. Bir hükümetin kendi ülkesindeki birkaç milyon insanı yönetmekte zorlanırken, dünya çapında bir hükümetin dünyadaki milyarlarca insanı yönetmesi pratikte imkânsız gibi görünmektedir. Dünya Barışı ilkesinin uygulanabilmesi için bütün insanların iyi niyetli, ahlaklı ve erdemli olmaları şarttır. Zaten böyle bir durumda uluslar arası bir hükümet ve mahkemeye gerek kalmadan dünya barışı kendiliğinden oluşacaktır.

Abdülbaha'nın genel barış ile ilgili şu sözleri önemlidir; "Genel Barış sahası öyle tertip edilmelidir ki, bütün dünya cemiyeti ve dinleri isteklerini orada bulmalıdırlar. İşte Bahauallah'ın öğretileri de böyledir. Bütün dünya cemiyetleri; dini, ahlaki ve siyasi topluluklar; ideallerini Bahauallah'ın öğretilerinde bulacaklardır."²⁶⁰ Bu sözlerden anlaşılın o ki; Bahaîler dünya barışının kurulabilmesinin Bahauallah'ın öğretilerinin tüm dünya tarafından benimsenmesine bağlamaktadırlar. Yani bütün insanlar Bahauallah'ın öğretilerini benimseyip uyguladıkları takdirde dünya barışı gerçekleşecektir.

²⁵⁹ Marufi, *Nebe-i Azim*, s. 134.

²⁶⁰ Özşuca, *Bahai Dini; Tarihi, Öğretileri ve Prensipleri*, s. 29.

8. Genel ve Mecburi Eğitim

Bahailik'e göre; kız ve erkek çocukların eğitimi anne-babaya farzdır. Eğer anne ve babalar çocuklarının eğitimine muktedir oldukları halde bunu ihmal ediyorlarsa Ruhani Mahfil onları zorlamalıdır. Fakat fakirlerse, Ruhani Mahfil toplumun fonları sayesinde çocukların eğitimini sağlamalıdır. Bahauallah bu konuda şöyle demektedir; "Her babaya kız ve erkek çocuklarını okuma ve yazmada eğitilmesi emredilmiştir. Kim bu buyruğu ihmal ederse, Adalet Evi Üyeleri'nin görevi, eğer zenginse, ondan çocukların eğitimine gerekli olan parayı almaktır. Aksi halde, anne ve babası muktedir değilse, sorun Adalet Evi'ne devredilir."²⁶¹

Eğitimde kız-erkek eşitliğine vurgu yapan Bahailik erkek çocukları kadar kız çocuklarının eğitimine de önem verilmesini istemektedir. Hatta bu konuda kızların eğitiminin erkeklerden de önce olduğunu, çünkü kızların ileride anne olacak ve yeni nesli yetiştireceklerini Bahauallah şu sözleriyle anlatmaktadır; "Kızların eğitimi ve öğretimi erkek çocuklarıkinden daha önemlidir. Çünkü bunlar zaman gelir anne olarak çocuk yetiştirme görevini üzerlerine alırlar. Çocukların ilk eğiticisi annelerdir. Eğitim ve öğretimden yoksun bir kız çocuğu anne olunca o da kendi çocuğunun öğrenimden yoksun kalmasına sebep olur."²⁶²

Bahaîlere göre eğitim sadece okuma-yazmadan ibaret değildir. Çocuklar insan ırkına hizmet edebilecek şekilde eğitilmelidir. Bu eğitim her türlü ırkçı fikir ve düşünceden arındırılmalıdır. Eğitimin amacı, dünyanın bir ülke ve insanoğlunun onun vatandaşları olduğuna inanan, hizmet ve sevgilerini tüm dünyanın düzeltilmesine harcayan kadın ve erkeklerin yetiştirilmesi olmalıdır. İnsanlar bu eğitim metodunu benimsedikleri takdirde insan âleminin birliğini kurmak mümkün olacaktır.²⁶³

Bahailik'te eğitim ve öğretimin bütün dünyada tek tip olması gerektiğini vurgulanır. Böylece bütün çocuklar aynı eğitim ve öğretim yöntemleriyle yetişmiş

²⁶¹ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, s. 76.

²⁶² Özşuca, Neyir, *Bahai Dininde Şeri Hükümler ve İzahları*, Işık Yayınevi, Ankara 1984, s. 28.

²⁶³ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, s. 78.

olacaklardır. Bu, insan birliği idealinin küçük yaşlarda çocukların kalplerine yerleşmesini sağlayacaktır.²⁶⁴

Bahauallah'a göre okullarda önce dinsel prensipler öğretilmelidir. Böylece kutsal kitaplarda yer alan vaat ve korkutma, çocukları kötü şeyleri yapmaktan uzaklaştıracaktır. Fakat bu, öyle bir ölçüde yapılmalıdır ki, bilgisizce bir bağnazlık ve yobazlıkla sonuçlanarak çocuklara zararlı olmasın.²⁶⁵

9. Aşırı Zenginlik ve Fakirliğin Kaldırılması

Abdulbaha bir sözünde; “Hz. Bahauallah'ın öğretileri arasında en önemli prensiplerden biri, her insanın yaşamını sağlayacak günlük yiyecek ve kazanç araçlarında eşitlik hakkında sahip olma gerekliliğidir. İnsanların şartları öyle ayarlanmalıdır ki, fakirlik kalsın, rütbe ve durumuna göre herkes mümkün olduğu kadar rahatlık ve refaha ortak olsun.” demektedir.²⁶⁶

Bahaîlere göre; eğer bir toplumda bir tarafta haddini aşmış zenginler ile diğer tarafta yiyecek bulmakta bile güçlük çeken fakirler bir aradaysa, bu mevcut durum yanlış olup, çaresi bulunmalıdır. Bazılarının aşırı derecede zengin, bazılarının ise açlıktan ölecek kadar fakir olma durumunu kontrol edip geliştirecek bir organizasyon gereklidir. Aşırı zenginlik gibi, aşırı fakirlik de sınırlandırılmalıdır.²⁶⁷

Bahailik, dünyadaki aşırı zenginlik ve fakirliğin dengelenmesi için çeşitli iktisadi fikirler üzerinde durmuştur. Bahaî iktisat felsefesi; işbirliği, yardımlaşma ve toplumun menfaatinin kendi menfaatinden önce düşünülmesi üzerine kurulmuştur. Bu iktisat anlayışına göre; tüm doğal zenginlik kaynaklarının kullanılması, bütün beşere ait olmalı ve beynelmilel kanunların idaresi altında olmalıdır. Evrensel ekonomi, para, ölçü vb. tek birimlerin kullanılması gereklidir. Bahaî iktisadında tam eşitlik söz konusu değildir, onlara göre ekonomide denge sağlanmalıdır. Geçimin dengelenmesi

²⁶⁴ Adanah, *a.g.e.* s. 79–80.

²⁶⁵ Faizi, *Bahai Dini Hakkında Açıklamalar*, s. 65.

²⁶⁶ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, s. 81.

²⁶⁷ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, s. 81.

zorunluluğu vardır, yani fakirliğin olmamasıyla birlikte aşırı zenginlik de olmayacaktır.²⁶⁸

Bir Bahaî için çalışmak dinsel bir yükümlülüktür. İş, başkalarına yardım ruhu ile yapıldığında ibadet hükmündedir. Bahauallah, kademeli vergi prensipleri koyarak zenginlik ve fakirliği dengelemeye çalışmaktadır. Rahat yaşayacak kadar kazanan bir kimseden vergi alınmaz. Ancak bir kimsenin geliri ihtiyacından fazla ise bu kişi kamu fonuna vergi ödemeli ve bu vergi, o kimsenin gelir fazlası gerekli giderlerini aştığı oranda yükseltilmelidir. Diğer taraftan; hastalık, kıt bir hasat gibi kendi elinde olmayan nedenlerden dolayı kendi geçimini sağlamayacak durumda olanlara yardım fonundan yardımda bulunulmalıdır. Hiçbir insan belirli bir geçim seviyesinin altında bırakılmamalıdır.²⁶⁹

Bahailik'te zenginlerin zenginliklerini vermeleri emredildiği gibi, fakirlerin de dilenmesi yasaklanmıştır. Bahauallah, fakirlerin kendi hayatlarını kazanmak için Tanrı'ya güvenerek çalışmaları gerektiğini söyler. Toplumda hiçbir aylak zengin veya yoksulun, başkalarının emeğinin meyvesi ile yaşamasına izin verilmez.²⁷⁰

10. Evrensel Yardımcı Dil

Bahaîlere göre dünyadaki anlaşmazlıkların bir nedeni de insanların birbirlerinin dillerinden anlamamalarıdır. Her ülkenin değişik dili olduğundan, bir insan başka bir ülkeye gittiğinde kendini yabancı hisseder. Bahauallah'ın kanunlarından birisi de evrensel bir dilin dünyanın her yerinde öğretilmesidir. Böylece her insan kendi ana dili yanında bir de evrensel bir dil öğrenecektir. Bu durumda kişiler nereye giderlerse gitsinler birbirlerini anlayacakları için, kendilerini evlerinde hissedeceklerdir.²⁷¹

Abdülbaha 7 Ocak 1913 yılında Edinburg-İskoçya'da yaptığı bir konuşmada şunları söylemektedir; “Bu çağın gerektirdiği en büyük şey, insanlık âleminin birliğidir.

²⁶⁸ Marufi, *Nebe-i Azim*, s. 151–152.

²⁶⁹ Faizi, *Bahai Dini Hakkında Açıklamalar*, s. 69.

²⁷⁰ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, s. 83.

²⁷¹ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, s. 73.

Bu da, dil birliğinin sağlanmasına, yanlış anlamaların yok olmasına, gerçeğin görünmesine, bütün insanların sevgisine ve insanlık toplumunun en önemli şeyi olan anlatmaya ve anlamaya sebeptir. İnsanların her biri, dil birliği aracılığıyla bütün insanların düşüncelerinden haberdar olabilirler. İnsan dil birliği vasıtasıyla, eski çağların sırlarından haber alır ve mevcut bilimleri, fenleri ve teknikleri kolayca öğrenebilir. Akdes kitabındaki öğretilerden biri de şudur; Bir genel dil icat edilmelidir ve bütün okullarda öğretilmelidir.”²⁷²

Bahauallah’ın bütün dünyayı birleştirerek tek bir aile yapmak için geldiğini söyleyen Bahaîlere göre; bunun gerçekleştirilebilmesindeki en önemli unsurlardan birinin de dil birliğinin sağlanması olduğu üzerinde durmaktadırlar. Bahauallah, yeni bir dilin icat edilmesini veya mevcut dillerden birinin sečilerek dünya dili yapılmasını öğütlemektedir. Ancak yeni bir dilin icat edilmesi gibi bir şey mümkün görünmemektedir. Çünkü diller zamanla ortaya çıkan ve kendi gelişimlerini kendileri yapan unsurlardır. Bu durumda Bahailer’in bu ideallerini gerçekleştirmek için mevcut dünya dillerinden birini seçmeleri zorunlu hale gelecektir. Bahailer bu dilin milli camialar tarafından tayin edileceğini söyleseler de bu, pratikte pek mümkün görünmemektedir.²⁷³ Zira herkesin kendi dilinin dünya dili olmasını isteyeceği açıktır. Bu prensibin uygulanması konusundaki diğer bir sıkıntı da milletlerin kültür farklılıklarıdır. Her dil kendi kültürüne göre oluşmuştur ve o kültürle birlikte yaşamaktadır. Bu durumda bütün dünya kültürlerine birden uyum sağlayacak bir dilin var olması mümkün görünmemektedir. Kaldı ki böyle bir dünya dili seçilip, bu prensip uygulamaya konsa bile, bunun ne kadar faydalı olacağı tartışılmalıdır. Çünkü kültürler dille birlikte var olurlar. Evrensel bir dilin bütün dünya milletleri tarafından kullanılması durumunda, mahalli diller bir süre sonra unutulacak, dolayısıyla kültürler de ortadan kalkacaktır. Bahaîlerin bu ve benzeri sorunları ele alıp, bunlara çözüm getirdiklerine kaynaklarında rastlanmamaktadır.

²⁷² Marufi, *Nebe-i Azim*, s. 148.

²⁷³ *Dünya Medeniyetinin Doğuşu*, s. 25.

11. Milletlerarası Bir Mahkemenin Kurulması

Bahailik, devletler arasındaki ilişkileri düzenleyecek beynelmilel yüce bir mahkemenin kurulmasını teklif eder. Bu mahkeme, uluslar arası hükümler ve kararlar vermeli, bu kararların infazı için güçlü bir çaba sarf etmeli ve devletlerarası ilişki ve kararları temin etmelidir. Dünya liderlerinden veya devletlerin temsilcilerinden oluşan böyle bir divan veya mahkeme kurulmadıkça insanlık âlemindeki savaş ve saldırıların önüne geçilemez. Zira Bahaîlere göre günümüzde devletlerarasında yaşanan ihtilaf ve savaşların nedenlerinden bir tanesi de uluslararası böyle bir mahkemenin olmayışıdır.²⁷⁴

Bahaîliğin öngördüğü bu divan, milli hükümetleri organize eden kişiler ve dünyadaki devletlerin temsilcilerinden oluşmaktadır. Bu divanın üç özelliği vardır: Bunlardan birincisi; devletlerarası ilişkileri düzenleyen beynelmilel hukuk ve kanunları koyması, ikincisi; uluslar arası uyumsuzlukları incelemesi ve bunlar hakkında kararlar vermesi, üçüncüsü ise; verdiği bu kararların icrasında güçlü bir şekilde çaba sarf etmesidir.²⁷⁵

Bahaîliğin öğretileri incelendiğinde, tümünde bütün dünyayı birleştirme amacını açık bir şekilde görmekteyiz. Keza Bahaîler, Bahauallah'ın tüm dünya insanlarını birleştirmek ve onları aynı ailenin üyeleri yapmak için geldiğini söylemektedirler.²⁷⁶ Bahauallah ve Abdalbaha'nın da birçok sözünde bunu görmekteyiz. Bu açıdan bakıldığında Bahaîliğin; din içinde mezhepleşmeye ve herkesin kendi dili ve kültürünü yaşamasına izin veren ve farklılıkları bir zenginlik olarak nitelendiren İslamiyet'ten oldukça farklı olduğu görülmektedir.

Bahaîler, bu öğretilerindeki amaçlarının kültürleri ve farklılıkları ortadan kaldırmak değil, "çoklukta birlik" olduğunu söylemektedirler. Onlara göre çoklukta birlik; "dünya milletlerinin her birisinin milli özellikleri çeşitli olmakla beraber, yani lisan, yazı, edebiyat, coğrafi sınırlar, sanat, müzik, hükümet ve kanunları ayrı ve farklı olmasına rağmen tümünün evrensel bir kuruluşun üyeleri olabilmeleridir."²⁷⁷ Ancak

²⁷⁴ Marufi, *Nebe-i Azim*, s. 156.

²⁷⁵ Marufi, *Nebe-i Azim*, s. 157.

²⁷⁶ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, s. 73.

²⁷⁷ Marufi, *Nebe-i Azim*, s. 158.

bütün insanların aynı eğitimden geçmeleri, aynı dili konuşmaları, aynı mahkemeye ve aynı iktisadi kurallara bağılı olmaları durumunda farklılıkların tamamen ortadan kalkacağı ve insanların tek tip haline gelecekleri açıktır. Bunu gerçekleştirmenin güçlüğü yanında, böyle bir idealin gerçekleşmesi durumunda ortaya çıkacak olumsuzluklar da düşünülüp tartışılmalıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

BAHAİ DİNİNDE İBADETLER VE MUAMELAT

A. İBADETLER

İbadet sözlükte “boyun eğme, alçak gönüllülük, itaat, kulluk, tapma, tapınma” anlamlarına gelmektedir. Dini bir terim olarak ibadet; insanın Allah’a saygı, sevgi ve itaatini göstermek, O’nun hoşnutluğunu kazanmak niyetiyle ortaya koyduğunu belirli tutum ve gerçekleştirdiği davranışların ortak adıdır.²⁷⁸ İlahi olsun olmasın, bütün dinlerin çeşitli ibadet biçimlerinin olduğu görülmektedir. Bu durum, kulun kalbindeki inanç ve bağlılığı dışa vurma isteği ile açıklanabilir.

Bahailik’te ibadetin ne olduğunu Abdalbaha şu şekilde tanımlamaktadır; “Tüm yetenek ve çabası ile bir tabaka kâğıt yapan ve bütün gününü onu kusursuz hale getirmek için kullanana bir kişi Tanrı’yı övmüş olur. Kısacası, insanın içinden gelerek gösterdiği her türlü uğraş ve çaba, eğer en yüksek saiklere ve insanlığa hizmet etme isteğine dayanıyorsa ibadettir. İbadet, insanlığa hizmet etmek ve insanların ihtiyacını karşılamaktır.”²⁷⁹ Dikkat edilirse bu tanım İslamiyet’teki “Allah rızasını kazanmak amacıyla yapılan her türlü güzel iş ibadettir.” tanımına benzemektedir. Elbette her dinde olduğu gibi Bahailik’te de özel şekillerde yapılan belli ibadetler mevcuttur. Bunlardan bazıları namaz, oruç, zekat, hac ve duadır.

Bahaîler ibadetlerin Allah korkusuyla değil, Allah sevgisiyle yapılması gerektiğini sıkça vurgulamaktadırlar. Abdalbaha da konu ile ilgili şunları söylemektedir; “Tanrı’dan veya cehennemden korktuğunuz yahut Tanrı’nın ihsanına ve cennetine erişmek maksadıyla ibadet etmeyiniz. Tanrı’ya ibadetiniz O’nu sevdiğiniz için olsun. En yüce ibadet budur.”²⁸⁰

²⁷⁸ Koca, Ferhat, “İbadet”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, Cilt 19, TDV Yayınevi, İstanbul 1999, s. 233.

²⁷⁹ Faizi, *Bahaî Dini Hakkında Açıklamalar*, s. 48.

²⁸⁰ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer’i Hükümler ve İzahları*, s. 7.

1. Abdest

Bahaî ibadetlerden önce abdest almak şartı vardır. Bahaî abdesti el ve yüzün yıkanmasından ibarettir. Abdestte amaç sadece maddi bir temizlik değil, aynı zamanda ruhani olarak ibadete bir ön hazırlığın yapılmasıdır. Zira bir kişi banyodan yeni çıkmış olsa bile ibadet için abdest alması gereklidir.²⁸¹

Abdest suyu temiz ve akan bir su olmalıdır. Suyun çok soğuk olması durumunda onu ısıtarak kullanmak caizdir.²⁸² Bahailik'te her namaz için yeni bir abdest alınması gereklidir. Yani bir abdestle birden fazla vakit namaz kılınmaz. Ancak iki namaz öyle vakti kılınacaksa her ikisi için tek abdest yeterlidir.²⁸³

Abdest alınırken okunan bir takım dualar vardır. Elleri yıkarken; “Ey Tanrım! Elimi öyle güçlendir ki, Kitabını bütün dünyanın ordularının sarsamayacağı bir sağlamlıkta tutabilisin. Onu, kendinin olmayan şeylere sahip olmaktan korusun. Gerçekten sen güçlü ve tükenmez kudret sahibisin.” duası okunur.

Ardından yüz yıkanır ve yıkanırken şu dua okunur; “Rabbim! Yüzümü yüzüne çevirdim. Onu yüzünün nuruyla nurlandır ve senden başkasına yönelmekten korusun.”²⁸⁴

Abdest alacak su bulanamayan kimsenin “En temizlerin en temizini Allah'ın adıyla” sözünü beş kere tekrarlaması yeterlidir.²⁸⁵ Sadece namazdan önce değil, sabah ve akşam günlük duaların okumasından, adetli bir kadının söyleyeceği duanın okunmasından, günde 95 kere “Allah'u Ebha” denmesinden ve diğer tüm ibadetlerden önce abdest almak şarttır.

2. Namaz

Bahaî dininde namaz, Tanrı ile kul arasındaki önemli bir ibadet olarak kabul edilir. Onlara göre namaz; inançla ve samimi bir yürekle Allah'ı anmaktır.²⁸⁶

²⁸¹ Bahauallah, *Akdes*, s. 132–133.

²⁸² Özsuca, *Bahaî Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 7.

²⁸³ Bahauallah, *Akdes*, s. 132.

²⁸⁴ Özsuca, *Bahaî Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 13.

²⁸⁵ Bahauallah, *Akdes*, s. 22.

²⁸⁶ Özsuca, *Bahaî Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 7.

Bahaîlikte namaz ergenlik çağına gelmiş kadın ve erkek her Bahaî için farzdır. Bu husus *Kitab-ı Akdes*'te şu şekilde ifade edilmektedir; “Sizin ve atalarınızın Rabbi olan Tanrı’dan namaz ve oruç, ergenlik yaşından itibaren size farz olundu.”²⁸⁷ Bahaîler için namaz ergenliğin başlangıcı olarak kabul edilen 15 ile ibadetten muafiyetin başlangıcı olan 70 yaşları arasında kılınır. 15 yaşından küçük çocuklar ile 70 yaşını geçmiş kişiler namazdan muafırlar.²⁸⁸ Bahaî namazı tek başına, kimseye uyulmadan ve kimsenin çağrısına gerek kalmadan kılınır. Bahaî dininde yalnızca cenaze namazı topluca kılınır.²⁸⁹

Akdes kitabında “Ayetleri indiren Allah’a öğle, sabah ve akşam sunacağınız dokuz rekât namazı farz kılındı. Allah’ın Kitabı’nın bir emri olarak sizi daha fazlasından affettik.”²⁹⁰ şeklinde ifade edildiği üzere Bahailik’te günlük dokuz rekât namaz kılmak ergenlik çağına gelmiş her Bahai için farzdır. Ancak bugün Bahaîlerin kıldıkları namaz günlük dokuz rekât şeklinde değildir. Aşağıda da genişçe anlatacağımız üzere, Bahailik’te, Büyük Namaz ve Küçük Namaz günde bir kere, Orta Namaz ise üç kere kılınır ve bir Bahaî’nin bunlardan herhangi birini seçip kılması o gün için yeterlidir.

Adet görmekte olan kadınlar namaz ve oruçtan muaf tutulmuşlardır. Bunun yerine, abdest aldıktan sonra, bir günün öğle vakti ile ertesi günün öğle vakti arasında doksan beş kere “İhtişam ve Cemal sahibi Allah her şeyden münezzehtir.” demeleri yeterlidir.²⁹¹

Namaz; Bahaî kıblesi olan Bahauallah’ın gömülü olduğu Akka şehrine yönelerek kılınır. Namaza başlanmadan önce el ve yüzün yıkanmasından ibaret olan Abdest alınır. Bahaî dininde günlük olarak kılınan üç namaz vardır. Bunlar; büyük namaz, orta namaz ve küçük namazdır. Bunların haricinde gerekli durumlarda kılınan kaza namazı ve cenaze namazı bulunmaktadır.

²⁸⁷ Bahauallah, *Akdes*, Ankara 2003, s. 22.

²⁸⁸ Bahauallah, *Akdes*, s. 21.

²⁸⁹ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer’i Hükümler ve İzahları*, s. 7.

²⁹⁰ Bahauallah, *Akdes*, s. 23.

²⁹¹ Bahauallah, *Akdes*, s. 23.

a. Büyük Namaz

Büyük namaz günde bir defa, günün herhangi bir vaktinde kılınır. Bu namaz için gün içerisinde özel bir vakit yoktur. Kişi ne zaman isterse o zaman kılabilir.

Büyük namazın kılınışı şöyledir;

Namaz kılacak olan kimse ayağa kalkarak kibleye (Akka şehri) döner ve sağına ve soluna bakar. Ardından şöyle der; “Ey isimlerin ilahı ve göğün yaratıcısı. Namazımı, senin güzelliğini görmekten beni alıkoyan perdeleri yakacak bir ateş ve vuslatın denizine iletecek bir ışık yapmanı, senin yüceler yücesi ve nurlular nurlusu Gayb Matlalarının yüzü hürmetine senden dilerim.”

Ardından eller Allah’a kunut için yukarı kaldırılır ve şöyle denir; “Ey âlemin maksudu ve Ümmetlerin Mahbubu; beni, özgenden kesilmiş ve hareketleriyle bütün varlıkları harekete getiren ipine yapışmış olarak sana yönelmiş görüyorsun. Rabbim! Ben kulunum ve kulunun oğluyum. Senin istek ve iraden karşısında emrine hazır duruyorum. Senin hoşnutluğundan başka bir isteğim yoktur. Kuluna, sevdiğin ve hoş gördüğün gibi muamele etmeni, Rahmet denizin ve fazl güneşin namına senden dilerim. Senin anılmaktan ve övülmekten münezzeh olan izzetine yemin olsun ki, senden ne gelirse kalbimin isteği ve gönlümün sevdiği odur. İlahi! İlahi! Emel ve amellerimle değil, yer ve gökleri kaplayan iradene bak. Ey Ümmetlerin Maliki! Senin ismi azâmına yemin olsun ki, istediğin istediğim ve sevdiğin sevdiğimdir.”

Sonra secdeye²⁹² gidilir ve şöyle denir; “Sen özgenin vasıflandırmasıyla vasıflanmaktan ve özgenin tanıtmasıyla tanınmaktan münezzehsin.”

Ardından tekrar ayağa kalkılır ve şöyle denir; “Rabbim! Âlemlerinden her bir âlemde anıldığın müddetçe ve saltanatın süresince özümün baki kalması için namazımı bana hayat kevseri kıl.”

Sonra yine eller kunut için yukarı kaldırılır ve söyle denir; “Ey ayrılığa can ve ciğerlerin eriyip, sevgisiyle cihanda bulunanların tutuştuğu kimse! Ey boyunların

²⁹² Bahaîlerin secdesi Müslümanların secdesi gibidir.

maliki! Katından olandan beni men etmemeni ufukları teshir etmeye vasıta ittihaz buyurduğun ismin yüzü hürmetine, senden dilerim. Rabbim! Görüyorsun ki, ben garip, senin azamet kubbelerinin gölgesinde ve rahmetinin civarında bulunan yüce yurduna koşuyorum. Asi olan ben, senin gufran denizinde, ben zelil senin izzet sahana, ben fakir senin zenginlik ufkuna varmak istiyorum. İstedığın gibi yaparsın, Tanıklık ederim ki sen, işinde mahmud, hükmünde muta, emrinde muhtarsın.”

Ardından eller kaldırılarak üç kere tekbir²⁹³ getirilir ve rükûya²⁹⁴ gidilir ve şu dua okunur; “İlahi! Organlarım ve vücudumda bulunan ruhumun titrediğini ve senin ibadetinin sevincinde olduğunu, seni anmak ve seni övmek aşkı içerisinde bulunduğunu görüyorsun. Senin beyan melekûtunda ve senin ilim ceberutunda neye tanıklık ettiyse o da ona tanıklık ediyor. Rabbim! Kendi fakirliğimi ispat edip senin bağış ve zenginliğini yüceltmek, kendi aczimi gösterip senin kudret ve iktidarını belirtmek maksadıyla bu yerde sende olanın hepsini senden dilemek istiyorum.”

Sonra doğrulup eller bir kez daha kunut için kaldırılır ve şöyle denir; “Senden başka aziz ve vehhab tanrı yoktur. Başlangıçta ve sonra hüküm sahibi Tanrı ancak sensin. İlahi! İlahi! Affin beni cesaretlendirdi. Rahmetin beni kuvvetlendirdi. Sesin beni uyandırdı. Fazlın beni kaldırıp sana kılavuzladı. Yoksa ben kim oluyorum ki senin yakınlık şehrinin kapısı önünde durayım veya senin irade semanın ufkundan parlayan nurlara yöneleyim. Rabbim! Görüyorsun ki yoksulun biri bağış kapını çalıyor ve faninin biri senin cömert ellerinden abıhayat içmek istiyor. Ey isimlerin mevlası! Her bir halde emir senden. Ey semayı yaratan! Her bir halde teslim ve rıza benden.”

Ardınlar eller üç kere yukarı kaldırılır ve “Tanrı her büyükten daha büyüktür.” denir. Bundan sonra tekrar secdeye gidilir ve şu dua okunur; “Sana yakın duranların zikirleri, senin yakınlık semana çıkamaz. Temiz yüreklilerin gönül kuşları, senin kapının önüne varamaz. Senin sıfatlarından mukaddes ve isimlerinden münezzeh olduğuna tanıklık ederim. Yüceler yücesi ve nurlular nurlusu Tanrı ancak sensin.”

Secdeden sonra oturulur ve şöyle denir; “Her şeyin, Mele-i alanın, yüce cennetin ve onun ötesinde Ebha ufkundan azamet dilinin şahadet ettiğine ben de şahadet

²⁹³ Bahailik’te tekbir “Allahu Ebha” şeklinde söylenmektedir.

²⁹⁴ Bahailerde rükû, Müslümanlarda olduğu gibi eller dizlere konulup eğilerek yapılır.

ederim. Sen gerçekten Tanrı'sın. Senden başka Tanrı yoktur. İnsanlar arasında görünen kimse ise, gizli sır ve saklı remiz olup "kâf" harfi kendi rüknü bulunan "nun" harfine onun vasıtasıyla iktiran etti. Onun ismi, Kalem-i Ala tarafından yazılmış, yerin ve göğün Rabbi olan Tanrı'nın kitaplarında anılmış olduğuna şahadet ederim."

Oturuş yapıldıktan sonra üçüncü rekâtı kılmak üzere tekrar ayağa kalkılır ve şöyle denir; "Ey varlığın ilahı ve hem görünenin hem görünmeyenin maliki! Gözyaşlarımı ve ahlarımı görüyorsun. Sızlanış ve haykırışımı, kalbimin iniltisini işitiyorsun. İzzetine yemin olsun! Suçlarım beni senden uzak tuttu ve sana yaklaştırmadı. Günahlarım beni senin mukaddes huzuruna gelmekten alıkoydu. Rabbim! Sevgin beni perişan etti. Ayrılığın beni bitirdi. Uzaklığın beni yıktı. Bu muhataralı çölde senin ayaklarının bastığı yer, bu fezada seçkinlerinin, 'Lebbeyk! Lebbeyk' sesleri, vahyin güzel kokuları ve zuhur fecrinin nesimleri yüzü hürmetine senden diliyorum ki, cemalini ziyaret etmeyi ve kitabında yazılı olanla amel eylemeyi bana takdir buyurasın."

Sonra üç kere tekbir alınır ve tekrar rükuya gidilerek şu dua okunur; "İlahi! Hamdolsun sana ki, beni zikrine ve senana müeyyit eyledin. Ayetlerine maşruk olanı bana tanıttın. Rububiyetine hazi ve ulûhiyetine haşi ve ulu dilinden çıkana muterif kıldın."

Ardından doğrularak şu dua okunmalıdır; "İlahi! İlahi! Günahım, belimi kırdı ve gafletim beni helak etti. Her ne zaman kendi kötü halimi ve senin iyiliğini düşünürsem, içim kan ağlıyor ve kanım damarlarımda kaynıyor. Ey âlemin maksudu! Cemaline yemin olsun ki, yüzüm san dönmeye utanıyor ve ümit ellerim, senin kerem göğüne kalkmaya sıkılıyor. İlahi! Ey yerin ve arşın Rabbi! Görüyorsun ki gözyaşlarım beni zikir ve senandan alı koyuyor. Ey varlığın maliki! Dostlarına cömertliğine yakışır tarzda muamele eyle. Ey görünen ve görünmeyenin sultanı! Bunu senden melekût ayetlerin ve ceberut sırların namına diliyorum."

Bu dua da okunduktan sonra üç kere tekbir alınır ve secdeye gidilir. Secdedeyken şu dua okunmalıdır; "Ey Tanrımız! Beni sana yaklaştıracak şeyi bizim için indirdiğinden kitaplarında ve sahifelerinde indirdiğin bütün iyi şeyleri, bize nasip

kıldığından dolayı sana hamdolsun. Rabbimiz! Zan vehim askerlerinden bizi korumanı senden dileriz. Aziz allâm sensin.”

Secde yapıldıktan sonra son oturuş yapılarak şu dua okunur; “İlahi! Seçkinlerinin tanıklık ettiğine ben de tanıklık ederim. Yüce cennette oturanların, büyük arı tavaf edenlerin itiraf ettiğini ben de itiraf ederim. Mülk ve melekut senindir, en âlemlerin ilahı!”²⁹⁵

b. Orta Namaz

Orta namaz sabah, öğle ve akşam olmak üzere günde üç kere kılınır. Sabah namazı, güneşin doğuşundan öğleye kadar; öğle namazı, öğle ile güneşin batışına kadar; akşam namazı ise, güneşin batışı ile bu batıştan iki saat sonraya kadar olan zaman dilimi içerisinde kılınmalıdır.²⁹⁶

Orta namazın kılınışı şöyledir;

Namaza başlanmadan önce eller yıkanır ve yıkanırken şu dua okunur; “Ey Tanrım! Elimi öyle güçlendir ki, Kitabını bütün dünyanın ordularının sarsamayacağı bir sağlamlıkta tutabilsin. Onu, kendinin olmayan şeylere sahip olmaktan korusun. Gerçekten sen güçlü ve tükenmez kudret sahibisin.”

Ardından yüz yıkanır ve yıkanırken şu dua okunur; “Rabbim! Yüzümü yüzüne çevirdim. Onu yüzünün nuruyla nurlandır ve senden başkasına yönelmekten korusun.”

El ve yüz yıkandıktan sonra kibleye dönülerek ayakta durulur ve şöyle denir; “Allah kendisinden başka Tanrı bulunmadığına tanıklık etti. Emir ve yaratılış onundur. Zuhurun maşırıkını ve Tur’un mükellimini meydana çıkararak odur. Onun zuhuruyla ki yüce ufuk parladı, sidret’ül münteha dile geldi ve şu nida yer ile gök arasında yükseldi: ‘Malik geldi, mülk ve melekût, izzet ve ceberut insanların mevlasına ve arş ile yerin

²⁹⁵ Özşuca, *Bahâî Dininde Şer’i Hükümler ve İzahları*, s. 9–13.

²⁹⁶ Özşuca, *Bahâî Dininde Şer’i Hükümler ve İzahları*, s. 9.

malikine mahsustur’.” Bir kimsenin bu duanın yerine “Allah kendisinden başka koruyucu ve kayyum Tanrı bulunmadığına tanıklık etti.” demesi de yeterlidir.

Ardından rukuya varılır ve şöyle denir; “Benim anmamdan ve benden başkalarının anmasından, benim nitelendirmemden, yerlerde ve göklerde olanların nitelendirmelerinden arınmışsın.”

Rukudan sonra doğrularak ayağa kalkılır ve kunut için eller yukarı kaldırılır. Bu esnada şu dua okunmalıdır; “Ümit parmaklarıyla merhamet ve bağış eteklerine yapışanların ümitlerini boşa çıkarma, Ey merhametliler merhametlisi.”

Sonra oturulur ve şu dua okunur; “Senin birliğine ve tekliline ve senden başka Tanrı bulunmadığına tanıklık ederim. Sen kendi emrini açıkladın, ahbine vefa ettin ve fazıl kapını bütün yerlerde ve göklerde bulunanlara açtın. Dünya işleri dolayısıyla sana yönelmekten geri kalmayan ve kendilerinde olanı sende olanın hatırı için feda eden dostlarına salât, selam, tekbir ve baha olsun. Sen yargılayıcı ve cömertsin.” Bu duanın yerine “Birliğine ve tekliline, senin Allah olup senden özge bir ilah bulunmadığına tanıklık ederim” duasını okuması da yeterli olmaktadır.²⁹⁷

c. Küçük Namaz

Küçük namaz, günde bir defa, öğle zamanından güneş batışına kadar olan zaman içerisinde bir ayetin okunmasından ibadet olan bir namazdır.²⁹⁸

Küçük namaz duası şu şekildedir; “Ey Tanrım! Seni tanımak ve sana tapmak için beni yaratmış olduğuna tanıklık ederim. Şu anda kendi güçsüzlüğüme ve senin gücüne, kendi yoksulluğuma ve senin zenginliğine tanıklık ederim. Senden başka koruyan ve var olan Tanrı yoktur.”²⁹⁹

²⁹⁷ Özşuca, *Bahâî Dininde Şer’i Hükümler ve İzahları*, s. 13–15.

²⁹⁸ Özşuca, *Bahâî Dininde Şer’i Hükümler ve İzahları*, s. 9.

²⁹⁹ *Bahâî Münacatları*, çev: Mecdi İnan, Menteş Matbaası, İstanbul 1973, s. 67.

d. Kaza Namazı

Yolculuk sırasında güvenli bir yerde durulursa kaçırılan namazlar için kaza yapmak gereklidir. Kaza namazının kılınışı şöyledir; Kaçırılan her namaz için bir kere secde yapılır (örneğin üç vakit namaz kaçırılmışsa üç kere secde yapılır) ve secde sırasında “Kudret, azamet, inayet ve lütuf sahibi Allah her şeyden münezzehtir.” duası okunur. Bu dua yerine “Allah her şeyden münezzehtir.” demek de yeterli olacaktır.

Secdeler tamamlandıktan sonra bağdaş kurularak oturulur ve “Mülk ve melekûtun maliki Allah her şeyden münezzehtir” sözleri on sekiz kere okunur.³⁰⁰ Böylece kaza namazları tamamlanmış olmaktadır.

e. Cenaze Namazı

Bahaî dininde ölünün arkasından yapılan bir takım cenaze işlemleri bulunmaktadır. Bunların başına cesedin yıkanması ve kefenlenmesi gelmektedir. Bir kimse öldüğünde, bu kişinin cesedi ilk önce su ile yıkanır ve ardından beş parçadan ibaret olan bir kefene sarılır. Cesedin parmağına “Tanrı tarafından yaratıldım, ondan başka her şeyden kesilerek, O’nun Rahman adına sarılmış bir halde O’na dönüyorum.” sözünün yazıldığı bir yüzük takılır.³⁰¹

Bu işlemlerin ardından cenaze duası okunur. Cenaze duası şu şekildedir; “Bu senin ‘kulun’dur. Sana ve ayetlerine inanıp özgeni bırakan kulunun ‘oğlu’dur. Ey günahları yargılayan ve ayıpları örten! Ona cömertlik göğüne ve inayet denizine yarasanı yap. Onu yer ve gök var olmazdan önce var olan büyük rahmetine kavuştur. Senden başka yargılayıcı ve kerem sahibi Tanrı yoktur.”³⁰²

Dua okunduktan sonra cenaze namazı kılınır. Bu namaz diğer namazlardan farklı olarak cemaatle kılınır. Cenaze namazının kılınışı şöyledir; Önce altı kere “Allah-u Ebha” demek olan tekbir getirilir. Ardından sıra ile ve her biri on dokuz kere olmak

³⁰⁰ Bahauallah, *Akdes*, s. 22.

³⁰¹ Ölen kişi çocuk ise, bu yüzüğün takılmasına gerek yoktur.

³⁰² Eğer ölen kişi kadın ise duadaki “kul” sözcüğü yerine “cariye” ve “oğul” sözcüğü yerine “kız” denilmesi gerekir.

üzere şu dualar okunur; “Biz hepimiz Tanrı’ya ibadet edenleriz.”, “Biz hepimiz Tanrı’ya secde edenleriz.”, “Biz hepimiz Tanrı’ya dua edenleriz.”, “Biz hepimiz Tanrı’yı ananlardanız.”, “Biz hepimiz Tanrı’ya şükredenlerdeniz.”, “Biz hepimiz Tanrı için sabredenlerdeniz.”

Bu işlemler bittikten sonra ceset; tahta, mermer veya camdan yapılmış bir tabut içerisinde mezara konur. Cesedin şehirden en fazla bir saat uzaklıktaki bir mezarlığa gömülmesi gerekir. Bir saatten daha uzak bir mesafedeki mezarlığa defnetmek caiz değildir. Yine ceset gömülürken, cesedin ayağı ravzay-ı mübarekeye çevrilmesi gereklidir.³⁰³

3. Oruç

Oruç kelimesi, sözlükte “bir şeyden uzak durmak, bir şeye karşı kendini tutmak” anlamına gelen Arapça savm kelimesinin Türkçedeki karşılığıdır. Terim olarak orucu “belirli kimselerin belirli zamanda belirli fiillerden belirli bir amaçla uzak durması” olarak tanımlamak mümkündür. Belirli bir süre yeme, içme ve cinsel ilişkiden uzak durma, perhiz yapma ya da belirli yiyecekleri yememe, sükût etme, ağzı ve kulağı kötü sözlerden uzak tutma vb şekillerde yerine getirilen oruç ibadetine hemen her dinde rastlamak mümkündür.³⁰⁴

İslamiyet’te oruç, tan yerinin ağarmasından güneşin batışına kadar her türlü yeme, içme ve cinsel isteklerden uzak durmaktır. Müslümanlar her yıl ramazan ayı boyunca oruç tutmakla yükümlüdürler. Ramazanın sonunda üç günlük Ramazan Bayramı kutlanır.

Bahaî dinindeki oruç; kişinin güneşin doğuşundan batışına kadar her türlü yeme içme ve kötü davranışlarından uzak durması demektir. 15 ile 70 yaş arasındaki her kadın ve erkek Bahaî’nin, Bahaî yılının son ayı olan Ala ayında, 19 gün boyunca oruç

³⁰³ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer’i Hükümler ve İzahları*, s. 46–48.

³⁰⁴ Yitik, Ali İhsan, “Oruç”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, TDV Yayınevi, cilt: 33, İstanbul 2007, s. 414.

tutması farzdır.³⁰⁵ Orucun farzıyeti *Akdes* kitabında şu şekilde belirtilmiştir; “Ey dünya insanları! Size belirli bir süre için oruç tutmayı emrettik ve onun bitiminde Nevruz’u sizin için bayram kıldık.”³⁰⁶

Şekil olarak İslamiyet’teki oruca oldukça benzeyen Bahaî orucu sadece yeme ve içmekten uzak durmayı değil, aynı zamanda nefsin isteklerinden de uzak durmayı gerektirmektedir. Abdulbaha bu konuda şöyle demektedir; “Oruç bir simgedir. Anlamı, nefsanî isteklerden el çekmektir. Demek isterim ki, insan maddi iştahlardan nasıl perhiz ederse, nefsanî istek ve iştahlardan da öyle el çekmelidir.”³⁰⁷

Bahaullah *Akdes* kitabında “Yolcu, hasta, hamile olanlar veya bebek emzirenler için oruç farz değildir. Onlar Allah’ın lütfunun bir işareti olarak bundan muaf tutulmuşlardır.”³⁰⁸ diyerek orucun yolcu, hasta, hamile olanlar ve bebek emzirenler için farz olmadığını belirtmektedir. Adet dönemindeki kadınların da oruç tutması farz değildir. Ancak bu durumda olan kadınlar her gün öğle üzeri doksan beş kere “Güzellik ve Cemal’e sahip olan Allah, her şeyden münezzehtir.” ayetini okumalıdır.³⁰⁹

Bahaî orucunun, Bahai yılının son ayı olan Ala ayı boyunca, yani on dokuz gün olarak tutulduğunu daha önce belirtmiştik. Bu dönem miladi takvimde 2 Mart-20 Mart arasında denk gelmektedir. Orucun bitimindeki günün güneşin batışından ertesi günün güneş batışı arasındaki zaman Oruç bayramı olarak kutlanmaktadır. Miladi olarak 21 Mart tarihine denk gelen bu gün aynı zamanda Bahaî yılbaşısıdır. Bugünle takvimin son ayı olan Ala ayı sona ermiş, ilk ay olan Baha ayı başlamış olur. Nevruz bayramı da denilen bu günde çeşitli dua ve lehivler okunur.³¹⁰

Oruç duası şu şekildedir; “Ey kudreti cihanları saran merhametli Tanrı! Bağış definelerinde gömülü ve cömertlik hazinelerinde saklı, göz görmedik incilere kavuşmak ümidiyle, Seni anmak ve Seni övmek için seherleri uykudan kalkan, emir ve iradene

³⁰⁵ Özsuca, *Bahaî Dininde Şer’i Hükümler ve İzahları*, s. 16.

³⁰⁶ Bahaullah, *Akdes*, s. 24.

³⁰⁷ Özsuca, *Bahaî Dininde Şer’i Hükümler ve İzahları*, s. 16.

³⁰⁸ Bahaullah, *Akdes*, s. 24.

³⁰⁹ Özsuca, *Bahaî Dininde Şer’i Hükümler ve İzahları*, s. 16.

³¹⁰ Özsuca, *Bahaî Dininde Şer’i Hükümler ve İzahları*, s. 16.

uyarak gündüzleri oruç tutan bu kul ve kölelerini görüyorsun. Ey kainatın dizginini elinde, isim ve sıfat melekutunu avucunda tutan! Kullarını bu gününde merhamet bulutundan yağdırdığın yağmurlardan mahrum buyurma; onları hoşnutluk denizinin serpintilerinden uzak tutma.”

“Ey Rabbim! Zerrelere Senin kudret ve saltanatına, ayetler Senin azamet ve iktidarına tanıklık ediyor. El âlemin İlahı! Ey kıdemin Maliki! Ey ümmetlerin sultanı! Buyruklarını ipine yapışan, Senin irade semandan görünen ahkâmına derhal baş eğen kullarına Sen acı.”³¹¹

4. Hac

Hac kelimesi İbranicede hag şeklinde olup, bayram veya bir şeyin etrafında dönmek, dolanmak gibi anlamlara gelmektedir. Arapçada; gitmek, yönelmek, ziyaret etmek anlamlarına gelen hac kelimesi dini bir terim olarak “kutsal kabul edilen mekânları dini maksatla ziyaret etmek” olarak tanımlanabilir. Kutsal mekân kavramı ve bu tür yerleri ziyaret tarih boyunca bütün inançlarda, çeşitli şekillerde var olmuştur. Kabileci, milli ve evrensel dinlerin hepsinde kutsal kabul edilen mekânlar ve bu mekânları ziyaret söz konusudur.³¹²

Bahaî dininde de hac yerine getirilmesi farz olan ibadetlerden bir tanesidir. Buna göre Bahaî erkeklerinin diledikleri bir zaman Bahauallah’ın sürgündeyken Bağdat’ta oturduğu evi veya Bab’ın Şiraz’daki evini ziyaret etmeleri farzdır. Hacı adayının bunlardan birini seçerek ziyaret etmesi yeterli olmaktadır. Adayın kendine yakın olanı seçmesinde bir sakınca yoktur. Baha dininde kadınlar haccetmekten muaf tutulmuşlardır.³¹³

Bahaîler “hac farzdır” dedikten sonra “durumu müsait olanlara” kaydını koymaktadırlar. Bahauallah haccın farziyetinin şartlarını şu şekilde saymaktadır; “Kendilerine izin verilebilecek kimselerin şu şartları haiz bulunmaları gerekmektedir;

³¹¹ *Bahaî Müinacatları*, çev. Meedi İnan, Baha Basım Dağıtım, İstanbul 2003, s. 81.

³¹² Harman, Ömer Faruk, “Hac”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, Cilt 14, TDV Yayınevi, İstanbul 1996, s. 382.

³¹³ Özsuca, *Bahaî Dininde Şer’i Hükümler ve İzahları*, s. 24.

Birincisi, sağlık durumu yerinde olması; ikincisi, para ve saire gibi yolculukta lüzumlu şeylerin mevcut olması ve hepsinden büyük şart bir kimsenin daha yerinde yurdunda iken izin almış olmasıdır.”³¹⁴

Bahaî haccının belli bir vakti yoktur. Kişi yılın herhangi bir zamanında hac yapabilir. Aday temiz bir elbise ve saçlarını kazımadan ziyarete ait özel tören³¹⁵ ve duaları yaparak bu görevi yerine getirir. Kişi hacca gidip geldikten sonra hacı sayılmakla birlikte bu unvanı kullanmaz.³¹⁶

5. Mali İbadetler

Bahaî dininde yapılması farz olan mali ibadetler iki tanedir. Bunlardan bir tanesi zekât, diğeri ise Bahaîlerin kendi sistemlerine göre düzenledikleri Tanrı Hukuku adı verilen bir ibadettir.

a. Zekat

Kazancın belli bir miktarını, belli peryodlarla vermek demek olan zekât, şu veya bu şekilde hemen her dinde vardır. Bilindiği gibi İslamiyet’te zekat; malın kırkta birini yılda bir kez vermek anlamına gelmektedir.

Bahaî dininde zekat yerine getirilmesi gereken şer’i bir hükümdür. Zekât vermek, *Akdes* kitabında geçen “Sizin rızkınızın ve diğeri şeylerinizin pak olmasını zekât yoluyla gerekli kıldık.” ayeti uyarınca her Bahaî için vaciptir.³¹⁷ Bahaîlikte zekâtı kimlerin vereceği, ne zaman ve ne miktarda zekât verilmesi gerektiği vb. hususlar

³¹⁴ Bahauallah, *Bahauallah’ın Levilleri*, çev. Mecdi İnan, Menteş Matbaası, İstanbul 1994, s. 184–185.

³¹⁵ Bu özel törenlerin ne oldukları Bahaî kaynaklarında belirtilmemiştir. Kendileriyle görüştüğümüz Bahaîler bu konunun henüz netliğe kavuşmadığını belirtmişlerdir.

³¹⁶ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer’i Hükümler ve İzahları*, s. 24.

³¹⁷ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer’i Hükümler ve İzahları*, s. 26.

açıklanmamış sadece bunun hükümlerinin Kuran-ı Kerim'in hükümleriyle aynı olduğu söylenmekle yetinilmiştir.³¹⁸

b. Tanrı Hukuku

Tanrı Hukuku; ne zaman, ne miktarda ve hangi mallardan verileceği belirlenmiş olan Bahaî dinine özgü, mali bir ibadettir. Her Bahaî'nin Tanrı Hukuku'nu vermesi önemli bir şer'i hükümdür. *Kitab-ı Akdes*'te geçen "O, sahip olduklarınızı bu yolla paklamayı ve Allah'ın istediği kimselerin dışında kimsenin kavrayamayacağı makamlara yaklaşmanızı sağlamayı istemiştir."³¹⁹ ayeti uyarınca, Tanrı Hukukunun kazancı pakladığı ve kişiyi yüce makamlara yaklaştırdığına inanılmaktadır.

Bu emre göre her Bahaî sahip olduğu para veya mal gibi taşınmaz eşyaları 19 miskal altın değerine ulaştığında, bu 19 miskal ve katlarından Tanrı Hukuku vermeye mecburdur. Yani yıl içerisindeki kazancından geçimi için harcanan para çıkarıldıktan sonra elde kalan miktar eğer 19 miskal altın değerini geçiyorsa buna ait Tanrı Hukuku verilmelidir.³²⁰

Kitab-ı Akdes'te geçen "Bir kimse yüz miskal altın elde ederse, bunun on dokuz miskali Allah'ındır."³²¹ ayetiyle Tanrı Hukuku için miktar %19 olarak belirlenmiştir. Buna göre ihtiyaç dışındaki mal varlığı 19 miskal altına ulaştığında, bunun % 19'u Tanrı Hukuku olarak verilmelidir. Miskalin kaç grama tekabül ettiğini Şevki Efendi şu şekilde açıklamaktadır; "Bir miskal on dokuz nohuttan³²² oluşur. Yirmi dört nohudun ağırlığı ise 4,6 grama eşittir. Hesaplamalar buna göre yapılabilir." Şevki efendinin bu hesabına göre bir miskal 3,5 gramdan biraz fazla çıkmaktadır.³²³

Bir defa Tanrı Hukuku verilmiş olan servetin çoğalması halinde, yalnız çoğalan miktarın Tanrı Hukuku verilir. Bir defa Tanrı Hukuku verilmiş servetin, zarar

³¹⁸ Bahauallah, *Akdes*, s. 126.

³¹⁹ Bahauallah, *Akdes*, s. 51.

³²⁰ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 29.

³²¹ Bahauallah, *Akdes*, s. 51.

³²² Ortadoğu'da geleneksel olarak kullanılan miskal yirmi dört nohuda eşittir. Ancak bu miktarın beyanda on dokuz olarak değiştirilmesi ve zekât miktarı hesaplanırken de bu sayının dikkate alınması ilginçtir. Bkz; Bahauallah, *Akdes*, s. 147.

³²³ Bahauallah, *Akdes*, s. 147.

neticesinde azalması halinde ilerideki seneler bu zarar onarılınca, önceden Tanrı Hukuku verilmiş miktara ulaşınca kadar bu maldan tekrar Tanrı Hukuku verilmez.³²⁴

Tanrı Hukukunun tamamı Adalet Evi'ne verilir. Adalet Evi bu mal ile gerekli harcamalarını yapar. Tanrı Hukuku hiçbir zaman toplumdaki istenmez ve verilmesi için hiç kimse zorlanmaz.³²⁵

6. Dua

Dua kelimesi, “çağırma, seslenmek, istemek” manasındaki da’vet ve da’va kelimeleri gibi mastar olup, “küçükten büyüğe, aşağıdan yukarıya vaki olan talep ve niyaz” anlamında isim olarak da kullanılır. Ayrıca, Allah’a sunulacak talepleri sözlü veya yazılı olarak dile getiren metinlere de dua denir.³²⁶ Yapılış şekli, yeri, dili ve tarzı farklı olsa da, dua her dinde var olan bir olgudur.

Bahâî dininde dua geniş bir alana sahiptir. Tek başına dua edildiği gibi, diğer ibadetlerin içerisinde, başında ve sonunda da çeşitli dualar yer almaktadır. Dua’nın Allah’la bir konuşma olduğu üzerinde duran Abdülbaha bu konuda şöyle demektedir; “Dua ederken bütün dış şeylerden arınıp Tanrı’ya yöneldiğimiz zaman, kalbimizde Tanrı’nın sesini sanki duyarız. Kelimeler olmaksızın Tanrı ile konuşur, temas eder ve cevabını duyarız. Gerçek bir ruhani duruma eriştiğimiz zaman Tanrı’nın sesini duyabiliriz.”³²⁷

Bahailik’e göre dua ruhun gıdasıdır. Dua edilmediği takdirde ruhen kuvvetli ve sağlıklı gelişmenin imkânı yoktur. Bu sebeple olmalıdır ki her sabah ve her akşam dua etmek Bahâîler üzerine farz kılınmıştır. Ayrıca, üç farklı türü bulunan namaz ibadeti de belli hareketler ve bu hareketleri yaparken çeşitli duaların okunmasından ibadettir. Yine Bahâî dua kitaplarında, her durumda okunacak dua örneklerine rastlamak mümkündür.

³²⁴ Özşuca, *Bahâî Dininde Şer’i Hükümler ve İzahları*, s. 29.

³²⁵ Özşuca, *Bahâî Dininde Şer’i Hükümler ve İzahları*, s. 29.

³²⁶ Cilacı, Osman, “Dua”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 9, TDV Yayınları, İstanbul 1994, s. 529.

³²⁷ Farheazam, *Yeni Bahçe*, s. 153.

Bahaî dininde duanın belli bir şekli olmadığı gibi bu dualar ana dilde okunmaktadır. Yabancı dille dua okumak veya belli duaları anlamını bilmeden ezberlemek ve bunları bilinçsizce tekrar etmek eleştirilmiştir. Bahaîler duanın kemmiyeti değil keyfiyetinin önemli olduğunu söylemektedirler. Bahauallah bu konuda şöyle demektedir; “Neşe ve memnunlukla okunan bir ayet sizin için, Kudretli Tanrı’nın bütün kutsal ayetlerini dikkatsizce okumaktan iyidir.”³²⁸ Buna göre fazla sayıda dua okumaktansa, az bir bölüm okuyup bunun üzerine düşünmek daha faziletli sayılmaktadır.

Bahaîler dua etme güdüsünün Allah sevgisinden kaynaklanan doğal bir şey olduğu söylenmektedirler. Nasıl ki bir insan diğerine karşı sevgi beslediğinde onu söylemek ister veya birisi diğerini sevdiğinde sevgilisinin ismini zikretmek ister; onun gibi içinde Allah sevgisi olan bir insan da Allah’ın adını sürekli anmak ve ona olan sevgisini ifade etmek isteyecektir. Bundan dolayı dua bir nevi içteki Allah sevgisinin dille ifade bulmasıdır.³²⁹

Dua edenlerin mükâfatlandırılacağını Bahauallah şu şekilde ifade eder; “Hakka yemin olsun ki, bu günde her kim ağzını açıp Rabbinin ismini anarsa, ilham orduları bilici ve hikmetli isminin semasından onun üzerine iniverir. Aynı zamanda, her birinin elinde nurani bir kadeh olduğu halde, Mele-i Ala onun üzerine iner. Nurlular nurlusu ve güçlüler güçlüsünün fermanı ile emir melekûtundan işte böyle takdir buyurdu.”³³⁰

Bahaîler namazların her rekâtında, bu rekâtların her hareketinde çeşitli dualar okurlar. Bunun yanında küçük namaz olarak adlandırılan namaz şekli sırf bir duayı okumaktan ibarettir. Yine oruca duayla başlanıp, iftar duayla yapılır, bayramlarda çeşitli dualar okunur. Namaz ve orucu çeşitli nedenlerle tutamayan kimseler bunun yerine belli bir duayı belli bir sayıda okurlar. Yolculuk ederken dua okunduğu gibi, sohbetler de duayla başlar yine duayla bitirilir.

Bahaîlikte dua konusunda dikkat çekici bir diğer unsur da duaların makamlı bir şekilde okunmasıdır. Bahauallah bu konuda şöyle demektedir; “Ey Kulum! Tanrıya

³²⁸ Farheazam, *Yeni Bahçe*, s. 153–154.

³²⁹ Farheazam, *Yeni Bahçe*, s. 152.

³³⁰ Adanalı, *a.g.e.*, s. 105.

yakın gelenler Tanrı ayetlerini güzel bir sesle nasıl okurlarsa, sen de aldığın Tanrı ayetlerini öyle güzel bir sesle tilavet eyle; tilavet eyle ki terennümündeki tatlılık ruhunu tutuşturup kalpleri çeke.”³³¹ Buradan da anlaşıldığı üzere Bahauallah duaların terennüm ile okunmasını tavsiye etmiş ve bu tür duanın kalpleri çekeceğini söylemiştir. Bahailer de onun bu tavsiyesine uyarak dualarının terennümlü bir şekilde okumayı adet edinmişlerdir.

Bahaî dua kitaplarında gerek Bab’dan gerekse Bahauallah ve Abdulbaha’dan aktarılan birçok dua örneği mevcuttur. Bu dualardan bazıları şöyledir;

“Ey Tanrım! Sabah olunca, kendimi yanında buldum. Koruyucu kanatlarımı, sana yakın gelenler üzerine gerer; himaye ve emniyet kalenin kapılarını onlara açarsın. Ey Rabbim! Bağış sabahının ışığı ile dışımı aydınlattığın gibi; Zuhur fecrinin nurları ile de içimi aydınlat.”³³²

“Ey Allah’ım! Ey Efendim! Ey Maksudum! Bu kulun, Senin koruyuculuğuna güvenerek rahmet dolu yakınında uyumak ve inayet çadırının gölgesinde dinlenmek istiyor. Rabbim! Uyumayan gözün hürmetine dilerim ki; benim gözümü senden başkasına bakmaktan koruyasın. Gözümün nurunu, Senin eserlerini daha iyi görebilmesi ve Zuhurunun Ufkuna daha iyi bakabilmesi için arttır.”³³³

“Allah’ım! Biz zeliliz, aziz buyur. Aciziz, kudret ihsan eyle. Fakiriz, Senin Melekût’unun hazinesinden ihsan eyle. Aliliz, şifa inayet eyle. Allah’ım, kendi rızana eriştir. Fena nefsimizi dünya bağılıklarından kurtar, mukaddes eyle. Allah’ım! Bizi kendi sevginde sabit et. Bütün insanlara şefkatli kıl. Bütün insanlık alemine hizmet etmek için muvaffak eyle ki; bütün kullarına hizmet edelim. Bütün kullarını sevelim, bütün beşeriyete müşfik olalım.”³³⁴

³³¹ *Ruhun Yaşamı Üzerine Tefekkür*, Ruhi Enstitüsü, 2008, s. 27.

³³² *Bahaî Münacatları*, İstanbul 2003, s. 9.

³³³ *Bahaî Münacatları*, İstanbul 2003, s. 14.

³³⁴ *Bahaî Münacatları*, İstanbul 2003, s. 41.

“Ey Rab! Bizleri, yüce Emrini iyice tanımaya, bağışlayıcı huyunla bezenmeye ve sağlam yolunda ilerlemeye, başlangıcı ve sonu olmayan bağışın ve her yanı kaplayan kereminle muvaffak kıl. Bağışlayıcı sensin. Merhametli ve Kerim sensin.”³³⁵

Yukarıda örnek olarak verdiklerimiz ve diğer Bahaî duaları incelendiğinde üslup olarak Müslümanların dua üsluplarına çok benzedikleri görülmektedir. Duaya Allah’a hitap sözüyle başlanmakta, duanın özellikle başında ve sonunda olmak üzere sıkça Allah’a övgüler sunulmaktadır. İçerik olarak ise özellikle Allah’ın sonsuz büyüklüğü ve bunun karşısında kulun kendi acizliğini itiraf etmesi ve isteklerini Allah’a iletmesi göze çarpmaktadır. Gerek üslup açısından gerek ifade biçimi ve anlam açısından Bahaî dualarının Müslümanların yaptıkları duaya çok benzediği görülmektedir.

7. Kutsal Ayetlerin Okunması

Her sabah ve akşam yorgunluk vermeyecek kadar kutsal ayetlerin okunması, her Bahaî için emredilmiştir. Burada ayetlerden maksat Lehivler, Dualar ve Bahauallah’ın diğer eserleridir. Bunun emredilmesinden maksat ruhun beslenmesidir. Çünkü Bahailik’te ayet ve dualar ruhu besleyen manevi birer besin kaynağı olarak görülmektedirler.³³⁶ Bahauallah bu konuda şöyle demektedir; “Tanrı ayetlerini her sabah ve akşam okuyunuz. Okumayanlar Tanrı ahbine ve misakına vefa göstermeyenlerden sayılırlar.”³³⁷

Sabah ve Akşamları okunması farz olan duaların Bab, Bahauallah veya Abdalbaha tarafından yazılmış dualardan seçilebilir. Kutsal ayetli okumakla geçirilecek zaman ve okunması gereken ayet sayısı konusunda bir sınırlama yoktur. Bunlar kişinin isteğine ve ruhani durumuna bağlıdır.³³⁸

³³⁵ *Bahaî Münacatları*, İstanbul 2003, s. 53.

³³⁶ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer’i Hükümler ve İzahları*, s. 52.

³³⁷ Adanalı, *a.g.e.* s. 103.

³³⁸ *Ruhun Yaşamı Üzerine Tefekkür*, s. 30.

Yukarıda da ifade edildiği gibi bu ayetler Bah, Bahauallah ve Abdulbaha'nın kitaplarından alınabilir, bu konuda bir sınırlama yoktur. Ancak Abdulbaha "Saklı Sözler, Tarazat, Tecelliyat, İşrakat ve Beşerat" Levillerini bilhassa okuyunuz." diyerek hangi ayetlerin okunması konusunda bir tavsiyede bulunmuştur.³³⁹

Dua bölümünde değindiğimiz gibi, Bahailikte dua ve ayetlerin terennümlü bir şekilde söylenmesi tavsiye edilmektedir. Bahauallah bir sözünde şöyle demektedir; "Her kim odasında yalnız olduğu bir sırada Tanrı'nın ayetlerini güzel bir makam ile okursa yayıcı melekler onun ağzından çıkan kelimeleri güzel bir koku gibi etrafa yayar ve temiz yürekleri heyecana getirir. Böyle bir kimse ilk önce okuyuşunun tesirini duymayabilir; fakat mazhar olduğu lütuf ve inayetin tesiri er geç ruhu üzerinde görülür. Tanrı Zuhurunun sırları kudret ve hikmet kaynağının iradesiyle işte böyle açıklandı."³⁴⁰ Böylece Bahauallah okunan ayetleri tesirli olabilmesini terennümlü bir şekilde okunmasına bağlamış olmaktadır.

8. Günde 95 Kere "Allah'u Ebha" Demek

Her Bahaî'nin günde bir defa abdest aldıktan sonra, kibleye doğru oturup doksan beş defa "Allah-u Ebha" söylenmektedir demesi emredilmiştir. Eğer bu ayet namazın akabinde okunursa tekrar abdest alınması gerekmez.³⁴¹ Namaz bölümünde de ifade ettiğimiz gibi Bahailik'te tekbir "Allah'u Ebha" şeklinde söylenmektedir.

Bahaîlikte günde 95 defa tekbir getirmenin neden farz kılındığı sorusu önemlidir. Esasen "Allah'u Ebha" sözünün Bahailik'te bu kadar değerli olmasının nedeni, Bahailerin bunun ism-i azam olduğunu iddia etmeleridir. Bilindiği gibi Hz. Muhammed bir hadisinde Allah'a ism-i azam (en büyük isim) ile dua edilmesini söylemiş fakat ism-i azam'ın ne olduğunu açıklamamıştır. Allah'ın doksan dokuz tane ismini yanında birçok da sıfatının olması, bunlardan hangisinin ism-i azam olduğu

³³⁹ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 52.

³⁴⁰ *Ruhun Yaşamı Üzerine Tefekkür*, s. 27.

³⁴¹ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 23.

konusunda tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Ancak nasslarda bu konuda kesin bir bilgi bulunmadığından bu tartışmalar kesin bir sonuca bağlanamamıştır.

Bahaîler “Allah’u Ebha” sözünün ism-i azam olduğunu söyleyerek bu iddialarını çeşitli ebced hesapları yaparak temellendirmeye çalışmaktadırlar. Buna göre; “Allah’u Ebha” sözünün ebcedteki karşılığı 19 dur, yine besmelenin de ebced hesabındaki karşılığı 19’a denk gelmektedir. Bahaîler bu hesabı yaptıktan sonra Hz. Ali’den rivayet edilen ve ism-i Azam’ı besmelede gizli olduğunu söyleyen hadisi hatırlatarak ism-i azamın “Allah’u Ebha” olduğu sonucuna varmaktadırlar.³⁴²

Bahaîler, ism-i azamın neden önceden sır olarak kalması tercih edilmişken, daha sonra, Bahailik döneminde, insanlara bildirildiği şeklindeki bir soruyu cevaplandırırken yine dinin kemali anlayışlarından yola çıkmaktadırlar. Buna göre Allah’ın her gönderdiği din diğerlerine oranla daha kâmdir. Çünkü insanlık her geçen gün gelişmekte ve daha kâmil bir öğretiyi kavrayabilecek düzeye gelmektedir. Önceki dönemdeki insanlar ism-i azamı kavrayacak olgunlukta olmadıklarından bu bilginin sır olarak kalması tercih edilmiştir. Ancak Bahailik kâmil bir din olduğundan, ism-i azam da artık açıklanarak sır olmaktan çıkmıştır.³⁴³

Bahaîlere göre günlük 95 defa “Allah’u Ebha” demek gönle şifa verir, kalp ufkunu aydınlatır, ruhu harekete geçirir ve yükselmesine neden olur. Allah’u Ebha zikri kişiyi Bahauallah’a yakınlaştırır ve Tanrı yakınlığını kazandırır.³⁴⁴ Bunlardan dolayı günde 95 defa “Allah’u Ebha” demek her Bahaî üzerine farzdır.

9. Mabedler

Arapça ibadet mastarından türetilen ve “ibadet edilen yer, ibadethane, ibadete mahsus bina” anlamına gelen mabed kelimesi, bir dine bağlı olanların belli zamanlardan toplu olarak veya tek başlarına ibadet etmeleri için yapılmış özel mekânı ifade etmektedir. İbadet, dinin temel unsurlarından biri olduğu ve bir mekânı gerektirdiği için

³⁴² Marufi, *Makalat*, s. 152.

³⁴³ Marufi, *Makalat*, s. 150.

³⁴⁴ Marufi, *Makalat*, s. 151.

bütün dinlerin mabedi ifade eden kelime ve kavramların yanında kendilerine has mabed anlayışları da vardır.³⁴⁵ Mabedlerin en karakteristik özelliği mimari yapıları ve iç tasarımlarıdır. Bu özellikler her dinde farklı olmakla birlikte, aynı dini yaşayan farklı coğrafya ve kültürlerdeki insanların inşa ettiği mabedler de birbirinden farklı olabilmektedir. Bu cümleden olarak mabedlerin ait oldukları dinin kültürü ve ibadet anlayışını en iyi gösteren yapılar olduğu söylenebilir.

Bahaîlerin de “Meşrikul Ezkar” adını verdikleri kendilerine has mabedleri vardır. Bahauallah, Bahabi mabedlerinin³⁴⁶ şekil ve yapılış planını şöyle belirler; “Her şehirde veya ülkede ‘Meşrikül Ezkar’ isminde ibadet için, dokuz yönlü, kubbeli, büyük bir bahçesi olan, ağaçlarla süslenmiş, havuz ve çiçeklerle donatılmış gayet güzel olması gereken bir mabed inşa etmek Bahauallah’ın kesin emridir.”³⁴⁷

Bahaî mabedlerinin mimari tarzları farklı olsa da, Bahauallah’ın yukarıdaki emrine istinaden birçok açıdan birbirlerine benzemektedirler. Bu mabedlerin en karakteristik özelliği dokuz yönlü ve dokuz kapılı olmalarıdır. Bu kapılardan her biri bir dini temsil etmektedir. Bunlar; Saibe, yani yıldızların dünyanın ve insanların kaderleri ve fiilleri üzerinde tesirleri bulunduğu inanların dini, Brahma dini, Buda dini, Yahudi dini, Hıristiyanlık, İslamiyet, Zerdüştilik, Babilik ve Bahalik’tir.³⁴⁸

Bahaî mabedlerinin bir diğer önemli özelliği de arka kapısının bulunmamasıdır. Bu durum kapıların bütün insanlığa açık olduğunu simgelemektedir. Zira Bahai mabedleri sadece Bahailere has olarak yapılmaz. Hangi dinden olursa olsun, isteyen herkes gelip bu binalarda ibadet edebilme hakkına sahiptir. Tanrı’ya ibadetin, doğanın güzelliği ve insanlara pratik hizmet ile ilişkisini belirtmek için mabedlerin çevresi güzel bahçelerle donatılmıştır.³⁴⁹

Bahaîler mabedlerini inşa ettikleri zaman onları bütün insanların hizmetine sunarlar. Çeşitli ırk, din ve sınıfa bağlı insanların mabede gelmesi hoş karşılanır.³⁵⁰ Bu

³⁴⁵ Güç, Ahmed, “Mabed”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 27, TDV Yayınları, Ankara 2003, s. 276.

³⁴⁶ Bahaî mabedlerinin resimleri için bkz. Ek1.

³⁴⁷ Adanalı, *a.g.e.* s 107.

³⁴⁸ Çandır, *a.g.e.* s. 152.

³⁴⁹ Faizi, *Bahaî Dini Hakkında Açıklamalar*, s. 96.

³⁵⁰ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, s. 143.

mabedlerde dünyanın bütün kutsal kitaplarından yazılar okunur. Bahaî dininde din adamlığı olmadığı için okuma programı bir heyet tarafından düzenlenir ve sıradan erkek ve kadınlarca uygulanır. Hiç kimse ne vaaz verir ne de bir tören veya ayin yapar. Bahaî dini ve diğer dinler üzerine konferanslar, münazaralar ve dersler başka bir yerde yapılmalıdır, çünkü mabed yalnızca dua ve murakebe içindir.³⁵¹

Bahaîler din adamlığı mesleğinin gününün geçtiğini söylemektedirler. Onlara göre eski zamanlarda bir grup insanın toplumun din işlerini yürütmekte uzmanlaşması gerekliydi. Çünkü halkın birçoğu bilgisiz ve cahildi. Ancak bugün şartlar farklılaşmıştır. Bugün herkes sağlam bir ahlak ve bilim öğrenimi yapmaya, dinsel öğretileri tassubsuz bir zihinle düşünmeye teşvik edilmeli ve kendi inanç ve eylemleri için tam bir sorumluluk yüklenmelidir. Bu sebeple Bahaî dininde din adamlığı yoktur. Din adamı olmadığı için mabedlerdeki dualar sıradan erkek ve kadınlarca uygulanmaktadır. Nikâh ve cenaze törenleri gibi görevleri ise Mahalli Ruhani Mahfiller yapmaktadırlar.³⁵²

Bahaî mabedlerinin çevresine okullar, bakım evleri, öksüz yurtları ve toplumun yararına açık olacak hayır kurumları, hastaneler ve bahçeler yapılmaktadır. Abdulbaha mabedleri için çizdiği bu planı şu şekilde anlatmaktadır; “Kolej, hastane, konuk evi, düşkünler yurdu, fakülteler ve sair hayır kurumları yapıp tamamlanınca kapıları bütün milletlere ve dinlere açılacaktır. Arada hiçbir ayrılık ve gayrılık gözetilmemelidir. Evet; renk, ırk farkı gözetilmeyecek ve herkese karşı sevgi gösterilecektir.”³⁵³

B. MUAMELAT

1. Dine Giriş

Bahaullah'ın getirdiği öğretilere inanan ve ona göre yaşayan kimselere Bahaî denir. Abdulbaha'ya “Bahaî olmak nedir?” diye sorulduğunda verdiği “Bahaî olmak sadece dünyayı sevmek, insanlığı sevmek ve ona hizmet etmeye uğraşmak, genel barış

³⁵¹ Faizi, *Bahaî Dini Hakkında Açıklamalar*, s. 96.

³⁵² Faizi, *Bahaî Dini Hakkında Açıklamalar*, s. 80.

³⁵³ Özsuca, *Bahaî Dininde Şer'i Hüükümler ve İzahları*, s. 35.

ve kardeşlik için çalışmak demektir.”³⁵⁴ şeklindeki cevap oldukça ilginçtir. Nitekim bu tanımın efradını cami ağyarını mani bir tanım olmadığı açıktır ve tabii birçok soruyu da beraberinde getirmektedir. Örneğin bir insan Bahauallah’ın peygamber olduğuna inanmadığı halde dünyayı sever ve insanlık için çalışırsa bu kişi Bahaî sayılır mı? Veya bu soruyu tersten sorarsak, yani “Bir insan Bahauallah’ın peygamber olduğuna, onun eserlerinin Allah tarafından gönderildiğine inandığı halde, dünyaya hizmet etmek için herhangi bir çaba göstermiyorsa bu kişi Bahaî sayılır mı?” dersek ne gibi bir cevap alırız? Görüldüğü gibi bu tanım bir açıklama yapmaktan çok yeni soruları gündeme getirmektedir.

Yine Abdalbaha başka bir sözünde “Bahauallah’ın öğretilerine göre yaşayan insan Bahaî’dir.” demektedir. Bahaîlere göre Bahai olmak demek; Tanrı’nın birliğine, dinlerin birliğine ve insanların birliğine kanaat getirmek, dinin ilerleyici ve devamlı olduğunu kavramak demektir. Bunların haricinde, bir Bahaî bütün dinlerin menşelerinde ilahi ve eşit olduklarına kanaat getirmelidir. Yani önceki dinlerin de Allah tarafından gönderildiğine inanmak her Bahaî için şarttır.

Bahaî olmak için herhangi bir tören, vaftiz veya isim değişikliği gerekmez. Ancak bir kişi Bahaî olmaya karar verdiği zaman kendisine doldurup imzalaması gereken bir form verilir. Bahaîliği kabul eden kişi bu formu doldurup imzalayarak, Mahalli mahfile teslim etmesinden sonra artık Bahaî sayılır. Bu formlar her ülkenin Merkezi Ruhani Mahfili tarafından basılarak Mahalli ruhani mahfillere gönderilir. Mahalli Mahfiller de formları isteyen kişilere dağıtırlar. Formlar doldurulduktan sonra Mahalli Mahfil tarafından Milli Ruhani Mahfile gönderilir. Böylece o ülkedeki Bahaî sayısı tam olarak belirlenmiş olmaktadır. Bir yerde Mahalli Mahfil yoksa kişi formunu doğrudan doğruya Milli Mahfile göndermelidir.³⁵⁵

Bahaî eserlerinde, İslamiyet’teki imanın şartları tarzında bir bölüm veya “şunları yapanlar Bahaî’dir” şeklinde kesin bir çerçeve yoktur. Ancak ilgili bölümler incelendiğinde bir insanın Bahaî olabilmesi için iman etmesi gerekli olan şeyler; “Allah’ın varlığı ve birliğine, önceki dinlerin Allah’tan geldiğine iman ve Bahauallah’ın

³⁵⁴ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, s. 173.

³⁵⁵ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, s. 174.

diğer peygamberler gibi Allah'ın gönderdiği bir peygamber olduğuna iman” şeklinde sıralanabilir. Bir kimse bütün bunlara iman ettiği takdirde, herhangi bir törene gerek duymadan, yukarıda sözünü ettiğimiz formları imzalayarak Bahaî olur.

2. Evlenme ve Boşanma

a. Evlenme

Bahaî dininde evlenme makbuldür ve daima teşvik edilmiştir. Bahauallah bu konuda şöyle demektedir; “Ey Kavim! Evleniniz ki sizlerden kullarım arasında beni anacaklar meydana gelsin. Bu sizlere nefsinize yardımcı olarak alacağınız bir emirdir.”³⁵⁶ Evlilik teşvik edilmekle birlikte şer’i bir hüküm değildir.³⁵⁷

Bahaî evlenmesinde adayların birbirini istemeleri ve nikâhı gönüllü olarak kıymaları şarttır. Abdulbaha bu konuda şöyle demektedir; “Bahaî nikâhı iki tarafın rızası ve onayıyla yapılmalıdır. İki taraf önceden birbirinin ahlakını ve durumunu iyice tetkik etmelidir. Evlenme kararının neticesi sonsuz ve sürekli olmalıdır. Sonsuz sevgi ve dayanışma, sonsuz birlik ve hayat arkadaşlığı niyetiyle evlenilmelidir.” Böylece evliliğin temellerinin daha sağlam olacağı düşünülmektedir.³⁵⁸

Nikâh için her iki tarafın yanında tarafların ebeveynlerinin de rızalarını alınması şart koşulmuştur. Bahauallah, *Akdes* kitabında şöyle demektedir; “Kullarımız arasında sevgi birlik ve uyum sağlanmasını istediğimizden, çiftin arzusu öğrenildikten sonra, aralarında düşmanlık ve kin oluşmaması için, anne babalarının izninin de şart koştuk.”³⁵⁹ Böylece Bahaî nikâh akdinde tarafların dışına dört kişinin daha rızası alınmış olur. Bununla birlikte ebeveynlerin rızalarını yazılı olarak bildirmeleri gerekmez. Taraflardan sadece biri Bahaî ise bile yine ebeveynlerin rızası şarttır. Bu hüküm bakire ve dul için aynı şekilde icra edilir.³⁶⁰

³⁵⁶ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer’i Hükümler ve İzahları*, s. 39.

³⁵⁷ Bahauallah, *Akdes*, s. 109.

³⁵⁸ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer’i Hükümler ve İzahları*, s. 39.

³⁵⁹ Bahauallah, *Akdes*, s. 39.

³⁶⁰ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer’i Hükümler ve İzahları*, s. 40.

Bahaîlikte evlenme yaşı her iki cins için de 15 olarak belirlenmiştir. 15 yaşından önce evlenmek caiz değildir.³⁶¹ Nişan ve nikâh arası 95 günden fazla olamaz. Taraflar hazırlıklarını bu süre zarfında bitirmelidirler. Ancak herhangi bir engel varsa Mahfilin kararını almak gerekir. Yine nikâh ve gerdeğin aynı günde yapılması da Bahai evlilik kurallarından bir tanesidir.³⁶²

Bir Bahaî, diğer dinlerden herhangi birine mensup bir kişiyle evlenebilir. Ancak evlenmeden önce kendi dini ve inancını açıkça söylemesi gereklidir. Böyle bir durumda diğer tarafın inancına ait nikâhın yanında Bahai nikahının da yapılması şarttır. Yine farklı millet ve ırklar arasında evlenmeye izin verilmiş, bu durumun dünya birliğine katkı sağlayacağı düşünülmüştür.³⁶³

Bahaî evlenmesinde, erkek adayın şehirde yaşıyorsa 19 miskal³⁶⁴ ve onun beş misli arasında altın; köyde oturuyorsa 19 miskal ve onun beş katı arasında gümüşü mihir olarak vermelidir. 19 miskal minimum limittir. Bunun misilleri aradaki anlaşmaya ve erkek adayın parasal durumuna göre tayin edilir. 19 miskalin misillerinin verilmesi yasak olmamakla birlikte 19 miskal verilmesi tavsiye edilmiştir.³⁶⁵ Ancak mihir miktarının 95 miskali geçmesi haram kılınmıştır. Mihir erkek aday tarafından nikâh esnasına eşine verilir.³⁶⁶

Bütün şartlar tamamlandıktan sonra nikâh için Mahfil veya Mahfilce görevlendirilmiş kimseler evlenecek adayların ve ebeveynlerinin rızasını aldıktan sonra Bahaî nikâh hutbesini okur. Nikâh hutbesinden sonra nikâh duası okunur. Bundan sonra erkek aday “Ben Tanrı’nın iradesin razıyım.” ayetini ve kız aday da “Ben Tanrı’nın iradesine razıyım.” Ayetini okur ve erkek aday eşine mihrini verir. Daha sonra görevli her iki tarafa ve tanıklara nikâh belgesini³⁶⁷ imzalatır ve nikâh kıyılmış olur.³⁶⁸

³⁶¹ Bahauallah, *Akdes*, s.108.

³⁶² Özsuca, *Bahaî Dininde Şer’i Hükümler ve İzahları*, s. 39–40.

³⁶³ Özsuca, *Bahaî Dininde Şer’i Hükümler ve İzahları*, s. 39–40.

³⁶⁴ 1 miskal takriben 5 grama eşittir.

³⁶⁵ Özsuca, *Bahaî Dininde Şer’i Hükümler ve İzahları*, s. 40, Bahauallah, *Akdes*, s. 39–40.

³⁶⁶ Bahauallah, *Akdes*, s. 39–40.

³⁶⁷ Bahaî nikâh akdi için Bkz. Ek2.

³⁶⁸ Özsuca, *Bahaî Dininde Şer’i Hükümler ve İzahlar*, s. 41–42.

Akdes kitabında iki eş almaya müsaade edilmiş, bundan fazlası ise yasaklanmıştır.³⁶⁹ Ancak bu izin çok ağır şartlara bağlanmıştır. Bu ağır şartların yerine getirilmesinin zorluğu nedeniyle tek eşlilik tavsiye edilmiştir. Bunun yanında mut'a nikâhı denilen süreli evlenmeler Bahaî dinince yasaklanmıştır.³⁷⁰

Eşlerden birinin ölümü halinde serbest kalan taraf yeniden evlenme hakkına sahiptir. Bu hususta Abdalbaha; "Ölümden sonra diğer tarafın yeniden evlenmesi Tanrı şeriatına uygundur. Bununla beraber ilk evlenmeden çocuklar ve torunlar varsa ikinci evlenmeden vazgeçmesi rahatlığı ve dirliği için daha iyi olur." demektedir.³⁷¹

b. Boşanma

Bahaî dininde boşanmaya izin verilmekle birlikte bu durum pek hoş karşılanmamıştır. Bahdubaha "Dostlar boşanmadan sakınmalıdırlar. İki taraf arasında nefreti gerektiren bir uyuşmazlık olmadıkça boşanmamalıdırlar. Boşanmaya sebep olan taraf hayatta büyük zorluklara düşer, felakete uğrar ve pişmanlık acıları duyar."³⁷² diyerek boşanmayı tavsiye etmediğini belirtmektedir. Bununla birlikte hayatlarını birlikte devam ettiremeyen kadın ve erkeğin boşanmaları da mümkündür. Böyle bir durumda taraflar bu isteklerini Mahfile bildirmelidirler. Mahfil de anlaşma teminine imkân görmezse boşanmaya izin verebilir. Ancak bundan önce Mahfil her iki tarafa anlaşmaları için bir senelik süre tanır. Buna sabır yılı denir. Bu süre sonunda da anlaşma ve bağlılık temin edilemezse Mahfil bunları Medeni Kanun çerçevesinde ayırır. Böylece taraflar yeni bir evlilik için serbest olurlar.³⁷³ Bu bir yıllık bekleme süresinin sonunda eğer taraflardan sadece birisi boşanmadan vazgeçerse yine de boşanma gerçekleşir.³⁷⁴ Çünkü evliliğin devamı her iki tarafında da rızasına bağlanmıştır.

Evli bir erkeğin yolculuğa çıkacağı zaman döneceği vakti mutlaka karısına bildirmesi ve belirttiği tarihte evine dönmeye azami çaba harcaması gerekir. Ancak

³⁶⁹ Bahauallah, *Akdes*, s. 38.

³⁷⁰ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer'i Hükümler ve İzahlar*, s. 44.

³⁷¹ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer'i Hükümler ve İzahlar*, s. 45.

³⁷² Özşuca, *Bahaî Dininde Şer'i Hükümler ve İzahlar*, s. 44.

³⁷³ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer'i Hükümler ve İzahlar*, s. 44.

³⁷⁴ Bahauallah, *Akdes*, s. 107.

herhangi bir engelden dolayı dönüşü gecikecekse bu durumdan karsını haberdar etmelidir. Aksi takdirde kadın dokuz ay bekledikten sonra başka biriyle evlenmekte serbest kalmış olur.³⁷⁵

Kadın ve erkek arasında bir soğukluk oluşmuşsa, erkeğin kadını hemen boşamaması gerektiği, aralarında sevginin tekrar doğması için bir yıl beklemeleri istendiğini daha önce ifade etmiştik. Bu süre içerisinde erkek, Mahfilin belirleyeceği bir miktarı kadına nafaka olarak vermek zorundadır.³⁷⁶ Ancak erkek kanıtlanmış bir sadakatsizlik fiili sonucunda karısını boşamak isterse bu durumda nafaka vermek zorunda değildir.³⁷⁷

Bir erkek bakire olduğuna inandığı bir kadınla evlenir ve mihriyi öder, daha sonra kadının bakire olmadığı ortaya çıkarsa nikâh geçersiz kabul edilir ve kız mihri geri vermek zorunda kalır.³⁷⁸

Nikâh kıyıldıktan fakat gerdeğe girilmeden boşanma olmuşsa bir yıl beklemek gerekmez. Ancak verilen mihir geri alınmaz.

Sabır yılı denilen bekleme yılı içerisinde cinsel ilişki yasaktır ve kim bu yılda cinsel ilişkiye girerse Adalet Evi'ne 19 miskal altın ödemek ve tövbe etmek zorundadır.³⁷⁹

Boşanan eşler arasında tekrar sevgi ve muhabbet meydana gelmişse bunların tekrar evlenmelerinde bir sakınca görülmez.³⁸⁰ Tekrar evlenebilmek için kadının başka bir erkekle evlenip boşanmış olması şartı Bahailik'te kaldırılmıştır.³⁸¹

³⁷⁵ Bahauallah, *Akdes*, s. 40.

³⁷⁶ Bahauallah, *Akdes*, s. 41.

³⁷⁷ Bahauallah, *Akdes*, s. 41–42.

³⁷⁸ Bahauallah, *Akdes*, s. 109.

³⁷⁹ Çandır, *a.g.e.* s.129.

³⁸⁰ Bahauallah, *Akdes*, s. 41.

³⁸¹ Bahauallah, *Akdes*, s. 105.

3. Miras ve Vasiyetname

Bahaîlikte tekvin ve teçhiz işlemlerinden cenaze namazı bölümünün girişinde kısaca bahsetmiştik. Buna göre bir kişi öldüğünde, cesedi su ile yıkanır ve beş parçadan oluşan bir kefene sarılır. Cesedin parmağına “Tanrı tarafından yaratıldım, ondan başka her şeyden kesilerek, onun Rahman adına sarılmış bir halde ona dönüyorum.” ayetinin yazılı olduğu bir yüzük takılır. Daha sonra cenaze duası okunur, cenaze namazı da kılındıktan sonra ölen kişi defnedilir.³⁸² Defin işlemlerinden sonra miras taksimi yapılır.

Ölmeden önce bir vasiyetname yazmak bütün Bahaîler üzerine farzdır. Bahauallah bununla ilgili *Akdes* kitabında şöyle demektedir; “Herkesin bir vasiyetname yazması farz kılınmıştır.”³⁸³ Birey kendi malvarlığı üzerinde tam bir yetkiye sahiptir. Kişi mal varlığının nasıl bölüneceğini ve vasiyetnamesinde mirasının kimlere ne oranda dağıtılacağını belirlemede tamamen özgürdür.³⁸⁴

Kişinin ölümünden sonra mirası vasiyetine uygun olarak taksim edilir. Eğer kişi ölürken arkasında bir vasiyetname bırakmamışsa o zamana miras *Akdes*'te belirtildiği üzere taksim edilir. Bu taksime göre ölünen kişinin mal varlığı 7 mirasçı sınıfı arasında çeşitli oranlarda bölüştürülür. Bunlar; çocuklar, eş, baba, anne, erkek kardeşler, kız kardeşler ve öğretmenlerdir. Buna göre her bir sınıfın alacağı pay aşağıdaki tablo'da³⁸⁵ gösterilmiştir;

Bahaî Miras Taksimi		
Çocuklar	60x9	540
Karı-Koca	60x8	480
Baba	60x7	420
Anne	60x6	360

³⁸² Özşuca, *Bahaî Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 46–47.

³⁸³ Bahauallah, *Akdes*, s. 109.

³⁸⁴ Bahauallah, *Akdes*, s. 169.

³⁸⁵ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 30.

Erkek Kardeş	60x5	300
Kız Kardeş	60x4	240
Öğretmen	60x3	180
Toplam	60x42	2520

Buna göre vefat eden birinin ardından, bıraktığı maldan önce tekfin ve techiz masrafları düşülür. Varsa şahsi borçları, ardından Tanrı hukuku ödenir. Bundan sonra kalan mal 2520 parçaya bölünür ve ilgili kişilere gerektiği kadar dağıtılır.³⁸⁶

Vefat eden kişi bir babaysa ve mal varlığı içinde kişisel bir ev de mevcutsa bu ev en büyük erkek çocuğa kalır. Eğer vefat eden kişinin erkek çocukları yoksa evin üçte ikisi kız çocuklara üçte biri ise Adalet Evi'ne kalır.³⁸⁷

Herhangi bir sınıfta birden fazla mirasçı olması halinde bu sınıfa düşen pay, kadın ve erkek olmalarına bakılmaksızın aralarında eşit olarak paylaşılır. Çocukların olmaması halinde onların hissesi Adalet Evi'ne bırakılır. Ancak ölen kişi geride çocuk bırakmışsa ancak diğer sınıf mirasçılardan bir kısmı veya hiçbirisi yoksa onların hisselerinin üçte ikisi çocuklara, üçte biri ise Adalet Evi'ne verilir.³⁸⁸

Belirlenen sınıflardan hiçbiri mevcut değilse, mal varlığının üçte ikisi ölen kişinin kız ve erkek yeğenlerine devredilir. Eğer bunlar da mevcut değilse aynı hisseler amcalara, dayılara, halalara ve teyzelere; bunların da olmaması halinde onların kız ve erkek çocuklarına devredilir. Her bir durumda kalan üçte bir hisse Adalet Evi'ne devredilir.³⁸⁹ Eğer ölen kişinin hiç mirasçısı yoksa mirasından tekfin ve techiz

³⁸⁶ Özşuca, *Bahâî Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 30.

³⁸⁷ Bahauallah, *Akdes*, s. 170.

³⁸⁸ Bahauallah, *Akdes*, s. 170.

³⁸⁹ Bahauallah, *Akdes*, s. 170.

masrafları düşölüp, borçlar ve Tanır hukuku da alındıktan sonra geriye kalan para Adalet Evi'ne devredilir.³⁹⁰

Ölen kişinin kardeşleri kendisi ile aynı babadan iseler hisselerinin tamamını alırlar. Ancak eğer babaları ayrı ise hisselerinin üçte ikisini alırlar, üçte bir hisse ise adalet evine devredilir. Bununla birlikte, eğer ölen kişinin öz kardeşleri varsa anne tarafından olan üvey kardeşler miras alamazlar.³⁹¹

Bahaî miras taksimi kabaca yukarıda anlattığımız şekildedir. Konunun bütün ayrıntıları *Akdes* kitabında uzunca anlatılmaktadır. Bahaîlerin kadın erkek eşitliğine sık sık vurgu yapmalarına rağmen, mirastan kız ve erkek kardeşlere eşit pay verilmemesi dikkat çekicidir. Aynı şekilde babanın miras kalan evinin erkek çocuğa verilmesi de kadın-erkek eşitliği ilkesine gölge düşürmektedir.

4. Bahaî Takvimi

Bahaîler, Bab tarafından hazırlanan ve 19 sayısını esas alan bir takvim kullanmaktadırlar. Bu takvimi Bab'ın emirini ilk açıldığı gün olan miladi 21 Mart 1844 tarihinden başlar ve her biri Allah'ın sıfatlarından biriyle adlandırılmış olan 19 günden oluşan 19 aydan meydana gelir.³⁹² Daha önce de ifade ettiğimiz gibi Babilik ve Bahailik'te 19 sayısı kutsal kabul edilmektedir. Çünkü Bab, mehdilik iddiasıyla ortaya ilk çıktığında ona 18 kişi iman etmiştir, bu sayı kendisiyle birlikte 19'a ulaşmaktadır. Bu kişilere Huruf-u Hay denmekte ve bu durumdan dolayı da 19 sayısına bir kutsallık atfedilmektedir.

Güneşin koç burcuna girmesiyle, yani 21 Mart günü yıl başlamış olur. Yılın bu günü Baha ayının ilk günüdür. 21 Mart günü aynı zamanda 19 gün orucunun sona erdiği ve Nevruz Bayramı olarak kutlanan gündür.³⁹³

³⁹⁰ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 31.

³⁹¹ Bahauallah, *Akdes*, s. 171.

³⁹² Faizi, *Bahaî Dini Hakkında Açıklamalar*, s. 87.

³⁹³ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 92.

Bahaî yılı her biri 19 günden oluşan 19 aydan ibarettir. Buna göre bir yıl 361 gün tutar. Ancak güneş yılı 365 gün, dört yılda bir de 366 gün sürmektedir. Aradaki bu 4 veya 5 günlük fark “Ha” veya “Ata” günleri olarak adlandırılır ve miladi takvimde 26 Şubat – 1 Mart günleri arasında denk gelir. Bahaîlikte ayların isimleri ve sıraları aşağıdaki gibidir:³⁹⁴

Bahai Ayları		
Ayın İsmi		Miladi Takvimde Rastladığı Günler
1	Baha	21 Mart - 8 Nisan
2	Celal	9 Nisan - 28 Nisan
3	Cemal	29 Nisan - 16 Mayıs
4	Azamet	17 Mayıs - Haziran
5	Nur	5 Haziran - 23 Haziran
6	Rahmet	24 Haziran - 12 Temmuz
7	Kelimat	13 Temmuz - 31 Temmuz
8	Kemal	1 Ağustos - 19 Ağustos
9	Esmâ	20 Ağustos - 7 Eylül
10	İzzet	8 Eylül - 26 Eylül
11	Müşîyyet	27 Eylül - 15 Ekim
12	İlim	16 Ekim - 3 Kasım
13	Kudret	4 Kasım - 22 Kasım

³⁹⁴ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 92–93.

14	Kavl	23 Kasım - 11 Aralık
15	Mesail	12 Aralık - 30 Aralık
16	Şeref	31 Aralık - 18 Ocak
17	Sultan	19 Ocak - 6 Şubat
18	Mülk	7 Şubat - 25 Şubat
	"Ha" veya "Ata" Günleri	26 Şubat - 1 Mart
19	Âlâ	2 Mart - 20 Mart

19 gün ziyafetleri bu ayların ilk gününde tertip edilir.³⁹⁵ Bu konuda "19 Gün Ziyafeti" başlığı altında incelendiğinden burada ayrıntısına girmeyeceğiz. Ha günlerinde ise ziyafetler tertip edilir, levih ve dualar okunur. Bu günlerde fakirlere yiyecekler verilir, sofralar kurulur ve çeşitli bağışlarda bulunulur.³⁹⁶

Bahailik'te hafta yedi günden ibarettir. Tatil yani dinlenme günü olarak Cuma günü seçilmiştir. Tıpkı Bahaî ayları gibi Bahai günlerinin de farklı isimleri vardır. Bahailik'te haftanın günleri aşağıdaki gibidir:³⁹⁷

Bahailik'te Haftanın Günleri	
Pazartesi	Cemal Günü
Salı	Kemal Günü
Çarşamba	Fezzâl Günü

³⁹⁵ Faizi, *Bahaî Dini Hakkında Açıklamalar*, s. 87.

³⁹⁶ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 93.

³⁹⁷ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 93.

Perşembe	Addal Günü
Cuma	İsticlal Günü
Cumartesi	İstiklal Günü
Pazar	Celâl Günü

5. Çalışılması Haram Olan Günler

Bahaî dininde yedi tanesi bayram, iki tanesi de Bab'ın ve Bahauallah'ın ölüm günleri olmak üzere, yıl boyunca toplam dokuz günde çalışmak haramdır. Abdulbaha bu konuda şöyle demektedir; “Tanrının kutsal yasalarına göre her dönem ve devrede kutsanmış bayramlar, günler ve çalışılması haram günler vardır. Böyle günlerde ticaret, endüstri, tarım vb. alanlarda her türlü faaliyet durmalıdır.”³⁹⁸

Aşağıda ayrıntılarını vereceğimiz bu dokuz günde özel iş veya dükkân sahibi olan Bahaîler bu günlerde kesinlikle çalışmazlar. Hükümet dairelerinde memur olanlar ise o günlerde izin almalıdırlar. Ancak izin alamadıkları takdirde, hükümete itaat ederek çalışmaları gerekir.³⁹⁹

Bahaîlikte çalışılması haram olan günler şunlardır;

a) Nevruz Bayramı (21 Mart): Nevruz Bayramı, 19 gün süren Bahaî orucunun sona ermesi dolayısıyla kutlanan Oruç Bayramı'dır. Bu gün aynı zamanda Bahaî takviminin yılbaşısıdır. Bu günde Âlâ ayı sona erer ve Bahaî takviminin ilk ayı olan Baha ayı başlar. Bu günde Bahaîler bir araya gelerek sevinçlerini paylaşırlar ve bu güne özel duaları okurlar.⁴⁰⁰

Bahauallah *Akdes* kitabında bu günü önemini şöyle dile getirmiştir; “Allah'ın bu büyük ismi adadığı Baha ayının ilk gününe erene ne mutlu! Bu gün, gerçekten de bütün

³⁹⁸ Faizi, *Bahaî Dini Hakkında Açıklamalar*, s. 99–100.

³⁹⁹ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 72.

⁴⁰⁰ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 72.

ayların tacı ve başlangıcı, hayat nefesinin tüm yaratılan şeylerin üzerine üflendiği gündür. Bu günü sevinç ve huzur içinde karşılayanın mutluluğu ne büyüktür. Tanıklık ederiz ki, o kimse gerçekten de mutlu kişilerdendir.”⁴⁰¹

b) Rızvan Bayramı: Rızvan Bayramı 21 Nisan- 2 Mayıs arasında kutlanan toplam on iki günlük bir bayramdır. Bu bayram Bahaî dininde Büyük Bayram olarak da anılır. Bahauallah *Akdes* kitabında büyük bayram ile ilgili şöyle demektedir; “En büyük bayram gerçekten de bayramların sultanıdır. Ey insanlar, Allah’ın size verdiği nimetleri hatırlayın.”

Rızvan bayramını bu derece önemli yapan şey, Bahauallah’ın emrini açıkladığı günün anısına kutlanmasıdır. Bahauallah Bağdat’tan İstanbul’a sürgün edildiğinde, Bağdat’tan ayrılmadan önce Necip Paşa bahçesinde 12 gün kalarak arkadaş ve dostlarıyla vedalaşır. Bahauallah bu süre içerisinde kendi peygamberliğini de ilan etmiştir. Bu sebeple daha sonraları bu bahçe Rızvan Bahçesi olarak anılmıştır ve burada kalınının 12 gün de diğer bir adı Büyük Bayram olan Rızvan Bayramı olarak kutlanmaktadır.⁴⁰²

Rızvan Bayramının tüm günlerinde çalışmak haram değildir. Bu bayramda çalışılması haram olan günler 1. 9. ve 12. günlerdir. Yani miladi takvime göre 21 Nisan, 29 Nisan ve 2 Mayıs günlerinde çalışmak haramdır.⁴⁰³ Neden özellikle bu üç günü seçildiği ise açıklanmamıştır.

c) Bi’set Günü: Miladi takvimde 23 Mayıs’a denk gelen bu gün, Bab’ın emrini açıkladığı gün olması açısından Bahaî dininde önemlidir. Bab 22 Mayıs 1844’te güneşin batışında iki saat sonra emrini Molla Hüseyin’e açıklamıştır. İşte Bi’set günü olarak anılan bu günde de çalışmak haramdır.⁴⁰⁴

d) Bahauallah’ın Vefatı: Bahauallah 8 Mayıs 1982’de hastalanmış, yirmi bir gün hasta yattıktan sonra, 29 Mayıs 1982’de vefat etmiştir.⁴⁰⁵ Bu sebeple 29 Mayıs günü de

⁴⁰¹ Bahauallah, *Akdes*, s. 55.

⁴⁰² *Bahâiliğin I. Yüzyılı*, s. 6.

⁴⁰³ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer’i Hükümler ve İzahları*, s. 74.

⁴⁰⁴ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer’i Hükümler ve İzahları*, s. 80.

⁴⁰⁵ Özşuca, *Bahâi Tarihi Özeti*, s. 71.

Bahaîler için çalışılması haram olan günlerdendir. Bu günde anma toplantıları yapılarak, Bahauallah'ın yaşamından bahsedilir ve eserleri ve levihlerinden pasajlar okunur.⁴⁰⁶

e) Bab'ın Ölüm Günü: Bab Mirza Ali Muhammed 9 Mayıs 1850 tarihinde Nasruddin Şah'ın emriyle kurşuna dizilerek öldürülmüştür.⁴⁰⁷ Bahaî toplumu 9 Mayıs günü anma toplantıları düzenler. Bu toplantılarda Bab'ın hayatı ve eserleri üzerine konuşmalar yapılır ve birtakım dualar okunur. Bahauallah'ın ve Bab'ın ölüm günlerinde Ziyaretname⁴⁰⁸ adı verilen özel bir dua da okunmaktadır. Bu günde de çalışmak Bahaîler için haramdır.⁴⁰⁹

f) Bab'ın Doğum Günü: Bab'ın doğum günü olan 20 Ekim'de çalışmak haramdır. Bu günde de tıpkı Bab'ın ölüm gününde olduğu gibi anma toplantıları düzenlenir. Bu toplantılarda Bab'ın hayatı anlatılır ve eserlerinden pasajlar ve çeşitli dualar okunur.⁴¹⁰

g) Bahauallah'ın Doğum Günü: Bahauallah'ın ölüm gününde olduğu gibi, doğum günü olan 12 Kasım'da da çalışmak Bahaîler için haramdır. Bu günde de anma toplantıları düzenlenir. Bu toplantılar Bahauallah anılır, onun hayatı ve eserleri hakkında konuşmalar yapılır. Ayrıca bu güne özel olan doğum levhi okunur.⁴¹¹

Yukarıda ayrıntıları ile açıkladığımız üzere, Bahaîlikte çalışılması haram olan günler; Nevruz Bayramı olan 21 Mart, Rızvan Bayramının üç günü olan 21 Nisan, 29 Nisan ve 2 Mayıs, Bi'set günü olan 23 Mayıs, Bab'ın doğum ve ölüm günleri olan 20 Ekim ve 9 Mayıs ile Bahauallah'ın doğum ve ölüm günleri olan 12 Kasım ve 9 Mayıs günleri olmak üzere toplam dokuz gündür.

⁴⁰⁶ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 81.

⁴⁰⁷ Özyaka, *a.g.e.* s. 15.

⁴⁰⁸ Ziyaretname duası için bkz: *Bahaî Münacatları*, s. 94–95.

⁴⁰⁹ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 83–84.

⁴¹⁰ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 85.

⁴¹¹ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 87–88.

6. Bağımlılık Yapan Maddelerin Hükümü

Bahauallah *Akdes* kitabında “İnsan vücudunda tembellik ve uyuşukluk yaratan ve bedene zarar veren herhangi bir maddeyi kullanmaktan sakının. Biz gerçekten de size yararlı olacakların dışında bir şey istemeyiz.”⁴¹² demektedir. İşte Bahaîlikte sigara, alkol ve afyon gibi maddelerin kullanımının hükmü genellikle bu pasajda geçen insan sağlığına zararlı olma durumları yönünden değerlendirilmiştir.

Bahaî dininde tütün ve bunun işlenmesiyle elde edilen çeşitli sigaraların kullanılması kesin olarak yasaklanmamıştır. Buna ait şer’i bir hüküm yoktur. Ancak, bunlar bağımlılık yaptıkları, sağlığa zararlı oldukları, içen kişiye parasal yük getirdiği ve temizliğe engel oldukları için bunların içilmemesi uygun görülmüştür. Abdalbaha tütün hakkında şunları söylemektedir; “Bazı yasaklar vardır ki Tanrı katında iğrenç ve fenadır; fakat kesinliği hakkında emir yoktur. Bunlardan uzak durmak temizlik, paklık, sağlık ve serbestlik bakımlarından gereklidir. Tütün içmek bunlardan biridir.”⁴¹³

Alkollü içkileri içmek Bahaîlikte haramdır. Çünkü alkol akla zarar verir ve içkili olan insanları hayvanların seviyesine düşürür.⁴¹⁴ Bahauallah bu konuda şöyle demektedir; “Kendisine akıl bahşedilen insanın, aklını yitirecek şeyler kullanması kabul edilemez. Hayır, aksine ona, her gafil ve şüpheli insanın uygunsuz hareketlerine değil, insanlık makamına layık bir biçimde davranmak yakışıdır.”⁴¹⁵

Abdalbaha da içkinin yasaklanmasıyla ilgili olarak şunları söylemektedir; “İçki kullanılması ekseri din kitaplarında yasaklanmıştır. *Akdes* kitabında da bu açıkça yasaklanmıştır. Çünkü içki kronik hastalıkların meydana gelmesine sebeptir. Sinirleri zayıflatır, akli kemirir, düşünce ve idraki ortadan kaldırır, ergin bir kimseyi çocuklaştırır, akıllıyı bilgisizliğe sürükler.”⁴¹⁶

Şevki Efendi de bu yasağın sadece şarap tüketimi için değil “aklın dengesini bozan her şey” için olduğunu belirtmekte ve alkol kullanılmasına ancak “işinin ehli ve

⁴¹² Bahauallah, *Akdes*, s. 69.

⁴¹³ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer’i Hükümler ve İzahları*, s. 55.

⁴¹⁴ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, s. 163.

⁴¹⁵ Bahauallah, *Akdes*, s. 57.

⁴¹⁶ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer’i Hükümler ve İzahları*, s. 55.

vicdan sahibi bir uzmanın, özel bir hastalığın tedavisi için önermek zorunda kalması ve tıbbi bir tedavinin parçasını oluşturması” halinde izin verildiğini söylemektedir.⁴¹⁷

Bahauallah *Akdes* kitabında “Afyon kullanmanız haram kılınmıştır. Biz, gerçekten de, bu alışkanlığı Kitap’taki en büyük bir yasakla yasakladık. Her kim onu kullanırsa kesinlikle benden değildir. Allah’tan korkun, ey anlayış sahipleri!”⁴¹⁸ diyerek afyon kullanmanın haram olduğu açık bir şekilde belirtmiştir.

Şevki Efendi de bu konuyla ilgili olarak iffetli ve kutsal bir yaşamın şartlarından birinin afyondan ve alışkanlık yapan benzeri maddelerden kesinlikle kaçınılması olduğunu belirtmiştir. Eroin, esrar ve kendirin marihuana gibi afyonun diğer türevleri ile LDS, peyote vb gibi halüsinasyona neden olan maddeler bu yasağın kapsamına girmektedir.⁴¹⁹

Abdulbaha da “Afyon içen ve satan Tanrısal bereket ve iyilikten tamamen yoksun kalır. Bunlar açıkça *Akdes* kitabı hükmü gereğince yasak edilmişlerdir.”⁴²⁰ diyerek afyonu sadece kullanmanın değil, satmanın ve elinde bulundurmanın da haram olduğunu belirtmektedir.

Bahaîlikte belirli türdeki uyuşturucuların kullanılmasındaki bu yasağın, tıbbi bir tedavinin bir parçası olarak uzman doktorlar tarafından emredilmesi durumunda, bunların kullanımının caiz olacağı kabul edilmiştir.⁴²¹

7. Din Adamlığının Olmaması

Bahaî dininde din adamlığı olgusu yoktur. Din adamlığının Bahauallah tarafından kaldırıldığını söylenmektedir. Bahaîler din adamlığının gereksiz, hatta zararlı olduğu görüşlerini temellendirmek için öncelikle din adamlığının ortaya çıkmasındaki sebepleri sıralarlar. Onlara göre eskiden halk cahil ve bilgisizdi, okuma yazma

⁴¹⁷ Bahauallah, *Akdes*, s. 216.

⁴¹⁸ Bahauallah, *Akdes*, s. 80.

⁴¹⁹ Bahauallah, *Akdes*, s. 227.

⁴²⁰ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer’i Hükümler ve İzahları*, s. 56.

⁴²¹ Bahauallah, *Akdes*, s. 229.

bilenlerin sayısı çok azdı. Dolayısıyla insanlar kendilerine dinlerini öğretecek bilgili kişilere ihtiyaç duydular. Bunun sonucunda din adamlığı ortaya çıktı.⁴²²

Bahaîler din adamlığının ortaya çıkma nedeninin yukarıda anlatılan şekilde olduğunu iddia ettikten sonra, artık haklın cahil olmadığını, insanların büyük bölümünün okuma yazma bildiğini dolayısıyla din adamlarına ihtiyaç kalmadığını söylemektedirler.⁴²³ Böylece Bahauallah din adamlığını kaldırmıştır. Artık herkes okuma-yazma bilme ve kendi dinini araştırıp öğrenmekle yükümlüdür.

Bahaîlere göre, her ne kadar tarih boyunca bazı din adamlarının takdir edilecek çalışmaları olduysa da, din adamlığı çoğu kez toplum için zararlı olmuştur. Örneğin, din adamları dini problemler üzerinde anlaşılamamışlar ve bu anlaşmazlık birçok anlaşmazlıklara neden olmuştur. Toplumdaki insanlar farklı farklı din adamlarını görüşlerine tabi olmuşlar, böylece dinler bölünmüş, toplumda ayrılık meydana gelmiş ve barış ortamı bozulmuştur. Bahauallah'ın din adamlığını kaldırmasıyla bu gibi anlaşmazlıkların önüne geçtiğine inanılmaktadır.⁴²⁴

Bahaîler din adamlığının zararlı başka bir yönünü de din sayesinde para kazanmanın yanlışlığı olduğunu söylemektedirler. Onlara göre eğer bir kısım insanlar din adamlığı yaparak para kazanırlarsa, rahat bir yaşam sürmek veya iyi bir gelir sahibi olmak amacıyla birçok kişi bu mesleği suiistimal edebilir. Ancak Bahauallah din adamlığını kaldırarak dinin, kişilerin çıkar elde etme aracı olarak kullanılmasını engellemiştir.⁴²⁵

Bilindiği gibi Bahauallah ölmeden önce yerine oğlu Abdalbaha'yı, Abdalbaha da torunu Şevki Efendi'yi bırakmıştır. Şevki Efendi, Adalet Evi'nin temelini teşkil eden bir yapılanma başlatmış ve görevini kendisinden sonra Emrin Elleri denilen kişiler devretmiştir. Adalet Evi kurumsallaşmasını tamamladıktan sonra Bahaîlerin yönetimini eline almıştır. Günümüzde Bahailik, Adalet Evi tarafından yönetilmektedir. Böylece Bahaîler, toplum içinden herhangi birinin önderliğinde yapılanacak bir oluşuma gidecek

⁴²² Kuçani, *a.g.e.* s. 104, Faizi, *a.g.e.* s. 80.

⁴²³ Kuçani, *a.g.e.* s. 104, Faizi, *a.g.e.* s. 80.

⁴²⁴ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, s. 106.

⁴²⁵ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, s. 106.

yolu kapatmışlardır. Nitekim Bahaîlikte mezhepler ve mezhepleşme toplumun birlik ve beraberliğini bozan oluşumlar olarak değerlendirilmiş ve hoş karşılanmamıştır.

Bahaîlikte kitapların yorumlanması tasvip edilmez. Kutsal yazıları yorumlama hakkı Şevki Efendi'ye aittir.⁴²⁶ O, bu konularla ilgili çeşitli eserler telif etmiştir. Yeni ortaya çıkacak konularda ise karar verme yetkisi Adalet Evi'ne bırakılmıştır. Böylece toplumda kutsal yazıları bir şekilde yorumlayacak bir din adamına gerek kalmamaktadır. Yine Bahaîlikte toplu ibadet olmadığı için “imam” olarak görev yapacak birine ihtiyaç duyulmaz. Sadece cenaze namazı toplu olarak kılınır, bunu kıldırarak kişi ise Mahfil tarafından belirlenir.

Bir sosyal sınıf olarak din adamlığının kaldırılması Bahailik'ten çok önce, İslamiyet tarafından yapılmıştır. İslamiyet'te, Hıristiyanlıktaki gibi bir ruhban sınıfı yoktur. Ancak dini nassları yorumlayan, yeni ortaya çıkan problemlerde çeşitli hükümler veren ve toplu yapılan ibadetlere imamlık eden din bilginleri vardır. Dini nassları yorumlama ve yeni ortaya çıkan durumlarda çeşitli hükümler verme; farklı görüşler ve mezhepleri de beraberinde getirmiştir. Ancak İslamiyet'te mezhepler bir farklılık ve kutuplaşmadan ziyade, dinin zenginliği olarak görülmektedir.

Bahaîlerin din adamlığının ortaya çıkmasını, haklın cahilliği gibi tek bir neden bağlamaları doğru değildir. Zira din adamlığının ortaya çıkmasında çok farklı nedenler rol oynamıştır ve bunlar sosyolojik olarak derinlemesine tartışılmalıdır. Din adamlığı gibi köklü ve önemli bir oluşumun, cahillik gibi tek ve yüzeysel bir nedene bağlanması mümkün görünmemektedir.

Bahau'llah'ın din adamlığını yasaklamasının nedeni İran'da Bahailik'e ilk karşı çıkanların din adamları olması ve din adamlarının toplumu bu yönde kışkırtmaları olabilir. Zira Bahailik'in İran'da yayılmasının önündeki en büyük engel ve Bahau'llah'ın sürgüne gönderilmesinde rol oynayan kişiler büyük ölçüde din adamları idi. Zira Bahaî kaynakları incelendiğine, tarih boyunca ortaya çıkan yeni dinlere ilk itirazların eski dinin din adamları olduğu söylenmekte ve böylece din adamları eleştirilmektedir.

⁴²⁶ Kuçani, *a.g.e.* s. 104–105.

Bahaîlere göre; yeni bir din ortaya çıktığı zaman, ona ilk itiraz edenler önceki dinin din adamları olmuştur. Çünkü bunlar, dini kullanarak elde ettikleri rütbe, zenginlik ve statüyü kaybetmekten korkmuşlardır.⁴²⁷ Böylece Bahaîler din adamlığına karşı cephe almış ve kendi dininde Bahauallah din adamlığı sınıfını kaldırmıştır.

8. 19 Gün Ziyafeti

19 Gün Ziyafet'i her şehir veya köydeki Bahaîlerce 19 günde, başka bir deyişle ayda bir yapılan toplantılardır. Abduhbaha bu toplantıların amacı olarak şöyle demektedir; "İnsanlar birlikte toplansınlar ve birbirlerine karşı içten samimiyet ve sevgi göstereyinler, ta ki ilahi sırlar çözümlenebilsin. Amaç birliktir; bu samimiyet aracılığı ile kalpler tam birleşebilir, karşılıklı dayanışma ve yardımlaşma kurulabilir."⁴²⁸

Bu toplantılara "Ziyafet" denilmesi *Akdes*'te geçen bir ayetten ötürüdür. **Akdes** kitabında Bahauallah; "Gerçekten de su ikram etseniz bile ayda bir kez ziyafet vermeniz emredilmiştir. Çünkü Allah kalpleri hem dünyevi hem de semavi açıdan birbirine bağlanmayı amaçlamıştır."⁴²⁹ diyerek 19 Gün Ziyafetinin yapılmasını emretmektedir. Ancak ismin "Ziyafet" olmasına karşın bunların konsept olarak "Toplantı" oldukları görülmektedir.

Bab, Beyan kitabında inananlardan konukseverlik ve dostluk göstermek amacıyla 19 günde bir kez bir araya gelmelerini istemiştir. Bahauallah da bu ayette bu hükmü teyid etmektedir. Abduhbaha ve Şevki Efendi bu emrin kurumsal önemini yavaş yavaş açıklamışlardır. Abduhbaha bu toplantıların ruhani ve ibadet özelliğini vurgulamıştır. Şevki Efendi ise Ziyafet'in ibadet ve sosyal yönlerine yeni açıklamalar getirmenin yanı sıra, bu tür toplantıların idari unsurunu da geliştirmiş ve Ziyafet'i sistemli bir şekilde oluşturarak Bahaî toplumunun işlerinin meşveret edilmesi için, haberlerin ve mesajların paylaşılmasını da içeren bir bölüm konmasını sağlamıştır.⁴³⁰

⁴²⁷ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, s. 106.

⁴²⁸ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, s. 130.

⁴²⁹ Bahauallah, *Akdes*, s. 37.

⁴³⁰ Bahauallah, *Akdes*, s. 190.

Böylece Bab tarafından temeli atılan bu emir Şevki Efendi tarafından tam olarak sistemleştirilmiş ve hayata geçirilmiştir.

19 Gün Ziyafetinin Bahaî dini açısından önemi büyüktür. Şevki Efendi ziyafeti, yenedünya düzeninin temeli olarak tanımlamakta ve adına yazılan bir mektupta ondan, “inananların kendi aralarında ve de mahalli toplumda seçilmiş temsilcilerinin heyetiyle (Mahalli Ruhani Mahfil) yakın ve sürekli bir ilişki sağlamak için hayati bir ortam” olarak bahsetmektedir.⁴³¹

Abdülbaha da 19 Gün Ziyafeti'nin önemi ile ilgili şu öğüdünü vermektedir; “19 gün ziyafetine büyük önem veriniz, öyle ki, bu toplantılarda Tanrı'nın sevgilileri ve Merhametlinin kulları yüzlerini Melekût'a dönebilsinler, dualar okusunlar, Tanrı'nın yardımını dilesinler, sevinç içinde birbirlerine âşık olsunlar ve arılıkları, kutsallıkları, Tanrı korkuları, tutku ve bencillığe karşı dirençleri artsın. Böylece kendilerinin bu maddesel dünyadan ayıracak ve ruhun tutkularına dalacaklardır.”⁴³²

Şevki Efendi'nin açıkladığı üzere Ziyafet üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm ruhani programdır. Bu bölümde dua ve kutsal yazılardan pasajlar okunur. İkinci bölüm idaridir ve Bahaî faaliyetleri üzerinde genel bir danışmadan oluşur. Bu bölümde Mahalli Ruhani Mahfil etkinliklerini topluma bildirir ve o yerde Bahaîliğin yayılması konusunda yapılacak çalışmalarla ilgili konuşulur. Üçüncü bölüm ise ziyafettir. Bu bölümde katılımcılara ikramlarda bulunulur, şarkılar söylenip, hikâyeler anlatılır.⁴³³ Böylece toplantı nihayete erdirilir.

Ziyafet'in ruhani bölümünde, Bab, Bahauallah ve Abdülbaha'nın kutsal eserlerini herhangi bir bölümü ve İncil ve Kuran'dan ayetler okunabilir, çünkü bunların tümü kutsal yazılar kapsamına girmektedirler. Ancak Adalet Evi Bahaî kutsal yazılarından bölümler okumayı tavsiye etmektedir.⁴³⁴ Bu bölümde Şevki Efendi'nin yazıları okunmaz. Bu kural bizzat Şevki Efendi tarafından konulmuştur. Toplantının

⁴³¹ *19 Gün Ziyafeti*, Umumi Adalet Evi tarafından derlenmiştir, çev. Cüneyt Can, Baha Basım Dağıtım, İstanbul 1990, s. 3.

⁴³² *19 Gün Ziyafeti*, s. 4.

⁴³³ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, s. 130

⁴³⁴ *19 Gün Ziyafeti*, s. 41–42.

ruhani bölümünde okunmasa da, diğer bölümlerde Şevki Efendi'nin de yazılarından pasajlar okunmasına izin verilmiştir.⁴³⁵

Meşveret veya danışma denilen ikinci bölümde Mahalli Ruhani Mahfil'in kendi faaliyetleri hakkında vermiş olduğu bilgiler okunur. Milli Ruhani Mahfil'in gönderdiği ve toplumun haberdar olmasını istediği haberler bildirilir. Katılımcılar tarafından, Milli Mahfile iletilmesi istenen görüş ve düşünceler üzerinde istişare yapılarak alınana kararlar not edilir ve birer öneri olarak Mahfil'e sunulur.⁴³⁶

Üç bölümden oluşsa bile, toplantının en önemli bölümü danışma bölümüdür. Çünkü 19 Gün Ziyafetini asıl amacı Bahailerin dilek ve isteklerini Mahalli Mahfil'e iletmelerini sağlamaktır. Mahalli Mahfil de bunları Merkezi Mahfil'e iletir. Böylece bu ziyafetler Bahaî bireyler ve Milli Mahfiller arasında köprü olmaktadır.⁴³⁷

19 gün Ziyafetinin zamanına ilişkin olarak, Şevki Efendi bu tür toplantıların her Bahaî ayının ilk günü ve gün batmadan önce yapılması gerektiğini söylemektedir. Ancak herhangi bir durumda bu mümkün olamayacaksa bir önceki gün yapılabilir. Veya Mahalli Ruhani Mahfil toplantının ay içerisinde herhangi bir günde yapılmasına karar verebilir. Ziyafet ha günlerinde yapılabildiği gibi, yiyecek olmamak şartıyla oruç günlerinde de yapılabilir.⁴³⁸

19 gün ziyafetlerine katılmak üzere sadece oy veren inanalar davet edilirler ki bu da 21 yaşını doldurmuş Bahaîleri kapsamaktadır.⁴³⁹ Anne babası Bahaî olmayan 15 yaşından küçük çocukların Ziyafet'e katılması ebeveynlerinin izinlerine bağlıdır. Eğer anne-baba çocuklarının toplantıya katılmasına izin verirse bu durumda bu kişiler ziyafete katılabilirler. Ancak 15 yaşını geçmiş olan gençler, ebeveynlerinden izin almaksızın Ziyafet'e katılma hakkına sahiptirler. Fakat bu gençlerin de Ziyafet'e katılmadan önce anne-babalarından izin almaları tavsiye edilmektedir.⁴⁴⁰ 15-21 yaş

⁴³⁵ 19 Gün Ziyafeti, s. 45.

⁴³⁶ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 58.

⁴³⁷ 19 Gün Ziyafeti, s. 45.

⁴³⁸ 19 Gün Ziyafeti, s. 23.

⁴³⁹ 19 Gün Ziyafeti, s. 19.

⁴⁴⁰ 19 Gün Ziyafeti, s. 38-39.

arasındaki gençlerin toplantıya katılmalarına izin verilmiştir; ancak bu grup gençlerin oy verme hakları yoktur. Oy vermek için 21 yaşını doldurmuş olmak gerekmektedir.⁴⁴¹

Ziyafete o bölge dışında yaşayan bir Bahaî, kent dışından bir Bahaî veya komşu ülkede yaşayan bir Bahai katılabilir. Ancak herhangi bir karar alınması durumunda oy verme yetkisi sadece o bölgeden katılan Bahaîlere aittir.⁴⁴² Zaten toplantıya dışarıdan gelen bir Bahaî'nin danışma bölümüne de katılmasına izin verilmişse de, o Bahaî'nin kendi tercihi olarak bu bölüme iştirak etmemesi tavsiye edilmiştir.

Bu toplantılar Bahaî olmayanlara açık değildir. Ancak Bahaî olmayan birisi Ziyafet'e katılırsa, onun duygularını incitmemek amacıyla bu kişi dışarıya çıkarılmaz. Fakat böyle bir durumda toplantının danışma bölümü yapılmaz. Bu durumda Mahfil, danışma bölümünü başka bir zamanda yapmak üzere erteler.⁴⁴³

Genellikle Bahaî fertleri sıra ile ziyafete ev sahipliği yaparlar. Bazen Mahalli Ruhani Mahfil kendi fonuyla Ziyafeti yapar. Ayrıca birkaç Bahaî'nin birleşip bu ziyafete ev sahipliği yapmaları da mümkündür.⁴⁴⁴ Genel olarak toplantıların her bölgede toplu olarak yapılması gerekmektedir. Ancak eğer bir bölgedeki Bahaî toplumu bir yerde toplanmaya imkân vermeyecek kadar büyüdüyse, Adalet Evi toplantılarının birkaç yerde yapılmasına izin vermiştir. Fakat böyle bir durumda, birliğin sağlanması amacıyla toplantının aynı zamanda ve aynı program çerçevesinde yapılması gerekmektedir.⁴⁴⁵

19 gün ziyafetlerine katılmak tam olarak bir zorunluluk değildir. Ancak “toplantıların topluma hizmet ettikleri ve dostların ruhunu yükselttikleri için ve ikinci olarak Emrin işlerini iyice tartışma ve Bahaî etkinliklerinin yürütülmesinde sürekli gelişme sağlanması için yollar ve araçlar bulmak üzere iyi bir fırsat verdikleri için Bahaîler buna katılmalıdırlar” denmektedir.. Toplantıya katılmayan Bahaîlere herhangi bir ceza verilmez.⁴⁴⁶

⁴⁴¹ Özsuca, *Bahaî Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 57

⁴⁴² *19 Gün Ziyafeti*, s. 31–32.

⁴⁴³ *19 Gün Ziyafeti*, s. 34.

⁴⁴⁴ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, s. 131.

⁴⁴⁵ *19 Gün Ziyafeti*, s. 26.

⁴⁴⁶ *19 Gün Ziyafeti*, s. 29.

Mahfil Başkanı, 19 Gün Ziyafetini yönetir. Başlangıçta kişilerin dua okumalarını ister. İkinci bölümde Mahfile gidecek görüş ve önerilere ilişkin danışmada bulunmalarını rica eder. Daha sonra ev sahibinin ikramları yapmasıyla toplantı tamamlanır. Üçüncü bölümde şarkılar söylenip, çeşitli etkinlikler yapılabilir. Bu toplantılarda yazmanın görevi, toplantının yeri ve zamanını önceden Bahaî üyelere haber vermektir. Ayrıca yazman toplantıda yapılan iş ve konuşmaları yazarak buna ilişkin bir tutanak hazırlar.⁴⁴⁷

9. Hükümete Sadakat

Bahailik'te "hükümete sadakat"te önemli bir kuraldır. Abdalbaha "Bahaî öğretilerine göre hükümete sadakat zorunlu bir manevi ve sosyal prensiptir." sözüyle bu prensibi açık bir şekilde ortaya koymaktadır.⁴⁴⁸ Bahaîler, dünya milletlerinin gelecekteki Dünya Devleti'nin modeli olarak Bahauallah'ın koyduğu yönetim düzeninin ilkelerini kabul edeceklerine inanırlar. Ancak o zaman kadar bütün Bahaîler yaşadıkları ülkenin yasalarına sadakat göstermekle yükümlüdürler. Bahauallah bu konuda şöyle demektedir; "Bahaîler, ülkesinde yaşadıkları her devlete karşı emanet, sadakat ve samimiyet göstermelidirler."⁴⁴⁹

Bahaîler, hükümete sadakat göstermeyen bir Bahaî'nin dinine de sadık olmadığı görüşündedirler. Abdalbaha bu konuda şunları söylemektedir; "Ülkedeki hükümete karşı itaatli ve iyi niyetli olmalı, adil bir hükümdara karşı Tanrı'ya karşı sadakatsizlikle bir tutmalı ve devlet hakkında kötü niyet beslemeyi Allah'ın emrinden çıkmak saymalıyız."⁴⁵⁰

Hükümet Bahaî toplumuna kendi dinlerine aykırı bir şey yapmalarını emrederse, bu durumda bu emri reddetme hakları vardır.⁴⁵¹

⁴⁴⁷ Fatheazam, *Yeni Bahçe*, s. 130–131.

⁴⁴⁸ Fatheazaman, *Yeni Bahçe*, s. 170.

⁴⁴⁹ Faizi, *Bahaî Dini Hakkında Açıklamalar*, s. 90.

⁴⁵⁰ Faizi, *Bahaî Dini Hakkında Açıklamalar*, s. 90–91.

⁴⁵¹ Faizi, *Bahaî Dini Hakkında Açıklamalar*, s. 90–91.

Bahaîlikte önemli hükümlerden bir diğeri de siyasi işlerden uzak durmadır. Bahaîler herhangi bir partinin politikasına iştirak edemezler. Şevki Efendi mektuplarının birinde bu konuda şöyle demektedir; “Biz Bahaîler bütün dünyada biriz. Aslında ilahi olan Yeni Dünya Düzenini oluşturmaya çalışıyoruz. Eğer her Bahaî değişik bir politik partinin üyesi olursa, bunu nasıl yaparız. Bazıları birbirine karşı olacaklardır. Birliğimiz sonra nerede kalacaktır? Politika yüzünden birbirimize karşı bölünürdük. Bu ise amacımıza karşıdır. Bu durumda Dinin birliği nerede kalacaktır? İki ruhani kardeş politik cemiyetlere girişlerinden dolayı birbirilerinin aleyhine çalışacaklardır. Bir Bahaî için, kendi ülkesine ve dünyaya hizmet edebileceği en iyi yol, yavaş yavaş bütün insanları birleştirecek bölücü politik sistem ve dini akideleri kaldıracak olan Hz. Bahauallah’ın Dünya Düzeninin kurulması için çalışmaktır.”⁴⁵²

Görüldüğü gibi Bahailer’in siyasete karışmamaları ve herhangi bir politik grubu desteklememelerinin en büyük nedeni, kendi birlik ve beraberliklerinin bozulabileceği endişesidir. Bahailik’teki bu siyaset yasağının önemli nedenlerinden bir tanesi de Bahaîlerin, siyasetin kendi misyonlarına ters düştüğünü düşünmeleridir. Öğretiler bölümünde de anlatıldığı üzere, Bahailik her türlü taassubu kaldırıp bütün insanları tek bir devlette birleştirmeye çalışmaktadırlar. Yeni Dünya Düzeni dedikleri bu amacın Tanrı tarafından gönderildiğine inanmaktadırlar. Ancak onlara göre siyaset bu amacı gerçekleştirmekte yetersizdir. Bu sebeple bütün Bahaîler siyasetten uzak durmalı ve tüm enerjilerini Yeni Dünya Düzenini kurmak için harcamalıdır.⁴⁵³

10. Ocak Başı Toplantıları ve Tebliğ

Bahaîler, bir Bahaî’nin temelde üç önemli görevinin olduğunu söylemektedirler. Bunlardan birincisi, dinin öğrenmek; ikincisi, öğrendiklerini uygulamak ve üçüncüsü de Bahaî mesajını diğer insanlara duyurmaktır.⁴⁵⁴ Görüldüğü gibi bir Bahaî için, dinini diğer insanlara duyurmak önemli bir görevdir. Bahauallah bu

⁴⁵² Fatheazaman, *Yeni Bahçe*, s. 171–172.

⁴⁵³ Maurfi, *Nebe-i Azim*, s. 145–146.

⁴⁵⁴ Fatheazaman, *Yeni Bahçe*, s. 160.

konuda şöyle demektedir; “Tanrı kişinin yetenekleri ölçüsünde onu kendi emrini anlatmakla görevlendirmiştir.”⁴⁵⁵

Kendi dinlerini anlatmakla görevli olmalarının nedenini Bahaîler, hastalık-ilaç metaforuyla anlatmaya çalışırlar. Nasıl ki bir insan korkunç bir hastalıktan ızdırab çeker ve kendisini tedavi edip bütün ağrı ve ızdırablarından kurtaracak bir ilaç keşfederse; bu ilacı aynı hastalığı çeken diğer insanlara da vermelidir. Burada Bahauallah her şeyi bilen doktor olarak temsil edilmektedir. Dünya insanlarını batıl inanç, ümitsizlik ve bölücülük hastalığı yok etmektedir. Bahauallah bu hastalığa tedavi olacak bir ilaç getirmiştir. İşte Bahaîler bu ilacı alıp kullanarak, ızdırablarından kurtulmuşlardır. Bundan sonraki görevleri ise keşfettikleri bu ilacı aynı hastalıktan muzdarip olan diğer insanlara da vermektir.⁴⁵⁶

Bahaîler tebliğdeki metotlarını tedricilik esasına göre belirlemektedirler. Buna göre araştırmacıya bilgiler tedricen, yani yavaş yavaş sunulmalıdır. Nasıl ki bir bebeğe besinler önce anne sütü, daha sonra sulu ve yumuşak gıdalar ardından diğer gıdalar şeklinde aşama aşama veriliyorsa ilahi irfan da bu şekilde verilmelidir. Çünkü hazmı kolay olmayan derin bir bilgi araştırmacıyı alt üst ederek ona faydadan çok zarar verebilir. Bundan dolayı Bahaîlikte tebliğ yapılırken tedricilik esas alınmıştır.⁴⁵⁷

Hz. Muhammed’in “İlim iki çeşittir, birisi beden ilmi ve diğeri din ilmidir.” hadisinden yola çıkan Abdulbaha, Hz. Muhammed’in bu sözünde beden ilmini din ilminden önce zikretmesinin hikmetini “ruhani tıbbın cismani tıpla aynı özellikler göstermesi” olarak açıklamaktadır. Buna göre bir tabip ilk önce hastasının şikâyetlerini dinleyerek hastalığını teşhis eder. Ardından ona en uygun tedavi yöntemini seçer ve bunu uygulamaya başlar. Tedavi esnasında tabip hastaya gerekli olacak dozda ilaç vermelidir. Çünkü ilaç az gelirse hasta tedavi olmaz, ancak ilaç fazla verilirse o zaman da hastanın ölümüne sebep olur. Doktor tedavisini uygularken hastaya şefkatle

⁴⁵⁵ Fatheazaman, *Yeni Bahçe*, s. 160.

⁴⁵⁶ Fatheazaman, *Yeni Bahçe*, s. 160.

⁴⁵⁷ Marufi, *Makalat*, s. 124.

yaklaşmalıdır. Aynı şekilde mübelliğ de önce tebliği yapacağı kişiyi tanımalı ve ona göre bir yöntem belirlemelidir. Ondan sonra yöntemini uygulamaya başlamalıdır.⁴⁵⁸

Şevki Efendi en etkili tebliğ metotlarından birinin “ocak başı toplantıları” olduğunu söylemektedir. Umumi Adalet Evi de her ailenin en az 19 günde bir kere ocak başı toplantısı düzenlemesini ve bu toplantıya Bahaî olmayan kişileri davet ederek onlara Bahaî dinini anlatmalarını emretmektedir. Şevki Efendi, ocak başı toplantılarının önemini şu sözlerle dile getirmektedir; “Ocak başı şeklindeki tebliğ yaşamlarınızda ekstra bir görev şeklinde kabul edilmemeli, belki yaşamınızın bir parçası veya kendisi olmalıdır.”⁴⁵⁹

Ocak başı toplantısı için bir program belirleyen Bahaîler bu programın ilk adımı olarak program yapmayı seçmişlerdir. Buna göre ilk önce en uygun gün toplantı tarihi olarak belirlenmelidir. Daha sonra toplantıya Bahaî olmayan tanıdıklar davet edilir. Davet yapılırken, birkaç aileyle birden ilgilenilmesi zor olacağından ailelerin tek tek alınması uygun görülmüştür. Bu adımlardan sonra toplantı yapılarak, Bahailik bu dinden olmayan kişilere tebliğ edilir. Toplantıda tebliğ yapılırken film, hikâye, slayt, resim, istatistik vb. materyallerden yararlanılması önerilmektedir.⁴⁶⁰

Bahaîler kendi dinlerini anlatırken, zorlamaya başvurmadıklarını söylemektedirler. Tebliğlerini yaparken bir tartışma veya kavga ortamına girmezler. Sadece kendi mesajlarını anlatıp, gerisinin kişinin takdirine bırakırlar. Bu konuda Bahauallah şöyle demektedir; “Ey Bahaîler! Sizler sevgi maşrıkları ve Tanrı inayeti matlalarısınız. Dilinizi bir kimseye sövmekle veya lanet etmekle kirletmeyiniz. Gözünüzü yaraşmaz şeylerden koruyunuz. Sizde olanı gösteriniz; kabul olundu ise ne âlâ, aksi takdirde taarruz batıldır; onu, müheymîn ve kayyum olan Allah’a yönelerek kendi haline bırakınız.”⁴⁶¹

Bahauallah, Bahaî dinini öğretmeye başlamadan önce dinin iyice öğrenilip hayata geçirilmesini emreder. Bu emri verirken, bir şeyi davranışlarla göstermenin dille

⁴⁵⁸ Marufi, *Makalat*, s. 137.

⁴⁵⁹ Marufi, *Makalat*, s. 132

⁴⁶⁰ Marufi, *Makalat*, s. 133–134.

⁴⁶¹ Fatheazaman, *Yeni Bahçe*, s. 161.

göstermekten daha tesirli olacağını düşünmüştür. Bahauallah'ın şu sözü bu konudaki emrini açıklamaktadır; “Baha ehli, Rabba hikmetle hizmet etmeli, başkalarına yaşamlarıyla örnek olmalı ve işlerinde Tanrı nurunu göstermelidirler. Gerçekte, davranışların tesiri sözlerden daha etkindir. Öğretici tarafından konuşulan kelimenin etkisi, niyetindeki temizliğe ve onun farklılığına bağlıdır. Bazıları sözlerle yetinirler, fakat sözlerin doğruluğu amellerle denenir ve yaşam şeklinde bağlıdır. İnsanın makamını gösteren amellerdir. Sözler Tanrı'nın isteğine uygun olmalı ve bunlar ise lehvlerde kaydedilmiştir.”⁴⁶²

Bahaîler için kendi dinlerini anlatmak ve insanları bu dine davet etmek en önemli görevlerden birisidir. Abdulbaha her Bahaî'nin yılda en az bir kişiyi dine kılavuzlaması gerektiğini söylemektedir. Bu görevlerini yerine getirirken Allah'ın onlarla birlikte olduğunu ve yardımlarını esirgemeyeceğine olan inançlarını, Abdulbaha şöyle dile getirmektedir; “Bugün açık olarak biliniyor ki görünmeyen ilahi yardım mesajı anlatıp yayanlarla beraberdir. Eğer mesajı anlatma işlemi ihmal edilirse, Tanrı yardımı tamamen kesilebilir. Bundan dolayı ilahi dostların, mesajı anlatmakla meşgul olmaksızın yardım almaları olanaksızdır. Bütün koşullar altında mesaj açıklanmalıdır.”

11. Diğer Şer'i Hükümler

Bahaî dininde yukarıda açıklananların dışında kalan diğer şer'i hükümlerden bazıları şunlardır;

Bahaî dinin herhangi bir giyim veya saç şekli belirlememiştir. İslamiyet'te konulan; kadınların başörtü takması, erkeklerin ipek giysiden sakınması gibi kurallar Bahailik'te yoktur. Kıyafetin tarzı, saç ve sakal kesim şekli kişinin kendi iradesine bırakılmıştır. Herkes kendi toplumunda o gün hangi kıyafet giyiliyorsa, o tarz giyinmekte serbesttir. Ancak toplum tarafından gülünç karşılanacak ve yadırganacak kıyafetler ve saçlar tercih edilmemelidir.⁴⁶³ Kıyafet ve saçtaki bu serbestliğe rağmen,

⁴⁶² Fatheazaman, *Yeni Bahçe*, s. 161.

⁴⁶³ Özsuca, *Bahaî Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 94.

saç kazımak helal değildir.⁴⁶⁴ Müslümanların özellikle hac döneminde yaptıkları bu uygulama Bahauallah tarafından kaldırılmıştır.

Yine İslamiyet'ten farklı olarak Bahaîlikte faiz de helal kılınmıştır. Bahauallah bu konuda şöyle demektedir; “Bugün kendi soydaşına, yurttaşına, kardeşine faizsiz ödünç para verecek kimselere az rastlanır. Onun için, insanlara fazlınızın bir eseri olarak faizi de halk arasında elde dönen diğer alış veriş niteliğine soktuk. Yani, ödünç paranın faizi, bu açık hükmün Tanrı göğünden indirildiği andan itibaren helaldir, iyidir ve temizdir. O gerçekten dilediği gibi hükmeder; O, faizi bundan önce haram kılmış olduğu gibi şimdi de helal kılmıştır. Emir Melekûtu O'nun avucu içindedir. Yapar ve emreder. Fakat bu işte ölçü ve insaf gözetilmelidir.”⁴⁶⁵ Görüldüğü gibi Bahauallah faizin helal olduğunu söylemekte ancak bu konuda bir ölçü gözetilmesini istemektedir. Bu ölçünün miktarını ise belirlememektedir.

Bahaî dininde kural koyma yetkisinin Adalet Evi'ne mahsus olduğunu daha önce ifade etmiştik. Bir Bahaî'nin Tanrı kelimelerini açıklaması, başka anlamlarda yorumlanması, Tanrı öğretilerini değiştirmesi ve öğretilerin dışında hareket etmesi kesinlikle haramdır. Hadislere, söylentilere ve anlatılan sözlü emirlere itibar edilmez. Bunlar kesin bir yargı veya yasa olamazlar. Her Bahaî, yalnız Bahauallah'ın şer'i emirlerine itaat etmelidir. Şer'i hükümler yazılı ve açık anlamlıdır. Bununla beraber Bahauallah bunları yorumlama ve açıklama yetkisini Abdalbaha, Şevki Efendi ve Adalet Evi'ne vermiştir. *Akdes* kitabında bulunmayan ve gereksinim duyulacak emir ve yasaları ancak Adalet Evi koyabilir.⁴⁶⁶

Bahaîlikte musiki güzel sanatların bir dalı sayılmış ve hoş görülmüştür. Musiki aleti çalmak ve güzel bir sesle şarkı söylemek günah değildir. Dua bölümünde de değinildiği gibi duaları terennümlü söylemek tavsiye edilmiştir.⁴⁶⁷ Diğer bir yerde ise Bahauallah “Musiki övülen bir sanattır.” demektedir.⁴⁶⁸

⁴⁶⁴ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 96.

⁴⁶⁵ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 95.

⁴⁶⁶ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 96.

⁴⁶⁷ *Ruhun Yaşamı Üzerine Tefekkür*, Ruhi Enstitüsü, 2008, s. 27

⁴⁶⁸ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 97.

Bahaîlikte zina ve fiili livata haramdır. Zina yapan her erkek ve kadın Adalet Evi'ne dokuz miskal altın vermekle cezalandırılır. Eğer bu fiili tekrar edecek olurlarsa, ceza her seferinde iki katına çıkar.⁴⁶⁹

Bahaîlerin inançlarını gizli tutmaları yasaktır. Korku veya hikmet sebebiyle de olsa inançlarını saklayamazlar, yani sorulduğunda Bahaî dinine mensup olduklarını açıkça söylemelidirler. Bu konuda Şevki Efendi şöyle demektedir; “İnançlarınızı hikmet veya korku sebebiyle saklamayınız; bilakis onları gizlemekten çekininiz.”⁴⁷⁰

Bahaullah günahların bir insana itiraf edilmesinin ve onların affedilmesinin o kişiden istenilmesini haram kılmıştır. Böyle bir itirafın kişinin kullar nezdinde küçük düşmesine neden olacağını belirten Bahaullah, Allah'ın kullarının küçük düşmesini istemeyeceğini söylemektedir.⁴⁷¹

Bahaullah “El öpülmesi Kitap'ta haram kılınmıştır.” diyerek yasaklamıştır. Bilindiği gibi bazı kültürlerde din adamlarına, önemli kişilere ve yaşlı insanlara saygı maksadıyla ellerinin öpülmesi gelenektir. Ancak Bahaullah bunların tamamını yasaklamıştır. El öpülmesi, bir başkasının önünde secde etmek ve bireyi bir diğeri karşısında aşağılayan diğer tüm davranışlar Bahaîlikte kınanmaktadır.⁴⁷²

Bahaî dininde her türlü av hayvanını yemek helaldir. Av sırasında Allah'ın adını anmayı tavsiye eden Bahaulla, böyle bir durumda avlanılan hayvana ulaşıldığında hayvan ölmüşse bile etinin helal olacağını söylemektedir. Ancak eğer kapan veya tuzak kurulup, buraya yakalanan hayvana insanlar erişinceye kadar hayvan ölmüşse, bunun etini yemek helal değildir, haramdır.⁴⁷³

Akdes kitabında dedikodu, karalama, iftira ve başkalarının kusurları üzerinde konuşma gibi huyların kötü olduğu ve yasaklandığı belirtilmiştir. Bahaullah bu konuda şöyle demektedir; “Ey Varlık Oğlu! Kendi ayıplarını nasıl unuttun da başkalarının ayıplarıyla meşgul oldun? Her kim böyle yaparsa lanetime uğrasın.” Görüldüğü gibi

⁴⁶⁹ Bahaullah, *Akdes*, s. 35.

⁴⁷⁰ Özşuca, *Bahaî Dininde Şer'i Hükümler ve İzahları*, s. 102.

⁴⁷¹ Bahaullah, *Akdes*, s. 181.

⁴⁷² Bahaullah, *Akdes*, s. 29, 180–181.

⁴⁷³ Bahaullah, *Akdes*, s. 38, 104.

Bahauallah burada dedikodu yapanları lanetlemektedir. Bahauallah'ın dedikodu ve iftiranın yasak oluşuyla ilgili bir başka sözü de şöyledir; “Gerçekten söylüyorum. Dil iyi şeyler söylemek içindir, onu kötü sözlerle kirlletmeyiniz. Allah geçmişi affetmiştir. Bundan sonra herkes uygun ve yakışır olanı söylemeli, iftiradan, küfür ve insanları üzen şeylerden sakınmalıdır.”⁴⁷⁴

⁴⁷⁴ Bahauallah, *Akdes*, s. 168.

SONUÇ

Mirza Hüseyin Ali tarafından 19. yy'ın sonlarında ortaya atılan iddialar, günümüzde Bahailik adı altında yeni bir din olma iddiasıyla karşımıza çıkmaktadır. Bahaîliğin ilk tohumları Mirza Ali Muhammed tarafından kurulan Babilik hareketiyle atılmıştır. Mirza Ali Muhammed önceleri Şeyhlik tarikatına mensub iken daha sonra Mehdi'ye açılan kapı (bâb) olduğunu iddia etmiştir. Buradan da ileriye giderek kendisinin Mehdi olduğunu ve hatta daha sonraları Peygamber olduğunu söylemiştir. Onun başlattığı hareket olan Babilik, bir süre sonra mensupları tarafından yapılan Bedeşt toplantısında İslamiyet'ten ayrı bir din olduğunu ilan etmiştir.

Bahaîliğin kurucusu Mirza Hüseyin Ali ise önceleri Babilik hareketine mensup olan ve Bab Mirza Ali Muhammed'in gözde talebelerinden biridir. Hatta Bedeşt toplantısında Babilik hareketinin İslamiyet'ten bağımsızlığını ilan etmesinde Mirza Hüseyin Ali'nin faaliyetleri büyüktür. Hocası öldükten sonra yerine Mirza Hüseyin Ali'nin kardeşi Mirza Yahya'yı bırakmasına rağmen Bahauallah kendini hareketin lideri olarak ilan etmiştir. Bunun üzerine Babilik üç kola ayrılmıştır. Bunlardan incelememizin konusu olan Bahailik en çok gelişen ve kurumsallaşan kol olmuştur.

İşte Bahaîliğin ortaya çıkışındaki bu aşamalar, Bab'ın Şeyhlik tarikatına mensub olması ve Mehdilik inancından etkilenmesi gibi sebepler Bahaîliğin yeni bir din mi yoksa İslamiyet'in sapık bir mezhebi mi olduğu tartışmasını gündeme getirmiştir. Bu konuda hala bir uzlaşmaya varılmış değildir. Bahaîliğin kendi mensupları elbette kendilerini kitabı, peygamberi ve inanç sistemi olan yeni bir dinin mensupları olarak kabul etmektedirler. Ancak bazı Müslüman müelliflere göre Bahailik yeni bir din değil, Yahudilik, Hıristiyanlık ve özellikle İslamiyet'in görüşlerinin bir araya gelmesiyle oluşmuş, sapık bir mezheptir. Kimi ülkeler Bahaîliği yeni bir din olarak kabul edip, onlara ibadethane açma izni vermesine rağmen Türkiye'de Bahailik henüz devlet tarafından kabul edilmiş bir din değildir. Bu sebeple Türkiye Bahaîleri kendi Mahfillerini kursalar bile, henüz bir ibadethaneye sahip değillerdir.

Bahaîlerin üzerinde durdukları en önemli inançları “peygamberlerin son bulmayacağı” görüşleridir. Çünkü Bahauallah, Hz. Muhammed'den sonra gelen bir

peygamber olduğunu ve onun dinini neshettiğini iddia etmektedir. Ancak Kuran-ı Kerim’de Hz. Muhammed için “Nebilerin sonuncusu” ifadesi kullanılmaktadır. Bu nedenle Bahaîler kendi iddialarını temellendirmek için “peygamberliğin son bulmayacağı” görüşünü ortaya atmışlardır. Bu görüşü çeşitli örneklerle açıklamaya çalışırken, Kuran-ı Kerimde geçen “Nebilerin sonuncusu” ifadesini de çeşitli şekillerde tevil etmektedirler.

Bahaîlerin Tanrı inancı da oldukça karmaşıktır. Çoğu yerde Allah’ın birliğine ve âlemin tek yaratıcısı, insanların Hâliki olduğunu söylemelerine rağmen, Bahauallah’ın bazı sözlerinde hulul inancına dair izlere rastlanmaktadır. Cennet, cehennem ve kıyamet gibi kavramları da kendilerine göre yorumlayan Bahaîler, bunlara da farklı anlamlar yüklemektedirler. Onlara göre diriliş sadece ruhani anlamdadır. Beden topraktan gelmiştir, öldükten sonra yine toprağa dönecektir. Ruh ise Allah’tandır, dolayısıyla ölümden sonra tekrar dirilecek ve Allah’ın katına yükselişini sürdürecektir. Müslümanların anladığı gibi somut bir cennet ve cehennem Bahaîlere göre mevcut değildir. Allah Kuran’da cennet ve cehennemden somut yerlermiş gibi bahsederken sadece insanların anlamasını sağlamayı amaçlamıştır. Aslında cennet Bahauallah’ı ve öğretilerini tanımak ve ona mensup olmak; cehennem ise ondan ve öğretilerinden uzak durmak demektir.

Bahaîlerin inançları ve ibadetlerinden daha ziyade önce çıkardıkları bir takım öğretileri vardır. Bu öğretilerin temel amacı “bütün insanların birliğini sağlamak”tır. Buna göre öncelikle bütün taassupların kaldırılması gerekir. Din, dil, ırk, mezhep vb. taassuplar kaldırılırsa insanlar birbirlerini tanıma ve anlama imkânı elde edeceklerdir. Böylece dünya barışının kurulması için önemli bir adım atılmış olacaktır. Toplumda kadın-erkek eşitliği sağlanmalı ve bütün dünyada genel bir eğitim uygulanmalıdır. Tüm dünyada aynı modelde verilecek bu eğitim sayesinde dünya insanların birliği sağlanabilecektir. Dünya insanları arasında iletişimin rahat ve sağlıklı bir biçimde yapılabilmesi için evrensel bir yardımcı dil olmalıdır. Herkes kendi ana dilinin yanında bu evrensel dili de kullanarak diğer milletlerle rahat bir biçimde anlaşabilecektir. Bunlar ve bunlara benzer diğer öğretileriyle Bahaîler bütün insanları birleştirmeye

çalışmaktadırlar. Tanrı'nın bütün insanların birleşmesini istediğini ve kendilerinin de bu amaca hizmet ettiklerini söylemektedirler.

Bahaîlikte ibadet mefhumu tam olarak gelişmemiş, ilmihal mevzuları henüz tam olarak ayrıntılandırılmamıştır. Bu durumu Bahaîler genç bir din olmalarına bağlamakta ve zamanla bu konuların da tam olarak oturacağını söylemektedirler. Pratik uygulamaları farklı olsa da Bahaîlikte de namaz, oruç, zekât ve hac gibi ibadetler mevcuttur. Bunların yanında “günde 95 kere Allah’u Ebha demek”, “kutsal ayetlerin okunması” ve “Tanrı hukuku” gibi kendilerine özgü ibadetleri de vardır.

Bir Bahaî her gün büyük, orta ve küçük olarak adlandırılan namazlardan bir tanesini seçip kılmak zorundadır. 2-20 Mart tarihleri arasında 19 gün oruç tutmak her Bahaî için farzdır. Maddi gücü yerinde olan bir Bahaî malının kırkta birini zekât olarak ve malının %19’unu Tanrı Hukuku olarak vermelidir. Bahauallah’ın sürgündeyken Bağdat’ta oturduğu evi veya Bab’ın Şiraz’daki evini ziyaret etmeleri Bahaîlikte hac ibadeti olarak konulmuştur ve erkek Bahaîlere farzdır. Bunun haricinde her Bahaî günde 95 defa Allah’u Ebha demeli ve sabah ve akşam kutsal ayetlerden bir parça okumalıdır. Bahailikte ibadetle mükellef olma yaşı 15-70 yaş arasındadır.

Bahaîlerin çok ayrıntılı olmasa bile evlenme ve boşanma, miras ve vasiyetname vb. bazı temel konularda kuralları mevcuttur. Bahaîlerin kendilerine ait bir takvimleri ve bayram günleri vardır. Bayram günleri, Bab’ın ve Bahauallah’ın doğum ve ölüm günleri gibi toplam dokuz günde çalışmak haramdır. Bahaî dininde bağımlılık yapan alkol ve uyuşturucu gibi maddelerin kullanılması haramdır.

Günümüzde Bahailik herhangi bir şahıs tarafından yönetilmez. Şevki Efendi ölümünden önce yetkilerini Adalet Evi’ne devretmiştir. Adalet Evi seçimle belirlenen dokuz üyeden oluşur ve seçimler belli zamanlarda tekrarlanarak üyeler değiştirilir. Bütün dünya Bahaîlerinden Adalet Evi sorumludur. Adalet Evi çeşitli ülkelerde yaşayan Bahaîlere her ülkede kurulan ve yine dokuz kişiden oluşan Milli Ruhani Mahfiller aracılığı ile iletişim kurar. Milli Ruhani Mahfiller de kendi ülkelerindeki Bahaîlere her ilde kurulan Mahalli Ruhani Mahfiller vasıtasıyla ulaşır. Bu sisteme göre 21 yaşını doldurmuş dokuz Bahaî’nin yaşadığı her yerde bir Mahalli Ruhani Mahfil kurulur. Bu

Mahfil de diğerleri gibi dokuz üyeden oluşur. Eğer kişi sayısı dokuzdan fazla ise aralarında seçim yapılarak 9 üye seçilir. Bu Mahalli Mahfillerden seçilen kişiler belli peryodlarla bir araya gelerek seçim yaparlar ve Milli Ruhani Mahfil üyelerini seçerler. Bütün dünyadaki Milli Ruhani Mahfil üyelerinin seçimiyle de Adalet Evi'nin dokuz üyesi belirlenir.

Görüldüğü gibi Bahailik kurumsallaşmasını ciddi şekilde tamamlamıştır. Bahaîlerin günümüzde üzerinde çalıştıkları en önemli konu dinlerini duyurmak ve üye sayılarını artırmaktır. Bu konuyla ilgili birçok toplantı ve seminerler düzenlemektedirler.

EKLER

Ek1: Bahaî Mabedleri

Adalet Evi, Hayfa/İsrail

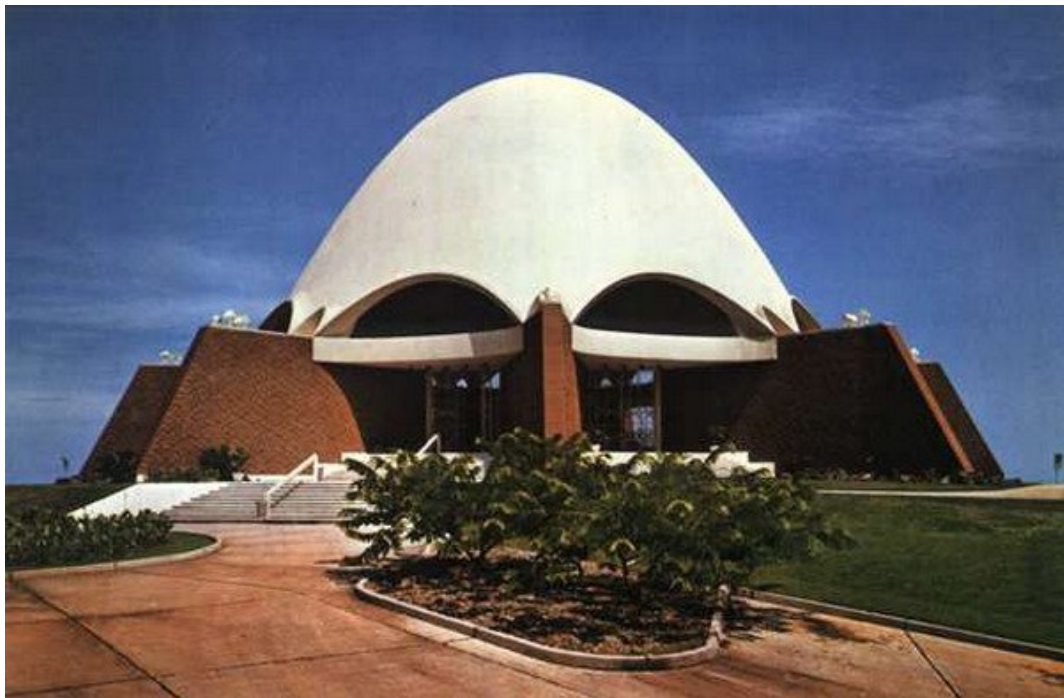
Adalet Evi, Hayfa/İsrail

Hindistan Mabedi, Bahapur/Yeni Delhi

Bati Samoa Mabeti, Apio / Bati Samoa

Panama Mabeti, Cerro Sonsonati / Latin Amerika

Almanya Mabedi, Langenheim / Almanya

Avustralya Mabedi, Mona Vale / Avustralya

Kampala Mabedi, Kikaya Hill

Amerika Mabedi, Wilmette

Ek 2: Bahaî Nikah Belgesi Örneği

Ya Baha-ul Ebha

Tanrı *Kitab-ı Akdes*'te buyurmuştur “Ey Kavim! Evleniniz ki sizlerden beni kullarım arasında anacak olanlar türesin. Bu benim size emrimdir. Onu kendinize yardımcı ediniz.”

Anne ve babalarının izni ve rızası ile evlenmeye karar vermiş olduklarından bahisle Bahai dininin emrine göre nikahlarının yapılmasını Bahaileri Ruhani Mahfilî'nden isteyen T.C. vatandaşı kızı bayan'nın vatandaşı oğlu bay'nın durumları/...../..... tarihinde günü saat'da Ruhani Mahfilimiz tarafından incelenerek tarafların imzası ve anne ile babalarının rızası tesbit edilerek evlenmeye engel halleri görülmedi. 19x..... miskal gümüş/altın karşılığı olan TL erkek aday tarafından eşine teslim edilmiş olduğundan tarafların ve tanıkların karşısında, adı geçen bayan ile bay'nın nikahları medeni nikahtan sonra Bahai dinine göre yapılmıştır. Bu belge hazırlanarak eşlere verildi.

Bu nikahın kendileri için kutlu olmasını Tanrı'dan dileriz.

Bayan	Bay
Annesi.....	Annesi
Babası	Babası
Tanık	Tanık
	Tanık
	R. Mahfil Başk.
	R. Mahfil Sekreteri

Cüzdan No:

Tarih:

Evlendirme Dairesi Defter No:

KAYNAKÇA

Abdulbaha, *Bazı Sorulara Cevaplar*, çev. Mecdi İnan, Baha Basım Dağıtım, İstanbul 1996

Abdulbaha, *Sevgiden Birliğe*, Işık Yayınevi, Adana 1984.

Abdulhamid, Muhsin, *İslama Yönelen Yıkıcı Hareketler: Babilik ve Bahaîliğin İçyüzü*, çev. M. Saim Yeprem, Hasan Güleç, İstanbul.

Adanalı, Zeynel, *Bahaîliğin Tarihsel Gelişimi*, Erciyes Üniv. Sosyal Bilimler Ens. Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 2001

Bahaî Münacatları, çev. Mecdi İnan, Baha Basım Dağıtım, İstanbul 2003

Bahaî Münacatları, çev. Mecdi İnan, Menteş Matbaası, İstanbul 1973

Bahaîliğin I. Yüzyılı, Britanya Adaları Ruhani Mahfili Tarafından Neşredilmiştir, çev. Mecdi İnan, Güzen Basımevi, İstanbul 1948

Bahaullah, *Akdes*, Ankara 2003

Bahaullah, *Bahaullah'ın Levilleri*, çev. Mecdi İnan, Menteş Matbaası, İstanbul 1994

Bahaullah, *İkan Kitabı*, çev. Mecdi İnan, İstanbul 1996,

Bahaullah, *Kurdun Oğlu Risalesi*, çev. Mecdi İnan, Özdemir Basımevi, İstanbul 1976

Babaullah'ın Sesi, “Gleanning From The Writings of Bahaullah” başlığıyla Arapça ve Farsça'ya İngilizceye tercüme eden: Şevki Rabbani, İngilizceden Türkçe'ye çev. Mecdi İnan, Baha Basım Dağıtım, İstanbul 1987

Bozkuş, Metin, “Bahaîliğin Arka Planı ve Söylemi Üzerine Bir Değerlendirme (Sivas Örneği)”, Cumhuriyet Üniv. İlahiyat Fak. Dergisi, V, Sayı: 2, Sivas 2002

- Cilacı, Osman, “Dua”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 9, TDV Yayınları, İstanbul 1994
- Çandır, Ahmet Fuat, *Tarihten Günümüze Bahailik*, Marmara Ün. Sosyal Bilimler Ens. İlahiyat Ana Bilim Dalı, İslam Mezhepleri Tarihi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2006
- Dünya Medeniyetinin Doğuşu*, Amerika Bahaîleri Milli Ruhani Mahfili Tarafından Hazırlanmıştır, çev. Sami Doktoroğlu, İstanbul 1971
- Eş-Şehristani, Muhammed Abdulkerim, *el-Milel ve'n-Nihal*, T. Mustafa Öz, Ensar Neşriyat, İstanbul 2005
- Faizi, Gloria, *Bahâî Dini Hakkında Açıklamalar*, çev. Suna Bozkır, Baha Basım Dağıtım, İstanbul 1994
- Fatheazam, Huşmand, *Yeni Bahçe*, çev. Mehmet Niyazi, Kemal Matbaası, 2. Baskı, Adana, 1995
- Fığlalı, Ethem Ruhi, *Babilik ve Bahailik*, Mecca Yayınevi, 1981
- Fığlalı, Ethem Ruhi, “Bahailik”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, cilt 4, TDV Yayınları, İstanbul 1991
- Fığlalı, Ethem Ruhi, *Çağımızda İtikadi İslam Mezhepleri*, İzmir İlahiyat Vakfı Yayınlar, İzmir 2004
- Fığlalı, Ethem Ruhi, *İmamiyye Şiası*, Selçuk Yayınları, İstanbul 1984
- Güç, Ahmed, “Mabed”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 27, TDV Yayınları, Ankara 2003
- Harman, Ömer Faruk, “Hac”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 14, TDV Yayınevi, İstanbul 1996
- Huart, Cl, “Şeyhiler”, *İslam Ansiklopedisi*, Devlet Kitapları, İstanbul 1979, cilt 11
- Kadın*, Umumi Adalet Evi Araştırma Bölümü Tarafından Derlenmiştir, çev. Mehmet Ülgen, Işık Yayın Evi, Adana 1990

- Koca, Ferhat, “İbadet”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, cilt 19, TDV Yayınevi, İstanbul 1999
- Kuçani, Akdes (Soltani), *Ocak Başı Sohbeti*, Baha Basım Dağıtım, İstanbul 2001
- Marufi, Mehmet, *En Büyük Haber: Nebe-i Azim*, Işık Yayınevi, Adana 1992
- Marufi, Mehmet, *Makaleler*, Kazancı Matbaacılık, İstanbul 2000
- Öz, Mustafa, “Galiyye”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, cilt 13, TDV Yayınları, İstanbul 1996
- Özervarlı, M. Sait, “Melek”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, cilt 29, TDV Yayınları, Ankara 2004
- Özşuca, Neyir, *Bahâî Dini*, 2. Baskı, İstanbul 1989
- Özşuca, Neyir, *Bahâî Dini; Tarihi, Prensipleri ve Dini Hükümleri*, Ankara 1967
- Özşuca, Neyir, *Bahâî Dininde Şer’i Hükümler ve İzahları*, Işık Yayınevi, Ankara 1984
- Özşuca, Neyir, *Bahâî Tarihi Özeti*, Baha Basım Dağıtım, İstanbul 1987
- Özkaya, Süleyman, *Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığında Bahailik Hareketi*, Akademi Kitapevi, İzmir 2000
- Ruhun Yaşamı Üzerine Tefekkür*, Ruhi Enstitüsü, 2008
- Şevki Efendi, *Bahâî Dininin I. Yüz Yılı*, çev. Suna Bozkır, Baha Basım Dağıtım, İstanbul 1995
- Topaloğlu, Bekir, “Ahiret”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, cilt 1, TDV Yayınları, İstanbul 1988,
- Topaloğlu, Bekir, “Kıyamet”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, cilt 25, TDV Yayınevi, Ankara 2002
- Uyar, Mazlum, *İmamiyye Şiası’nda Düşünce Ekolleri: Ahbarilik, Ayıışığı Kitapları*, İstanbul 2000

Yitik, Ali İhsan, “Oruç”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, cilt 33, TDV Yayınevi, İstanbul
2007

Zerendi, Mahmut, *Nebil Tarihi*, çev. Minu Derahşan Sabit, Ankara 1973

19 Gün Ziyafeti, Umumi Adalet Evi tarafından derlenmiştir, çev. Cüneyt Can, Baha
Basım Dağıtım, İstanbul 1990